

DEPARTAMENTO DE XEOGRAFÍA E HISTORIA
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA CURSO 2022-2023
I.E.S MARCO DO CABBALLÓN
VILA DE CRUCES

ÍNDICE:

1-MEMBROS DO DEPARTAMENTO E MATERIAS IMPARTIDAS.....	7
1.1-MEMBROS	
1.2-LIBROS DE TEXTO	
1.3-FUNDAMENTACIÓN LEGAL E TEÓRICA DA PROGRAMACIÓN-ASPECTOS LEGAIS.	
1.4-CONTEXTUALIZACIÓN	
2-CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.....	12
3-RELACIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES DA MATERIA QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS COMPETENCIAISE INDICADORES DE LOGRO	15
3.1.2PERFIL DE ÁREA E INDICADORES DE LOGRO DE 2º ESO	
3.1.4-PERFIL DE ÁREA E INDICADORES DE LOGRO DE 4º ESO	
3.2-CONTIDOS POR CURSOS DISTRIBUÍDOS EN BLOQUES	

3.3-SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN POR CURSOS.

A-CONTIDOS

B-SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN DOS CONTIDDOS

3.4-OBXECTIVOS DIDÁCTICOS.

3.4.1-OBXECTIVOS XERAIS DA ESO

3.4.2-OBXECTIVOS XERAIS DO BACHARELATO

3.4.3-OBXECTIVOS XERAIS DA ÁREA DE C. SOCIAIS

3.4.4-OBXECTIVOS CONCRETOS DA ÁREA DE C. SOCIAIS 2º ESO

3.4.5-OBXECTIVOS CONCRETOS DA ÁREA DE C. SOCIAIS 4º ESO

3.4.6-OBXECTIVOS CONCRETOS Hª DE ESPAÑA 2º BAC

3.4.7-OBXECTIVOS CONCRETOS XEOGRF. DE ESPAÑA 2º BAC

3.4.8-OBXECTIVOS CONCRETOS DE Hª DA ART, 2º BAC.

4-CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.....46

PROC DE AVALIAC E GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN DOS OBXECTIVOS

4.1 -CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DE 2º ESO, 4º ESO, Hª DE ESPAÑA , ARTE E XEOGRAFÍA DE ESPAÑA DE 2º BACH.

4.2 -MÍNIMOS ESIXIBLES PARA OBTER UNHA AVALIACIÓN POSITIVA

5-CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS 178

6-MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS 189

6.1-ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CON PLAN LECTOR

6.2-ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DAS TICS.

7-CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN.....194

7.1-CRITERIOS XERAIS DE AVALIACIÓN

7.2-ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

7.3-CRITERIOS DE AVALIACIÓN 2ºESO

7.4-CRITERIOS DE AVALIACIÓN 4º ESO

7.5-CRITERIOS DE AVALIACIÓN 2º BAC Hª ESPAÑA

7.6-CRITERIOS DE AVALIACIÓN 2º BAC XEOGR. DE ESPAÑA.

7.7-CRITERIOS DE AVALIACIÓN 2º BAC Hª ARTE.

7.8CRITERIOS DE AVALIACIÓN 2º BAC. XEOGR. E Hª GALICIA

7.9-CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN NA ESOE CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN NO BACHARELATO.

8-INDICADORES DE LOGRO-TÁBOA e RÚBRICAS.RÚBRICA DA COMPET. - CSC, CD, CAA, CCEC257

9-ORG.DAS ACTIV. DE SEGUIMIENTO E RECUPERACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES265

10-ORG. DOS PROCEDEMENTOS QUE LLE PERMITEN AO ALUMNO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS EN DETERMINADAS MATERIAS

.....270

11-DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL.....280

12- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.....285

13-CONCRECIÓNS DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS.....290

14- PREVISIÓN DO DESENVOLVEMENTO DA PROGRAMACIÓN NOS ESCENARIOS DE ACTIVIDADE LECTIVA PRESENCIAL, SEMIPRESENCIAL E NON PRESENCIAL E APRENDIZAXES NON ADQUIRIDAS NO CURSO ANTERIOR.....300

14.1 USO DE GOOGLE CLASSROOM

14.2 APRENDIZAXES IMPRESCINDIBLES NON IMPARTIDAS NO CURSO PASADO

15-ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES: 22-23.....310

**16-MECANISMOS DE REVISION, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN EN RELACIÓN COS RESULTADOS
-TÁBOAS**

I-.MEMBROS DO DEPARTAMENTO E MATERIAS IMPARTIDAS

Membros:

Dª Lorena Ares Troitiño

2º ESO – XEOGRAFÍA E HISTORIA

3º ESO – XEOGRAFÍA E HISTORIA

4º ESO – XEOGRAFÍA E HISTORIA

D^a M^a del Pilar Presas Rodríguez

1º BAC – HISTORIA do Mundo Contemporáneo

2º BAC - HISTORIA de España, Historia da Arte

Dª Susana Porral Vicente-Xefa do Departamento.

1º ESO-A-B-XEOGRAFÍA E HISTORIA

***2º BAC- XEOGRAFÍA DE ESPAÑA, XEOGRAFÍA E HISTORIA
DE GALICIA***

I.2 -.LIBROS DE TEXTO 2021-22

ENSINANZA SECUNDARIA OBLIGATORIA: CIENCIAS SOCIAIS, XEOGRAFÍA E HISTORIA

2º ESO- Xeografía e Historia 2º ESO.Vicens-vives, ISBN978-84-682-3632-2

4º ESO- Historia. Ed. Vicens Vives, ISBN 978-84-682-3634-6

BACHARELATO

Historia da Arte: Pendás, M., Triadó Tur, JR, Triadó Subirana **Historia da arte. 2º Bach,Ed. Vicens Vives. ISBN 978- 84-682-3638-4**

Xeografía de España: Muñoz-Delgado, Concepción, Xeografía, ANAYA,2009 ISBN 978-84-698-1363-8

Hª de España-Ed Vicens-vives-ISBN- 978-94-682-3637-7

I.3- FUNDAMENTACIÓN LEGAL E TEÓRICA DA PROGRAMACIÓN.

ASPECTOS LEGAIS

A Programación didáctica do Departamento de XEOGRAFÍA E HISTORIA, Xeografía e Historia do IES Marco do Camballón de Vila de Cruces constitúe o terceiro nivel de concreción do currículo. Nela desenvolvemos unha proposta planificada para levar a cabo a acción educativa no marco do currículo oficial tratando de especificar, do xeito máis claro e ordeado posible, cómo pretendemos poñer en práctica

o currículo. Entendemos a programación como un proceso continuo e evolutivo de planificación e como unha hipótese de traballo aberta a modificacións ao longo do curso, se a situación así o require xa que toda programación expresa un conxunto de desexos e aspiracións que os docentes teremos que validar ou modificar segundo as circunstancias e as características grupais e individuais do alumnado. Agora ben, tamén aspiramos a que permanezan a súa estrutura e as liñas metodolóxicas e de traballo que son o resultado dunha profunda reflexión guiada polas preguntas que conservan toda a súa utilidade: que? ,quen?, para que?, cando? ,como? ,onde?, por que? sustentan, entre outras cousas, as humanidades, as ciencias, a docencia, a investigación e a educación.

A presente Programación trata de cumprir coa Lomce (Lei orgánica para a mellora da calidade educativa) . Esta lei modifica o texto LOE 2/2006 de 6 de mayo.

Lexislación tamén aplicable:

.Lei Orgánica 8/2013 de 9 de decembro -LOMCE

- *Decreto 3016/2015 ,sobre a organización do Ensino Secundario e o Bacharelato.*
 - *Decreto 86/2015 de 25 de xuño , currículo de Secund e Bacharelato , para Galicia .*
 - *A Orde de 15 de xullo de 2015 , que establece as materias de libre configuración .*
 - *Decreto 105/2014-Relacionado cos elementos curriculares e competencias clave.*
 - *Resolución 15 xullo 2016 –Instruccións para a implantación do Currículo establecido no Decreto 86/2015 de 25 xuño*
-
- *Orde ECD/65/2015 do 21 de xaneiro pola que se describen as competencia , os contidos e os criterios de avalaiación , introducción ós termos perfil de competencia e rúbrica .*
-

1.4-CONTEXTUALIZACIÓN.

A contextualización permite concretar a Programación para que chegue o mais posible á realidade das aulas. Partimos do contexto socioeconómico da Comarca do Deza, á que pertence todo o alumnado que procede da contorna do Concello de Vila de Cruces.

Tomando como referencia o **PEC**, que recolle as características xerais do centro, e do entorno educativo, debemos destacar que é un centro situado no medio rural, cunha economía baseada no sector agro-gandeiro. Cun concello próximo Lalín con alguna industria no sector textil e Silleda, con pouco tecido empresarial.

O Centro oferta ESO, BACHARELATO E CICLOS FORMATIVOS –Soldadura e atención a persoas en situación de dependencia. Cunha media de 20 alumnos por Curso. O alumnado é galego-falante.

2-CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

O artigo 2 do Decreto 86/2015 no seu apartado 3b, sinala as competencias como un dos elementos do currículo. Se fixan sete competencias que o alumnado debe desenvolver :

1-Comunicación lingüística CCL

2-Competencia matemática e en ciencia e tecnoloxía CMCCT

3-Competencia Dixital CD

4-Competencia Aprender a aprender CAA

5-Competencia social e cívica CSC

6-Competencia sentido e espírito emprendedor CSIEE

7-Competencia conciencia e expresións culturais CCEC

1 Competencia en comunicación lingüística.

Refírese á utilización da linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita, de representación, interpretación e comprensión da realidade, de construción e comunicación do coñecemento e de organización e autorregulación do pensamento, das emocións e da conducta.

2 Competencia matemática.

É a habilidade para utilizar e relacionar os números, as súas operacións básicas, os símbolos e as formas de expresión e razoamento matemático, tanto para producir e interpretar distintos tipos de información como para ampliar o coñecemento sobre aspectos cuantitativos e espaciais da realidade, e para resolver problemas relacionados coa vida cotiá e co mundo laboral.

3- Tratamento da información e c

ompetencia dixital.

Consiste en dispoñer de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar información, e para transformala en coñecemento. Incorpora diferentes habilidades, que van desde o acceso á información ata a súa transmisión en distintos soportes unha vez tratada, incluíndo a utilización das tecnoloxías da información e da comunicación como elemento esencial para informarse, **aprender e comunicarse**.

4-Competencia de iniciativa e espírito emprendedor

Trátase de que o alumno pouco a pouco consiga ter certo entusiasmo e se involucre en actividades que lle chamen a atención.

5 Competencia social e cívica

Trátase de comprender a realidade social en que se vive, cooperar, convivir e exercer a cidadanía democrática nunha sociedade plural, así como comprometerse a contribuír á súa mellora. Nela están integrados coñecementos diversos e habilidades complexas que permiten participar, tomar decisións, elixir como comportarse en determinadas situacións e responsabilizarse das eleccións e decisións adoptadas.

6 Competencia conciencia e expresións culturais

Supón coñecer, comprender, apreciar e valorar criticamente diferentes manifestacións culturais, artísticas e deportivas, utilízalas como fonte de enriquecemento e disfrute e considéralas como parte do patrimonio dos pobos.

7 Competencia para aprender a aprender.

Consiste en iniciarse na aprendizaxe e ser capaz de continuar aprendendo de xeito cada vez máis eficaz e autónomo de acordo cos propios obxectivos e necesidades.

2.1-CONTRIBUCIÓN DAS XEOGRAFÍA E HISTORIA AO LOGRO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

COMUNICACIÓN LINGÜÍSTICA – Representación e interpretación de documentos . O vocabulario adquirido en XEOGRAFÍA E HISTORIA contribue a expresarse mellor.

APRENDER A APRENDER – Os mapas conceptuais, os esquemas e as actividades de relacionar consiguen certas habilidades para continuar aprendendo de forma autónoma.

DIXITAL-Buscar información e transformala en coñecemento.Pequenos traballos de investigación –google maps, power poin.

SOCIAL E CÍVICA –Comprender a realidade social na que viven , que é plural , aínda que están no rural.

CONCIENCIA E EXPRESIÓN CULTURAL-Apreciar e valorar as manifestacións culturais, utilizando como fonte o Patrimonio .

MATEMÁTICA –Interpretar escalas, gráficas, cálculo de taxas . Realización de Eixes cronolóxicos.

INICIATIVA EMPRENDEDORA –Presentar traballos de investigación na clase

3-RELACIÓN DE ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES DA MATERIA QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS COMPETENCIAIS E INDICADORES DELOGRO.

3.1.1 -2º ESO PERFIL DE ÁREA E INDICADORES DELOGRO.

PERFIL DE ÁREA

Nivel	Área	Estándares	Indicador de logro (grao mínimo)	Peso (%)
2º	XH	2º-XHB1.1.1-Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB1.2.1-Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego.	Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB1.3.1-Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español.	Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB1.3.2-Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.	Describe as principais unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB1.4.1-Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego.	Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB1.4.2-Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.	Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB1.5.1-Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.	Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB1.5.2-Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.	Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes sinxelos.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB1.5.3-Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia.	Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB1.6.1-Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia.	Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB1.7.1-Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.	Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB2.1.1-Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.	Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB2.1.2-Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.	Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.	2.33 %

2º	XH	2º-XHB2.2.1-Explica as características da poboación europea.	Explica as principais características da poboación europea.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB2.2.2-Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica.	Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB2.3.1-Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas.	Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas.	2.33 %
2º	XH	2º-2º-XHB2.3.2-Analiza en distintos medios os movementos migratorios das últimas tres décadas en España.		2.33 %
2º	XH	2º-XHB2.4.1-Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais.	Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais	2.33 %
2º	XH	2º-XHB2.5.1-Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo.	Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo	2.33 %
2º	XH	2º-XHB2.5.2-Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica.	Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB2.6.1-Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.	Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB2.6.2-Distingue os tipos de cidades do noso continente.	Distingue os principais tipos de cidades do noso continente.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB2.7.1-Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita.	Interpreta textos sinxelos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB2.8.1-Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles.	Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles	2.33 %
2º	XH	2º-XHB2.8.2-Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos.	Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos	2.33 %
2º	XH	2º-XHB2.9.1-Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.	Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB2.10.1-Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.	Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB3.1.1-Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado	2.33 %

2º	XH	2º-XHB3.2.1-Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	2.33 %
----	----	---	---	--------

2º	XH	2º-XHB3.2.2-Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.	Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB3.3.1-Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB3.3.2-Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos	2.33 %
2º	XH	2º-XHB3.4.1-Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB3.5.1-Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB3.6.1-Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado	Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado	2.33 %
2º	XH	2º-XHB3.7.1-Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos	Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos	2.33 %
2º	XH	2º-XHB3.8.1-Characteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.	Characteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB3.9.1-Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior.	Coñece as orixes do Islam e o seu alcance posterior.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB3.9.2-Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media.	Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB3.10.1-Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiás na Península Ibérica.	Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiás na Península Ibérica.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB3.10.2-Explica a importancia do Camiño de Santiago.	Explica a importancia do Camiño de Santiago.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB3.11.1-Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas.	Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas.	2.33 %
2º	XH	2º-XHB3.12.1-Describe características da arte románica, gótica e islámica.	Describe características da arte románica, gótica e islámica.	2.33 %

3.1.4- 4º ESO. PERFIL DE ÁREA E INDICADORES DE LOGRO

PERFIL DE AREA				
Área:		XH		
Nivel	Área	Estándares	Indicador de logro (grao mínimo)	Peso (%)
4º	XH	4º-XHB1.1.1-Analiza as relacións entre os reinos europeos que conducen a guerras como a dos "Trinta Anos".	Distinguir as principais diferenzas entre Absolutismo e Parlamentarismo	1.61 %
4º	XH	4º-XHB1.1.2-Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.	Coñecer o concepto de Antigo Réxime e o de Ilustración.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB1.2.1-Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías.	Recoñecer as principais características da Ilustración	1.61 %
4º	XH	4º-XHB1.3.1-Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época.	Valorar a enorme importancia dos avances científicos e as súas consecuencias	1.61 %
4º	XH	4º-XHB1.3.2-Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.	Recoñecer as consecuencias no coñecemento humano del método científico.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB2.1.1-Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.	Coñecer algunhas das situacións sociais e as ideas que explican a actuación dos revolucionarios	1.61 %
4º	XH	4º-XHB2.1.2-Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.	Valorar a importancia das fontes históricas primarias e secundarias	1.61 %
4º	XH	4º-XHB2.2.1-Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.	Redactar unha síntese dalgunha revolución burguesa en Europa con explicación das causas máis importantes	1.61 %
4º	XH	4º-XHB2.2.2-Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.	Redactar unha síntese da Independencia de EEUU o da Revolución Francesa	1.61 %
4º	XH	4º-XHB2.2.3-Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes.	Debatir as implicacións da violencia	1.61 %
4º	XH	4º-XHB3.1.1-Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra	Coñecer as máis destacadas características da primeira revolución Industrial no Reino Unido	1.61 %
4º	XH	4º-XHB3.2.1-Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.	Sintetizar a industrialización no resto de Europa e EEUU	1.61 %
4º	XH	4º-XHB3.2.2-Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.	Coñece as diferenzas entre a industrialización de Reino Unido e o norte de Europa	1.61 %
4º	XH	4º-XHB3.3.1-Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.	Valora a situación laboral de mulleres e menos nas cidades industriais	1.61 %
4º	XH	4º-XHB3.4.1-Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España.	Reconocer as principais repercusións políticas dos cambios económicos en España	1.61 %
4º	XH	4º-XHB3.5.1-Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.	Elaborar un eixe cronolóxico dos máis importantes avances da ciencia e tecnoloxía no século XIX	1.61 %
4º	XH	4º-XHB4.1.1-Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.	Comprender o concepto de imperialismo e as implicacións futuras nas relacións políticas e económicas internacionais	1.61 %
4º	XH	4º-XHB4.1.2-Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización.	Dialogar sobre os conceptos de eurocentrismo e globalización	1.61 %

4º	XH	4º-XHB4.2.1-Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	Recoñece as relacións causais entre colonialismo, imperialismo e a Primeira Guerra Mundial.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB4.3.1-Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial.	Coñece a diferenza entre acontecementos e procesos e os aplica no caso da I Guerra Mundial.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB4.3.2-Analiza o novo mapa político de Europa.	Interpretar o novo mapa político de Europa.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB4.3.3-Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.	Distingue as diferentes perspectivas do resultado da guerra e as súas principais implicacións.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB4.4.1-Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.	Distingue a diferente interpretación da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB4.5.1-Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.	Saber os principios básicos para analizar obras artísticas do século XIX.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB4.5.2-Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.	Distingue a diferenza dos principais movementos artísticos do século XIX.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB5.1.2-Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.	Reconocer a relación entre a crise do 1929 e a Depresión dos anos 30 cos acontecementos posteriores. E poñer en relación dita crise a a de 2008.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB5.1.3-Discute as circunstancias da loita polo sufraxo da muller.	Coñecer que é o movemento sufraxista e o inicio da loita pola igualdade de dereitos.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB5.2.1-Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.	Describir as principais causas do auge do fascismo en Europa.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB5.3.1-Explica as principais reformas durante a II República española, e reacción a elas.	Describir as reformas máis importantes da II República española.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB5.3.2-Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.	Comprender as principais causas da Guerra Civil.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB6.1.1-Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).	Saber diferenciar os tipos de causas principais e secundarias, próximas e remotas dos acontecementos históricos.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB6.2.1-Sitúa nun mapa as fases do conflito.	Recoñecer nun mapa a evolución dos frentes.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB6.2.2-Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial.	Diferenciar as fases da II Guerra Mundial en Europa e en Asia-Pacífico.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB6.2.3-Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.	Coñecer as principais causas e consecuencias da II Guerra Mundial.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB6.3.1-Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.	Valora o significado do Holocausto.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB6.4.1-Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.	Recoñecer información de algúns conflitos da Guerra Fría.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB6.4.2-Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.	Coñecer algunhas das consecuencias da Guerra de Vietnam.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB6.5.1-Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.	Realizar una síntese do proceso descolonizador.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB6.5.2-Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).	Distinguir entre a descolonización en África e Asia e as súas fases.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB7.1.1-Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.	Valora os logros dos réximes comunistas e o do Estado de Benestar en Europa.	1.61 %

4º	XH	4º-XHB7.1.2-Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.	Coñecer as principais consecuencias sociais da incorporación da muller ao traballo asalariado	1.61 %
4º	XH	4º-XHB7.2.1-Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.	Recoñece as diferenzas entre una crise enerxética e unha financeira (2008)	1.61 %
4º	XH	4º-XHB7.3.1-Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco	Diferenciar as etapas da ditadura de Franco e as súas características máis importantes	1.61 %
4º	XH	4º-XHB7.3.2-Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica	Entender o concepto de memoria histórica en España e Europa	1.61 %
4º	XH	4º-XHBB.1.1-Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época	Recoñecer as diferenzas das nas nacións europeas	1.61 %
4º	XH	4º-XHBB.1.2-Comprende os pros e contras do estado do benestar.	Distinguir os pros e contras do Estado do Benestar	1.61 %
4º	XH	4º-XHBB.2.1-Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.	Identificar os principais cambios producidos polo colapso da URSS e os outros réximes socialistas	1.61 %
4º	XH	4º-XHBB.3.1-Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.	Reconocer as interpretacións da Transición española á democracia	1.61 %
4º	XH	4º-XHBB.3.2-Enumera e describe algúns dos principais fatos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituintes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc	Coñecer os momentos e acontecementos cruciais da Transición	1.61 %
4º	XH	4º-XHBB.3.3-Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Llure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.	Interpreta a xénese e desenvolvemento do terrorismo en España e a situación das vítimas	1.61 %
4º	XH	4º-XHBB.4.1-Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.	Analiza o nacemento e desenvolvemento da Unión Europea e o seu futuro	1.61 %
4º	XH	4º-XHB9.1.1-Procura na prensa novas dalgun sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.	Procura nos medios de comunicación novas de sectores globalizados	1.61 %
4º	XH	4º-XHB9.1.2-Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización.	Aporta argumentos sobre o eurocentrismo e a globalización	1.61 %
4º	XH	4º-XHB9.2.1-Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.	Procura información sobre as tecnoloxías e comunicación e aporta argumentos sobre as súas vantaxes e os novos problemas que plantexan.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB9.3.1-Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflictivo das condicións sociais do proceso de globalización.	Realiza documentos (mapas, gráficos ou textos) sobre algunhas conflitos e dificultades sociais que conlevan.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB10.1.1-Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico.	Describe algunhas consecuencias do quecemento global	1.61 %
4º	XH	4º-XHB10.1.2-Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI.	Valorar a evolución de Europa, dende o belicismo a unha Europa unida nun proxecto común económico e político.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB10.1.3-Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.	Relacionar as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica recente.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB10.2.1-Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as noções básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	Ordenar temporalmente nun eixe cronolóxico os feitos e procesos históricos	1.61 %
4º	XH	4º-XHB10.2.2-Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	Realizar algúns tipos de mapas históricos e eixes cronolóxicos.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB10.3.1-Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	Comprender a convivencia de culturas diversas en diferentes ámbitos xeográficos.	1.61 %

4º	XH	4º-XHB7.1.2-Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.	Coñecer as principais consecuencias sociais da incorporación da muller ao traballo asalariado	1.61 %
4º	XH	4º-XHB7.2.1-Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.	Recoñece as diferenzas entre una crise enerxética e unha financeira (2008)	1.61 %
4º	XH	4º-XHB7.3.1-Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco	Diferenciar as etapas da ditadura de Franco e as súas características máis importantes	1.61 %
4º	XH	4º-XHB7.3.2-Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica	Entender o concepto de memoria histórica en España e Europa	1.61 %
4º	XH	4º-XHBB.1.1-Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desta época	Recoñecer as diferenzas das nas nacións europeas	1.61 %
4º	XH	4º-XHBB.1.2-Comprende os proles e contras do estado do benestar.	Distinguir os proles e contras do Estado do Benestar	1.61 %
4º	XH	4º-XHBB.2.1-Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.	Identificar os principais cambios producidos polo colapso da URSS e os outros réximes socialistas	1.61 %
4º	XH	4º-XHBB.3.1-Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.	Reconocer as interpretacións da Transición española á democracia	1.61 %
4º	XH	4º-XHBB.3.2-Enumera e describe algúns dos principais feitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc.	Coñecer os momentos e acontecementos cruciais da Transición	1.61 %
4º	XH	4º-XHBB.3.3-Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Llure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.	Interpreta a xénese e desenvolvemento do terrorismo en España e a situación das vítimas	1.61 %
4º	XH	4º-XHBB.4.1-Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.	Analiza o nacemento e desenvolvemento da Unión Europea e o seu futuro	1.61 %
4º	XH	4º-XHB9.1.1-Procura na prensa novas dalgun sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.	Procura nos medios de comunicación novas de sectores globalizados	1.61 %
4º	XH	4º-XHB9.1.2-Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización.	Aporta argumentos sobre o eurocentrismo e a globalización	1.61 %
4º	XH	4º-XHB9.2.1-Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.	Procura información sobre as tecnoloxías e comunicación e aporta argumentos sobre as súas vantaxes e os novos problemas que plantexan.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB9.3.1-Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflictivo das condicións sociais do proceso de globalización.	Realiza documentos (mapas, gráficos ou textos) sobre algunhas conflitos e dificultades sociais que conlevan.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB10.1.1-Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico.	Describe algunhas consecuencias do quecemento global	1.61 %
4º	XH	4º-XHB10.1.2-Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI.	Valorar a evolución de Europa, dende o belicismo a unha Europa unida nun proxecto común económico e político.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB10.1.3-Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.	Relacionar as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica recente.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB10.2.1-Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as noções básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	Ordenar temporalmente nun eixe cronolóxico os feitos e procesos históricos	1.61 %
4º	XH	4º-XHB10.2.2-Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	Realizar algúns tipos de mapas históricos e eixes cronolóxicos.	1.61 %
4º	XH	4º-XHB10.3.1-Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	Comprender a convivencia de culturas diversas en diferentes ámbitos xeográficos.	1.61 %

4º	XH	4º-XHB10.4.1-Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	Utilizar con certa precisión o principais termos propios do coñecemento histórico e artístico	1.61 %
----	----	---	---	--------

3.2-CONTIDOS POR CURSOS DISTRIBUIDOS EN BLOQUES

3.3-SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN POR CURSOS.

CONTIDOS DISTRIBUÍDOS EN BLOQUES –CURSO 2º ESO

A.- CONTIDOS

DISTRIBUÍDOS EN BLOQUES –CURSO 2º ESO

- O medio físico
- O espazo humano
- A Historia

B-SECUENCIACIÓN

BLOQUE 1- O medio Físico

Tema 1 -Localización, latitude e lonxitude

Tema 2-Características xerais do medio físico de España e Galicia

Tema 3-Medio físico de España e Galicia , relevo e ríos .

Tema 4-Clima e diversidade bioclimática na Península e Galicia.

Tema 5-Espazos naturais da Península e Galicia e problemas ambientais.

BLOQUE 2- O espazo humano

Tema 6-A poboación a cidade e os problemas ambientais-espazo humano.

Tema 7-A poboación mundial modelos demográficos e movementos migratorios

Tema 8-A poboación de Galicia evolución e distribución.

Tema 9-O proceso de urbanización do Planeta .A cidade en España e Galicia.

Tema 10-A paisaxe problemas ambientais en España e Galicia

BLOQUE 3- A Historia

Tema11-Fontes históricas , tempo histórico , división da Idade Media , etapas .

Tema 12-A caída do Imperio Romano en Occidente , Imp . Bizantino e Reinos Xermánicos.

Tema13-O Feudalismo a organización feudal.

Tema 14-O Islam . A invasión musulmán e evolución dos reinos cristiáns .

Tema 15 -Reconquista e repoboación .

TEMA 16-A crise da Baixa Idade Media

Tema 17-A arte románica , gótica e islámica .

DISTRIBUCIÓN TEMPORAL

Primeiro Trimestre –Bloque I

Segundo Trimestre –Bloque II

Terceiro Trimestre – Bloque III

CONTIDOS, SECUENCIA E TEMPORALIZACIÓN CURSO 4º ESO

A-CONTIDOS

Distribución en bloques

1ºBloque-O Século XVIII en Europa ata 1789

2ºBloque –A era das revolucións liberais

3º Bloque –A Revolución Industrial

4ºBloque –O Imperialismo do século XIX e a I Guerra Mundial

5ºBloque –A época de entre guerras 1919-45

6ºBloque –Causas e consecuencias da 2ª Guerra Mundial 1939-45

7ºBloque –Estabilización do capitalismo e illamento do bloque soviético

8º-Bloque –O mundo recente s. XX-XXI

9ºBloque –Rev. Tecnolóxica e globalización

10ºBloque –A relación entre o presente , pasado e futuro a través da Hª e a Xeografía.

B-SECUENCIACIÓN

Bloque 1-

Unidade 1-Do Feudalismo ao absolutismo

Unidade 2-A Ilustración

Unidade 3-Arte e ciencia en Europa no s. XVIII

Bloque 2º

Unidade 4-As revolucións burguesas no s. XVIII

Unidade 5-Procesos unificadores en independentistas .O caso español.

Bloque 3º

Unidade 6-Revolución industrial , concepto , factores que a fixeron posible .

Unidade 7-Revolución industrial desde Gran Bretaña ao resto de Europa .

Unidade 8-O Movemento obreiro.

Unidade 9-A industrialización en España e Galicia .

Unidade 10 – A ciencia no s. XIX.

Bloque 4º

Unidade 11-O Imperialismo no s.XIX , Causas desenvolvimento e consecuencias .

Unidade 12-Causas e consecuencias da Gran Guerra.

Unidade 13-A Revolución Rusa .

Unidade 14- A Arte no s.XIX

Bloque 5º

Unidade 15- O período de entre guerras , A Gran Depresión .Fascismo italiano , nazismo alemán.

Unidade 16- II República española e a Guerra Civil e a Ditadura Franquista , e a Transición.

Bloque 6º

Unidade 17-Orixes e desenvolvimento da 2º Guerra Mundial .O Holocausto.

Unidade 18-A Guerra Fría e os procesos de Descolonización en Asia e África .

Bloque 7º

Unidade 19- A evolución do bloque soviético, a crise do petróleo.

Bloque 8º, Bloque 9, Bloque 10

Unidade 20-A globalización, o capitalismo, focos de conflito actuais.

C-DISTRIBUCIÓN TEMPORAL

1º Trimestre. Unidades 1-6

2º Trimestre. Unidades 7-14

3º Trimestre. Unidades 15-20

CONTIDOS , SECUENCIA E TEMPORALIZACIÓN –CURSO 1º BAC.Hª.M.C.

CONTIDOS, SECUENCIA E TEMPORALIZACIÓN-CURSO 2º BAC-XEOGRAFÍA.

A-CONTIDOS

Distribución en Bloques

Bloque 1º

A xeografía e o estudo do espazo xeográfico

Bloque 2º

O relevo español, a súa diversidade xeomorfolóxica

Bloque 3º

A diversidade climática e a vexetación.

Bloque 4º

DEPARTAMENTO DE CIENCIAS SOCIAIS, XEOGRAFÍA E HISTORIA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA CURSO 2022-2023

A hidrografía

Bloque 5º

As paisaxes naturais españolas

Bloque 6º

A poboación española

Bloque 7º

O espazo natural e as actividades do sector primario

Bloque 8º

As fontes de enerxía e o espazo industrial

Bloque 9º

O sector servizos

Bloque 10º

O espazo urbano

Bloque 11º

Formas de organización territorial

Bloque 12º

España en Europa e no mundo.

B-SECUENCIACIÓN

Unidade 1º-A xeografía, espazo xeográfico ,paisaxe , representación gráfica ,interpretación de imaxes .

Unidade 2º-O relevo español, litoloxía peninsular e insular. Unidades de relevo, solos .O corte topográfico.

Unidade 3º-O Clima e o tempo atmosférico de España e Galicia .Os dominios climáticos . Situacións sinópticas .Os mapas do tempo .

Unidade 4º-A vexetación , rexións bio xeográficas .As cliseries.

Unidade 5º-A hidrografía de España .Vertentes , réximes fluviais. Recursos hídricos. Augas subterráneas .

Unidade 6º-As paisaxes naturais españolas .Variedades das paisaxes .

Unidade 7º-A poboación española. Evolución , movementos e distribución.

Unidade 8º-O espazo demográfico actual.Taxas. Densidade de poboación e distribución.

Unidade 9º-O espazo rural e as actividades do sector primario –Agricultura e pesca .

Unidade 10º- As fontes de enerxía e a industria .

Unidade 11º-As rexións industriais e a Unión Europea .

Unidade 12º-O sector servizos.Transporte, comercio , turismo.

Unidade 13º-O espazo urbano .Cidade ,tipos de planos .A rede urbana española.

Unidade 14º-A organización territorial española.

Unidade 15º- España en Europa e no mundo.

DISTRIBUCIÓN TEMPORAL :

1ºTRIMESTRE unidades 1-5

2ºTRIMESTRE unidades 6-10

3º TRIMESTRE unidades 11-15

CONTIDOS,SECUENCIA E TEMPORALIZACIÓN 2º BAC-Hª ESPAÑA

A-CONTIDOS distribuídos en Bloques

Bloque I

A Península Ibérica dende os primeiros humanos ata a desaparición da monarquía Visigoda .

Bloque 2

A Idade Media ,tres culturas e un mapa político en cambio 711-1474

Bloque 3

A formación da moanquía hispánica e a súa expansión mundial 1474-1700

Bloque 4-

España na órbita francesa –O reformismo dos Borbón 1700-1788

Bloque 5

A crise do A.Réxime 1788-1833.Liberalismo fronte a absolutismo

Bloque 6-

A conflitiva construción do Estado liberal 1833-1874

Bloque 7

A Restauración borbónica , implantación do novo sistema político 1874-1902

Bloque 8

Continuidade e transformacións económicas no s. XIX. Desenvolvemento insuficiente .

Bloque 9

A crise do sistema de Restauración e caída da Monarquía 1902-1931.

Bloque 10

A II República -A Guerra Civil nun contexto de crise internacional 1931-1939

Bloque 11

A ditadura franquista 1939-75

Bloque 12

Normalización democrática de España e integración en Europa dende 1975

B-SECUENCIACIÓN

Unidade 1-Da prehistoria á monarquía visigoda

Unidade 2-Al-Ándalus ,conquista da península

Unidade 3-Os reinos cristiáns do s.XIII-XV

Unidade 4- Os Reis Católicos .Unión dinástica de Castela e Aragón.

Unidade 5-Auxe do Imperio español s.XVI e decadencia s.XVII. Século de ouro español

Unidade 6- Guerra de Sucesión .Reformas no novo modelo de Estado.

Unidade 7-Economía, política , comercio con América .Estancamento econ. de Galicia.

Unidade 8-A Ilustración .Impacto da Rev. Francesa .Const de 1812.Reinado Fernando VII-Goya

Unidade 9-O Carlismo –Reinado de Isabel II. Proceso constitucional e Sexenio Democrático.

Unidade 10-O movemento obreiro español.

Unidade 11-A Restauración borbónica .Oposición ao sistema .Perda das últimas colonias. A economía española do s.XIX.

Unidade 12-A crise do Sistema de Restauración .Ditadura de Primo de Rivera .

Unidade 13- A II República .A Guerra Civil

Unidade 14- A Ditadura franquista 1939-1975

Unidade 15-Democratización de España e integración de España na U.E.

C-DISTRIBUCIÓN TEMPORAL

1º Trimestre Unidades 1-5

2º Trimestre Unidades 6-10

3º Trimestre Unidades 11-15

CONTIDOS SECUENCIA E TEMPORALIZACIÓN 2º BAC –Hª DA ARTE

A-CONTIDOS –Distribución en Bloques .

Bloque 1-Grecia creadora da linguaxe clásica. Principais manifestacións

Bloque 2-Nacemento da tradición artística occidental : a arte medieval.

Bloque 3-Desenvolvemento e evolución da arte europea no mundo moderno.

Bloque 4-O século XIX. A Arte dun mundo en transformación.

Bloque 5- A ruptura da tradición : a arte na primeira metade do s. XX .

Bloque 6- A universalización da arte desde a segunda metade do s.XX.

SECUENCIACIÓN.

Unidade 1- Raíces da arte europea . O legado da arte clásica. Visión do clasicismo en Roma . A Arte na Hispania romana e na Gallaecia .

Unidade 2-A arte bizantina ,no seu contexto cultural.

Unidade 3- A arte prerrománica e románica.

Unidade 4-Achega do Gótico :expresión dunha cultura urbana.

Unidade 5-O Renacemento .Patróns e artistas .A nova linguaxe e grandes artistas .

Unidade 6-Unidade e diversidade do Barroco.

Unidade 7- O século XVIII. Mantemento do Barroco. Rococó. Neoclasicismo .

Unidade 8-A figura de Goya e o Romanticismo .

Unidade 9-A Revolución Industrial e novos materiais na arquitectura .Urbanismo moderno.

Unidade 10-Evolución da pintura ,xerme das vangardas europeas .

Unidade 11- O fenómeno das vangardas nas artes plásticas S. XX –XXI

Unidade 12-O patrimonio artístico como riqueza cultural.

C-DISTRIBUCIÓN TEMPORAL

Primeiro Trimestre –Unidades 1-4

Segundo Trimestre –Unidades 5-8

Terceiro Trimestre – Unidades 9-12

3.4. Obxectivos didácticos.

3.4.1-Obxectivos xerais da Educación Secundaria Obrigatoria. Segundo o decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia, a educación secundaria obrigatoria debe contribuír a desenvolver no

DEPARTAMENTO DE CIENCIAS SOCIAIS, XEOGRAFÍA E HISTORIA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA CURSO 2022-2023

alumnado as capacidades que lles permitan: a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás outras persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos, exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos como valores comúns dunha sociedade plural e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática. b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal. c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitara discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller. d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas outras persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo, os comportamentos sexistas e resolver pacificamente os conflitos. e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes da información para adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación. f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia. g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades. h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexos, e iniciarse no coñecemento, a lectura e o estudo da literatura. i) Comprender e expresarse en máis dunha lingua estranxeira de maneira apropiada. l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propia e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e sociedade galega ou a outras culturas do mundo. m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectando as diferenzas, afianzar os hábitos do coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o ambiente, contribuíndo á súa conservación e a súa mellora. n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación. ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e mellora e

respetar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito. o) Coñecer e valorar a importancia do uso do noso idioma como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de 17 riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3.4.2. Obxectivos xerais do Bacharelato.

O bacharelato contribuirá a desenvolver no alumnado as capacidades que lle permitan: a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a súa sustentabilidade. b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais. c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade. d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal. e) Dominar, tanto na súa expresión oral coma escrita, a lingua galega e a lingua castelá. f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras. g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación. h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social. i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida. l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego. m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza

nun mesmo e sentido crítico. n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural. ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables. o) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria. p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

Materias que se cursan na ESO

2º ESO: Xeografía humana, Xeografía urbana, Idade Media, Idade Moderna

4º ESO: Historia Contemporánea

Materias que se cursan en Bacharelato:

2º Bach: Historia de España , Historia da Arte , Xeografía de España, Xeografía, Historia e Arte de Galicia.

3.4.3-Obxectivos xerais da Área de XEOGRAFÍA E HISTORIA.

- Coñecer algún mecanismo básico que rexe algún feito social.
- Utilizar este coñecemento para comprender o pasado e a organización das sociedades .
- Adquirir e empregar o vocabulario específico da área.
- Seleccionar información con os métodos e técnicas propias da Xeografía e a Hª.
- Utilizar imaxes e representacións cartográficas básicas para identificar e localizar feitos .
- Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e acontecementos relevantes .
- Valorar e respectar o patrimonio natural histórico , cultural e artístico.

3.4.5-Obxectivos concretos da Área de Ciencias Sociais 2º ESO.

- Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e acontecementos relevantes da **Idade Media** , e **Moderna**.
- Percibir dentro da evolución histórica as nocións de cambio e permanencia , distinguindo os procesos de longa duración e os de ritmo acelerado.
- Adquirir unha memoria histórica que permita elaborar unha interpretación persoal do mundo , por medio de coñecementos básicos .
- Adquirir e empregar con precisión o vocabulario específico da materia .
- Utilizar fontes (textos , obxectos , estatísticas , cartografía...)
- Valorar e respectar o patrimonio cultural , coa finalidade da súa conservación e mellora.

3.4.7-Obxectivos concretos da Área de Ciencias Sociais 4º ESO

- Coñecer os rasgos característicos do A. Réxime.
- Describir a estrutura social da época.
- Comparar os sistemas políticos coetáneos coa Monarquía Absoluta.
- Coñecer as ideas da Ilustración.
- Explicar como se produciu o establecemento da Dinastía Borbónica .
- Caracterizar os estilos artísticos Rococó e Neoclásico e relacionalos co pensamento da época .

3.4.9-Obxectivos concretos de Historia de España 2º Bach.

- Identificar os elementos que permiten considerar a España** como unha unidade diferenciada , nos ámbitos territorial , cultural , histórico e político.
- Adquirir unha visión en conxunto da evolución histórica de España.
- Identificar e explicar os fitos e os procesos máis relevantes da historia española.
- Describir as pegadas do pasado no presente e sustentar opinión razoadas .
- Fomentar o interese pola conservación do patrimonio natural , cultural e artístico.

- Fomentar as actitudes e hábitos de tolerancia e solidariedade.
- Identificar e analizar os feitos económicos , sociais , políticos e culturais de España e Galicia .

3.4.10- Obxectivos concretos de Xeografía de España 2º Bach.

- Identificar e comprender os elementos básicos da organización territorial , utilizando conceptos e destrezas xeográficas .
- Comprender e explicar a realidade xeográfica de España e Galicia , dentro de homoxeneización cultural , a desigualdade socioeconómica
 - Coñecer as características xeográficas da Unión Europea e identifica as consecuencias de integración nela de España e Galicia.
- Valorar a función do medio natural, dos recursos e actividades produtivas .
- Entender as características cuantitativas e cualitativas da poboación española e galega.
- Comprender a interdependencia de todos os territorios que integran España, así como a Unión Europea e outros ámbitos xeográficos mundiais.
- Valorar o potencial da tecnoloxía xeográfica para afrontar os desastres naturais , facer mais habitables as cidades .

3.4.11-Obxectivos concretos de Hª da Arte 2º Bach.

- Tomar conciencia das cualidades estéticas que ten o patrimonio histórico-artístico e a contorna na que vivimos .
- Comprender que na arte existe unha conexión entre o contido e a forma , a cultura e o tempo na que foi creada.
- Desenvolver habilidades e destrezas para aceptar as perspectivas que os obxectos posúen.
- Comprender e valorar os cambios na concepción da arte e función sociais.
- Entender as obras de arte na súa globalidade, susceptibles de ser admiradas por se mesmas e como testemuña dunha época .
- Utilizar un método de análise que permita coñecer con rigor as obras de arte e manexar adecuadamente a linguaxe propia.
- Recoñecer e diferenciar as manifestacións artísticas máis destacadas dos artistas e estilos da arte occidental (con referencia a Galicia).
- Contribuír á formación do gusto persoal , á capacidade de goce estético e ao sentido crítico aprendendo a expresar sentimentos propios.
- Coñecer, valorar e gozar do patrimonio artístico para , contribuír a súa conservación.

-Valorar a cidade, na súa dimensión espacial e temporal , como obxecto da Historia da Arte e marco das manifestacións , proxectando esta conciencia .

4-CONTIDOS,CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES:PROCEDEMENTOS AVALIACIÓN E GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN DOS OBXECTIVOS .

4.2-CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE EN 2º DE ESO

4.4-CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABKE EN 4º ESO

4.6-CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE EN 2 BACH –Hª ESPAÑA

4.7-CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE EN 2º BACH-ARTE

4.8-CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE EN 2º BACH-XEOGRAF. DE ESPAÑA

4.9-CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE EN 2º BACH-XEOGRAFÍA E Hª DE GALICIA.

4.2-CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.2ºESO

Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1.0 medio físico				
▪ b	▪ B1.1 A localización. Latitude e lonxitude.	▪ B1.1 Localizar espazos xeográficos e lugares nun	▪ XHB1.1.1 Localiza espazos xeográficos e lugares	▪ CAA

Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> • e • f • g 		mapa ou imaxe satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	<ul style="list-style-type: none"> • CMCCT • CD
<ul style="list-style-type: none"> • b • e • f • g • h 	• B1.2 Características xerais do medio físico de España e de Galicia.	• B1.2 Ter unha visión global do medio físico de España e Galicia e das súas características xerais.	• XHB1.2.1 Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego.	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CMCCT • CD • CCL
<ul style="list-style-type: none"> • b • e • f • g • h 	• B1.3 Medio físico de España: relevo e hidrografía.	• B1.3 Situar no mapa de España as principais unidades e elementos do relevo peninsular así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos.	• XHB1.3.1 Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español.	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CMCCT • CD
			• XHB1.3.2 Describe as diferentes unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CMCCT • CD • CCL
<ul style="list-style-type: none"> • b • e • f • g • h 	• B1.4 Medio físico de Galicia: relevo e hidrografía	• B1.4 Situar no mapa de Galicia as principais unidades e elementos do relevo así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos	• XHB1.4.1 Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CMCCT • CD
			• XHB1.4.2 Describe as diferentes unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CMCCT • CD • CCL
<ul style="list-style-type: none"> • b • e • f • g • h 	• B1.5 Clima: elementos e factores. A diversidade climática da Península Ibérica e Galicia.	• B1.5 Coñecer e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico español e galego	• XHB1.5.1 Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CMCCT • CD • CCL
			• XHB1.5.2 Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CMCCT • CD
			• XHB1.5.3 Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia.	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CMCCT • CD

Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> • b • e • f • g • k 	<ul style="list-style-type: none"> • B1.6 A diversidade de paisaxes. Zonas bioclimáticas da Península Ibérica e Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> • B1.6 Coñecer os principais espazos naturais de España e Galicia 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB1.6.1 Distingue e localiza nun mapa as diferentes paisaxes de España e Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CMCCT • CD
<ul style="list-style-type: none"> • b • e • f • g • h • k 	<ul style="list-style-type: none"> • B1.7 Medio natural e problemas medioambientais en España. 	<ul style="list-style-type: none"> • B1.7 Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o medio ambiente español e de Galicia e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB1.7.1 Realiza buscas en medios impresos e dixitais referidas a problemas medioambientais actuais en España e Galicia e localiza páxinas e recursos web directamente relacionados con eles . 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CMCCT • CD • CCL
Bloque 2. O espazo humano				
<ul style="list-style-type: none"> • b • c • e • f • g 	<ul style="list-style-type: none"> • B2.1 A poboación mundial: Os modelos demográficos e os movementos migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> • B2.1 Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB2.1.1 Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas. 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CMCCT • CSC • CD
			<ul style="list-style-type: none"> • XHB2.1.2 Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollida. 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CMCCT • CSC • CD
<ul style="list-style-type: none"> • b • c • e • f • g • h 	<ul style="list-style-type: none"> • B2.2 A poboación europea: distribución e evolución. 	<ul style="list-style-type: none"> • B2.2 Analizar a poboación europea, en canto á súa distribución, evolución, dinámica, migracións e políticas de poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB2.2.1 Explica as características da poboación europea. 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CCL • CSC • CD
			<ul style="list-style-type: none"> • XHB2.2.2 Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, evolución e dinámica. 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CMCCT • CSC • CD • CCL
<ul style="list-style-type: none"> • b • c • e • f 	<ul style="list-style-type: none"> • B2.3 A poboación española: Evolución, distribución e dinámica. Os movementos migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> • B2.3 Analizar as características da poboación española, a súa distribución, dinámica e evolución, así como os movementos migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB2.3.1 Explica a pirámide de poboación de España e das diferentes Comunidades Autónomas. 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CMCCT • CSC • CD

Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h 			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.3.2 Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. A poboación de Galicia: Evolución, distribución e dinámica. Os movementos migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4 Analiza as características da poboación de Galicia, a súa distribución, dinámica e evolución, así como os movementos migratorios 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.4.1 Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e destinos principais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5 O proceso de urbanización no planeta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5 Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas e realizar o comentario e identifica o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.5.1 Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo ▪ XHB2.5.2 Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a qué país pertencen e explica a súa posición económica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6 A cidade e o proceso de urbanización europeo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6 Comprender o proceso de urbanización, os seus pros e contras en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.6.1 Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa. ▪ XHB2.6.2 Distingue os diversos tipos de cidades existentes no noso continente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7 A cidade e o proceso de urbanización en España e en Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7 Recoñecer as características das cidades españolas e galegas e as formas de ocupación do 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.7.1 Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e Galicia, axudándose 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA

Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
* c * e * f * g * h		espazo urbano.	de Internet ou de medios de comunicación escrita.	* CMCCT * CSC * CD * CCL
* b * c * e * f * g * h * k	* B2.8 A diversidade de medios naturais en España e Galicia.	* B2.8 Coñecer os principais espazos naturais protexidos a nivel peninsular e insular.	* XHB2.8.1 Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles. * XHB2.8.2 Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos que reflictan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos.	* CAA * CMCCT * CSC * CD * CCL * CAA * CMCCT * CCL * CD
* b * c * e * f * g * h * k	* B2.9 As paisaxes no territorio español e galego.	* B2.9 Identificar as principais paisaxes humanizadas españolas e galegas identificándoas por comunidades autónomas.	* XHB2.9.1 Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.	* CAA * CMCCT * CSC * CD * CCL
* b * c * e * f * g * h * k	* B2.10 Os principais retos e problemas ambientais en España.	* B2.10 Coñecer e analizar os problemas e retos medioambientais que afronta España, a súa orixe e as posibles vías para afrontar estes problemas.	* XHB2.10.1 Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.	* CAA * CMCCT * CSC * CD * CCL
Bloque 3. A Historia				
* f * j	* B3.1 A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da Historia.	* B3.1 Recoñecer que o pasado "non está morto e enterrado", senón que determina ou inflúe no presente e nos diferentes posibles futuros e nos distintos espazos.	* XHB3.1.1 Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	* CSC * CCEC
* g	* B3.2 As fontes históricas.	* B3.2 Identificar, nomear e clasificar fontes históricas e	* XHB3.2.1 Nomea e identifica catro clases de fontes	* CSC

Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
* j		explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	históricas.	* CAA
			* XHB3.2.2 Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan restos materiais ou textuais.	* CSC * CAA
* j	* B3.3 Cambio e continuidade.	* B3.3 Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e interpretación.	* XHB3.3.1 Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	* CSC * CMCCT
			* XHB3.3.2 Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	* CSC * CMCCT
* f * j	* B3.4 O tempo histórico.	* B3.4 Entender que os acontecementos e procesos ocorren ao lonxo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	* XHB3.4.1 Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	* CSC * CMCCT
* j * h	* B3.5 O vocabulario histórico e artístico.	* B3.5 Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, insertándoo no contexto adecuado.	* XHB3.5.1 Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	* CSC * CCL
* g * j	* B3.23 A Idade Media. Concepto de 'Idade Media' e as súas sub-etapas: Alta, Plena e Baixa Idade Media.	* B3.23 Caracterizar a Alta Idade Media en Europa recoñecendo a dificultade da falta de fontes históricas neste período.	* XHB3.23.1 Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado.	* CSC * CAA
* a * c * d * g * j	* B3.24 A "caída" do Imperio Romano en Occidente: división política e invasións xermánicas. O Imperio Bizantino e os reinos xermánicos.	B3.24 Describir a nova situación económica, social e política dos reinos xermánicos.	* XHB3.24.1 Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos.	* CSC * CAA
* a * c * d * g * j	* B3.25 O feudalismo.	* B3.25 Explicar a organización feudal e as súas consecuencias.	* XHB3.25.1 Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.	* CSC
* a * c * d * f * h * j	* B3.26 O Islam. A Península Ibérica: a invasión musulmá. A evolución de Al-Ándalus e dos reinos cristiáns.	* B3.26 Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socio-económicos, políticos e culturais.	* XHB3.26.1 Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior.	* CSC * CCEC
			* XHB3.26.2 Explica a importancia de Al-Ándalus na Idade Media.	* CSC * CCEC * CMCCT

Xeografía e Historia. 1º ciclo ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ l				▪ CCL
▪ g ▪ h ▪ j ▪ l	▪ B3.27 Reconquista e repoboación.	▪ B3.27 Entender o proceso das conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica e as súas relacións con Al-Ándalus.	▪ XHB3.27.1 Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiáns na Península Ibérica. ▪ XHB3.27.2 Explica a importancia do Camiño de Santiago.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL
▪ j	▪ B3.28 A expansión comercial europea e a recuperación das cidades. A crise da Baixa Idade Media: a 'Peste Negra' e as súas consecuencias.	▪ B3.28 Entender o concepto de crise e as súas consecuencias económicas e sociais.	▪ XHB3.28.1 Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas.	▪ CSC
▪ j ▪ h ▪ l	▪ B3.29 A arte románica e gótica e islámica.	▪ B3.29 Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.	▪ XHB3.29.1 Describe características da arte románica, gótica e islámica.	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL

4.2-CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE. 2º ESO

C r i t e r i o d e a v a l i a c i ó n	Estándares	Grao mínimo para superar a área Indicador mínimo de logro				CRITERIOS PARA A CUALIFICAC IÓN	C.C.	
						Instrumentos de avaliación /		
						Procedement os de avaliación(%) *		
XH- B1.1	2º-XHB1.1.1 - Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.				X	PROCEDEMENTOS: Probas específicas. Traballo sobre mapas. INSTRUMENTOS: Proba de interpretación de datos.	CAA, CMCCC D
XH- B1.2	2º-XHB1.2.1 - Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego.	Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego.				X	PROCEDEMENTOS: Cuestionarios. INSTRUMENTOS: Cuestionario aberto.	CAA, CMCT, CD, CCL
XH- B1.3	2º-XHB1.3.1 - Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español.	Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español.				X	PROCEDEMENTOS: Probas específicas. Complementar mapas INSTRUMENTOS: Exposición dun tema.	CAA, CMCT,C D

XH-B1.3	2º-XHB1.3.2 - Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.	Describe as principais unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.				X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Caderno de clase.	CAA, CMCT, CD, CCL
XH-B1.4	2º-XHB1.4.1 - Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego.	Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego				X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Caderno de clase.Traballo sobre mapas físicos mudos.	CAA, CMCT,C D
	2º-XHB1.4.2 - Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.	Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.				X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. Intercambios orais cos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Posta en común.	CAA, CMCT, CD, CCL

2º-XHB1.5.1 - Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.	Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.		X		PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Proba obxectiva. Completar mapas.	CAA, CMCT, CD, CCL
2º-XHB1.5.2 - Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.	Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes sinxelos.			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Caderno de clase.	CAA, CMCT,CD
2º-XHB1.5.3 - Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia.	Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia.			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Caderno de clase. Traballo con mapas.	CAA, CMCT,CD
2º-XHB1.6.1 - Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia.	Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia.			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. Probas específicas. INSTRUMENTOS: Caderno de clase. Proba obxectiva.	CAA, CMCT,CD
2º-XHB1.7.1 - Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.	Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.			X	PROCEDEMENTOS: Observación sistemática. Intercambios orais cos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Diario de clase. Posta en común.	CAA, CMCT, CD, CCL

2º-XHB2.1.1 - Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.	Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.		X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. Probas específicas. INSTRUMENTOS: Caderno de clase. Proba obxectiva.	CAA, CMCT, CSC, CD
--	--	--	---	--	--------------------

Criterio de avaliación	Estándares	Grao mínimo para superar a área- Indicador mínimo de logro	T 1	T 2	T 3	CRITERIOS PARA A CUALIFICACIÓN	C.C.
						Instrumentos de avaliación / Procedementos de avaliación (%)*	
XH-B2.1	2º-XHB2.1.2 - Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.	Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.			X	PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Proba obxectiva. Exposición dun tema.	CAA, CMCT,CSC, CD
XH-B2.2	2º-XHB2.2.1 - Explica as características da poboación europea.	Explica as principais características da poboación europea.			X	PROCEDEMENTOS: Cuestionarios. INSTRUMENTOS: Cuestionario aberto.	CAA, CCL, CSC, CD
XH-B2.2	2º-XHB2.2.2 - Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica.	Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica.			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. Cuestionarios. INSTRUMENTOS: Caderno de clase. Cuestionario pechado.	CAA, CMCT,CSC, CD, CCL

XH-B2.3	2º-XHB2.3.1 - Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas.	Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas.			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. Cuestionarios. INSTRUMENTOS: Caderno de clase. Cuestionario pechado.	CAA, CMCT,CSC, CD, CCL
XH-B2.3	2º-2º-XHB2.3.2 - Analiza en distintos medios os movementos migratorios las últimas tres décadas en España.					PROCEDEMENTOS: INSTRUMENTOS:	CAA, CMCCT, CASC, CD, CCL
XH-B2.4	2º-XHB2.4.1 - Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais.	Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais			X	PROCEDEMENTOS: Cuestionarios. INSTRUMENTOS: Cuestionario aberto.	CAA, CMCT,CSC, CD, CCL
XH-B2.5	2º-XHB2.5.1 - Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo.	Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mund			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Caderno de clase.	CAA, CMCT,CSC, CD, CCL

XH-B2.5	2º-XHB2.5.2 - Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica.	Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica.			X	<p>PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. Cuestionarios.</p> <p>INSTRUMENTOS: Caderno de clase. Cuestionario pechado.</p>	CAA, CMCT,CSC, CD, CCL
XH-B2.6	2º-XHB2.6.1 - Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.	Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.			X	<p>PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as. Cuestionarios.</p> <p>INSTRUMENTOS: Posta en común. Cuestionario pechado.</p>	CAA, CMCT,CSC, CD, CCL
XH-B2.6	2º-XHB2.6.2 - Distingue os tipos de cidades do noso continente.	Distingue os principais tipos de cidades do noso continente.			X	<p>PROCEDEMENTOS: Cuestionarios.</p> <p>INSTRUMENTOS: Cuestionario pechado.</p>	CAA, CMCT,CSC, CD, CCL
XH-B2.7	2º-XHB2.7.1 - Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de	Interpreta textos sinxelos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita.			X	<p>PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. Intercambios orais cos alumnos/as.</p> <p>INSTRUMENTOS: Caderno de clase. Posta en común.</p>	CAA, CMCT,CSC, CD, CCL

	comunicación escrita.						
XH-B2.8	2º-XHB2.8.1 - Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles.	Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles			X	<p>PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. Cuestionarios.</p> <p>INSTRUMENTOS: Caderno de clase. Cuestionario pechado. Mapas.</p>	CAA, CMC T,CS C, CD, CCL
XH-B2.8	2º-XHB2.8.2 - Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos.	Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos			X	<p>PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as.</p> <p>INSTRUMENTOS: Caderno de clase.</p>	CAA, CMC T,CC L, CD
XH-B2.9	2º-XHB2.9.1 - Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.	Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.			X	<p>PROCEDEMENTOS: Observación sistemática.</p> <p>INSTRUMENTOS: Diario de clase.</p>	CAA, CMC T,CS C, CD, CCL

XH-B2.10	2º-XHB2.10.1 - Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.	Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.			X	<p>PROCEDEMENTOS: Observación sistemática. Probas específicas.</p> <p>INSTRUMENTOS: Diario de clase. Proba obxectiva.</p>	CAA, CMC T,CS C, CD, CCL
XH-B3.11	2º-XHB3.1.1 - Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado			X	<p>PROCEDEMENTOS: Probas específicas.</p> <p>INSTRUMENTOS: Proba obxectiva.</p>	CS C, CC EC
XH-B3.12	2º-XHB3.2.1 - Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.			X	<p>PROCEDEMENTOS: Cuestionarios.</p> <p>INSTRUMENTOS: Cuestionario pechado.</p>	CSC, CAA

4.4-Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competenciasclave.4ºESO

Obxectivos	Xeografía e historia. 4º ESO			
	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. O século XVIII en Europa ata 1789				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1 O século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das minorías. Francia, Inglaterra, España e Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1 Explicar as características do 'Antigo Réxime' nos seus sentidos político, social e económico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.1.1 Establece, a través da análise de diferentes textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.1.2 Distingue conceptos históricos como 'Antigo Réxime' e 'Ilustración'. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ h ▪ j ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2 A ilustración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2 Coñecer o alcance da ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.2.1 Describe as características da cultura da Ilustración e qué implicacións ten nalgúns monarquías. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ g ▪ j ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3 A arte e a ciencia en Europa no século XVIII. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3 Coñecer os avances da 'revolución científica' dende os séculos XVII e XVIII. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.3.1 Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.3.2 Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT
Bloque 2. A Era das Revolucións liberais				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1 As revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX. Bases ideolóxicas (liberalismo, nacionalismo, rexionalismo), económicas e sociais. Principais consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1 Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.1.1 Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.1.2 Recoñece, mediante a análise de fontes de diversa época, o valor das mesmas non só como información, senón tamén como evidencia para os historiadores. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

Xeografía e historia. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> • a • c • d • g • h • j 	<ul style="list-style-type: none"> • B2.2 As revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. A Restauración. Os procesos unificadores e independentistas. O caso español 	<ul style="list-style-type: none"> • B2.2 Identificar os principais feitos das revolucións liberais burguesas en Europa e América nos séculos XVIII e XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB2.2.1 Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos daígunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, sinalando os pros e os contras. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCL
			<ul style="list-style-type: none"> • XHB2.2.2 Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos daígunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, indicando os pros e os contras. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCL
			<ul style="list-style-type: none"> • XHB2.2.3 Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCL
Bloque 3. A Revolución Industrial				
<ul style="list-style-type: none"> • f • g • h • j 	<ul style="list-style-type: none"> • B3.1 A Revolución industrial: concepto, factores que a fan posible (económicos, sociais, ideolóxicos). 	<ul style="list-style-type: none"> • B3.1 Describir os feitos relevantes da revolución industrial e o seu encadeamento causal. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB3.1.1 Analiza os pros e os contras da primeira revolución industrial en Inglaterra. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCL
<ul style="list-style-type: none"> • g • h • j 	<ul style="list-style-type: none"> • B3.2 A revolución industrial. Desde Gran Bretaña ao resto de Europa 	<ul style="list-style-type: none"> • B3.2 Analizar as vantaxes e inconvenientes de ser un país pioneiro nos cambios. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB3.2.1 Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCL
			<ul style="list-style-type: none"> • XHB3.2.1 Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCL
<ul style="list-style-type: none"> • a • c • d • h • j • k 	<ul style="list-style-type: none"> • B3.3 As consecuencias da Revolución Industrial. O movemento obreiro (orixes, ideoloxías, formas de organización). 	<ul style="list-style-type: none"> • B3.3 Entender o concepto de "progreso" e os sacrificios e avances que conleva. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB3.3.1 Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CSIEE • CCL
<ul style="list-style-type: none"> • j 	<ul style="list-style-type: none"> • B3.4 A discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: ¿éxito ou fracaso?. 	<ul style="list-style-type: none"> • B3.4 Analizar a evolución dos cambios económicos en España e Galicia, a raíz da industrialización parcial do país. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB3.4.1 Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC
<ul style="list-style-type: none"> • g • j 	<ul style="list-style-type: none"> • B3.5 A ciencia no século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> • B3.5 Coñecer os principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX, e a súa relación coas revolucións industriais 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB3.5.1 Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA

Xeografía e historia. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CCEC
Bloque 5. A época de "Entreguerras" (1919-1945)				
<ul style="list-style-type: none"> • g • h • j 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.1 O Período de Entreguerras. Do final da Gran Guerra ó crash do 29 e a Gran Depresión. 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.1 Coñecer e comprender os acontecementos, feitos e procesos máis importantes do Período de Entreguerras, e a súa conexión co presente, e estudar a xerarquía causal nas explicacións históricas sobre esta época. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB5.1.1 Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCL
			<ul style="list-style-type: none"> • XHB5.1.2 Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, coma o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA
			<ul style="list-style-type: none"> • XHB5.1.3 Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCL
<ul style="list-style-type: none"> • a • c • d • h • j 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.2 O fascismo italiano e o nazismo alemán. 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.2 Analizar as causas do auge dos fascismos en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB5.2.1 Explica diversos factores que fixeron posible a auge do fascismo en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CCL
<ul style="list-style-type: none"> • a • c • d • g • h • j 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.3 A II República española e a guerra civil. 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.3 Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da guerra civil 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB5.3.1 Explica as principais reformas e reaccións ás mesmas durante a II República española. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CCL
			<ul style="list-style-type: none"> • XHB5.3.2 Explica as causas da guerra civil española no contexto europeo e internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCL
Bloque 6. As causas e consecuencias da Segunda Guerra Mundial (1939-1945)				
<ul style="list-style-type: none"> • g • j 	<ul style="list-style-type: none"> • B6.1 As orixes da Segunda Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> • B6.1 Coñecer as causas da Segunda Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB6.1.1 Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as distintas narrativas). 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA
<ul style="list-style-type: none"> • g • h • j 	<ul style="list-style-type: none"> • B6.2 O desenvolvemento da Segunda Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra, principais consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> • B6.2 Coñecer os principais feitos da Segunda Guerra Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de "guerra total". 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB6.2.1 Sitúa nun mapa as fases do conflito. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA
			<ul style="list-style-type: none"> • XHB6.2.2 Dá unha interpretación de por qué rematou antes a guerra "europea" que a "mundial". 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCL

Xeografía e historia. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> XHB6.2.3 Elabora unha narrativa explicativa das causas e consecuencias da Segunda Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> a d j 	<ul style="list-style-type: none"> B6.3 O Holocausto. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.3 Entender o contexto no que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB6.3.1 Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC
<ul style="list-style-type: none"> g h j 	<ul style="list-style-type: none"> B6.4 A nova xeopolítica mundial: "guerra fría" e plans de reconstrución posbélica. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.4 Comprender o concepto de "guerra fría" no contexto de despois de 1945, e as relacións entre os dous bloques, EEUU e URSS. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB6.4.1 Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da guerra fría. XHB6.4.2 Describe as consecuencias da guerra de Vietnam. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL CSC CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> a d g h j 	<ul style="list-style-type: none"> B6.5 Os procesos de descolonización en Asia e África. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.5 Organizar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX. E comprender os límites da descolonización e da independencia nun mundo desigual. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB6.5.1 Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador. XHB6.5.2 Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, p.exemplo, África Sub-Sahariana (1950s.60s) e India (1947). 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL CSC CAA
Bloque 7. A estabilización do Capitalismo e o ilamento económico do Bloque Soviético				
<ul style="list-style-type: none"> a d g h j 	<ul style="list-style-type: none"> B7.1 Evolución dos bloques soviético e capitalista. O "Welfare State". 	<ul style="list-style-type: none"> B7.1 Entender os avances económicos dos réximes soviéticos e os perigos do seu ilamento interno, e os avances económicos do "Welfare State" en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB7.1.1 Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa. XHB7.1.2 Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL CSC
<ul style="list-style-type: none"> f g h j k 	<ul style="list-style-type: none"> B7.2. A crise do petróleo (1973). 	<ul style="list-style-type: none"> B7.2.Comprender o concepto de crise económica e a súa repercusión mundial nun caso concreto. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB7.2.1 Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> a c 	<ul style="list-style-type: none"> B7.3 A ditadura de Franco en España. 	<ul style="list-style-type: none"> B7.3 Explicar as causas de que se establecera unha ditadura en España, tras guerra civil, e cómo foi evolucionando esa ditadura dende 1939 a 1975. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB7.3.1 Coñece a situación da posguerra e a represión en España e as distintas fases da ditadura de Franco 	<ul style="list-style-type: none"> CSC

Xeografía e historia. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ g ▪ h ▪ j 			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.3.2 Discute cómo se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
Bloque 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.1 As distintas formas económicas e sociais do capitalismo no mundo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.1 Interpretar procesos a medio prazo de cambios económicos, sociais e políticos a nivel mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.1.1 Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época ▪ XHB8.1.2 Comprende os pros e contras do estado do benestar. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ h ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.2 O colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.2 Coñecer as causas e consecuencias inmediatas do colapso da URSS e outros réximes socialistas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.2.1 Analiza diversos aspectos (políticos, económicos, culturais) dos cambios producidos tralo colapso da URSS. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.3 A transición política en España: da ditadura á democracia (1975-1982). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.3 Coñecer os principais feitos que conduciron ao cambio político e social en España despois de 1975, e sopesar distintas interpretacións sobre ese proceso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.3.1 Compara interpretacións diversas sobre a Transición española nos anos setenta e na actualidade. ▪ XHB8.3.2 Enumera e describe algúns dos principais feitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, Lei para a reforma política de 1976, Lei de Amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do estado das autonomías, etc. ▪ XHB8.3.3 Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): xénese e historia das organizacións terroristas, aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.4 O camiño cara a Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.4 Entender a evolución da construción da Unión Europea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.4.1 Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

Xeografía e historia. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 9. A Revolución Tecnolóxica e a Globalización a finais do século XX e principio do XXI				
<ul style="list-style-type: none"> • e • g • h • j 	<ul style="list-style-type: none"> • B9.1 A globalización económica: concepto, características. 	<ul style="list-style-type: none"> • B9.1 Definir a globalización e identificar algúns dos seus factores. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB9.1.1 Busca na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas e elabora argumentos a favor e en contra. • XHB9.1.2 Elabora discusións sobre eurocentrismo e globalización. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CD • CCL • CAA • CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> • e • f • g • h • j 	<ul style="list-style-type: none"> • B9.2 O papel da revolución tecnolóxica na globalización. 	<ul style="list-style-type: none"> • B9.2 Identificar algúns dos cambios fundamentais que supón a revolución tecnolóxica. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB9.2.1 Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da Información e a comunicación, a distintos niveis xeográficos. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCL • CD
<ul style="list-style-type: none"> • e • g • h • j • k 	<ul style="list-style-type: none"> • B9.3 As consecuencias da globalización. Relacións interrexionais, focos de conflito. 	<ul style="list-style-type: none"> • B9.3 Recoñecer o impacto destes cambios a nivel local, rexional, nacional e global, prevendo posibles escenarios máis e menos desexables de cuestións medioambientais transnacionais e discutir as novas realidades do espazo globalizado. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB9.3.1 Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas, gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CD • CAA • CCL • CMCCT • CSIEE
Bloque 10. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da Historia e a Xeografía				
<ul style="list-style-type: none"> • g • h • j 	<ul style="list-style-type: none"> • B10.1 A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da Historia e a Xeografía. 	<ul style="list-style-type: none"> • B.10.1 Recoñecer que o pasado "non está morto e enterrado", senón que determina ou inflúe no presente e nos diferentes posibles futuros e nos distintos espazos. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB10.1.1 Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgúns consecuencias do queantamento global, coma o desxeo do Báltico. • XHB10.1.2 Sopesa cómo unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI. • XHB10.1.3 Compara (nun ou varios aspectos) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CMCCT • CAA • CCL • CSC • CAA • CSC • CMCCT • CAA
<ul style="list-style-type: none"> • f 	<ul style="list-style-type: none"> • B10.2 Cambio e continuidade. 	<ul style="list-style-type: none"> • B10.2 Explicar as características de cada tempo 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB10.2.1 Ordena temporalmente algúns feitos 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC

Xeografía e historia. 4º ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
* j		histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e interpretación.	históricos e outros feitos relevantes utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	* CMCCT
			* XHB10.2.2 Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	* CSC * CMCCT
* f * j	* B10.3 O tempo histórico.	* B10.3. Entender que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	* XHB10.3.1 Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enciaves xeográficos.	* CSC * CMCCT
* h * j	* B10.4 Vocabulario histórico e artístico: a Idade Contemporánea.	* B10.4 Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, insertándoo no contexto adecuado.	* XHB10.4.1 Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	* CSC * CCL

4.4-Concreción para cada estándar de aprendizaxeavaliabile.4ºESO

Criterio de avaliación	Estándares	Grao mínimo para superar a área Indicador mínimo de logro	T 1	T 2	T 3	CRITERIOS PARA A CUALIFICACIÓN	C.C.
						Instrumentos de avaliación / Procedementos de avaliación (%)*	
XH-B1.1	4º-XHB1.1.1 - Analiza as relacións entre os reinos europeos que conducen a guerras como a dos "Trinta Anos". Peso: 1.61%	Distingue as principais diferencias entre Absolutismo e Parlamentarismo	X			PROCEDEMENTOS: Probas específicas. Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Proba aberta. Caderno de clase.	CS C, C AA , C CL
XH-B1.1	4º-XHB1.1.2 - Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración. Peso: 1.61%	Coñece o concepto de Antigo Réxime e o de Ilustración.	X			PROCEDEMENTOS: Probas específicas. Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Proba aberta. Caderno de clase.	CS C, C AA , C CL
XH-B1.2	4º-XHB1.2.1 - Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías. Peso: 1.61%	Recoñece as principais características da Ilustración	X			PROCEDEMENTOS: Probas específicas. Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Exposición dun tema. Caderno de clase.	CSC, CCEC , CCL

XH-B1.3	4º-XHB1.3.1 - Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época. Peso: 1.61%	Valora a enorme importancia dos avances científicos e as súas consecuencias	X			PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as. Probas específicas. INSTRUMENTOS: Posta en común. Proba aberta.	CSC, CMC T,CA A
XH-B1.3	4º-XHB1.3.2 - Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas. Peso: 1.61%	Recoñece as consecuencias no coñecemento humano del método científico.	X			PROCEDEMENTOS: Cuestionarios. Intercambios orais cos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Cuestionario aberto. Posta en común.	CSC, CMCT
XH-B2.1	4º-XHB2.1.1 - Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron. Peso: 1.61%	Coñece algunhas das situacións sociais e as ideas que explican a actuación dos revolucionarios	X			PROCEDEMENTOS: Cuestionarios. Intercambios orais cos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Cuestionario aberto. Posta en común.	CS C, C AA , C CL
XH-B2.1	4º-XHB2.1.2 - Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as. Peso: 1.61%	Valora a importancia das fontes históricas primarias e secundarias	X			PROCEDEMENTOS: Sinxelos comentarios de textos Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Textos escritos.	CS C, C AA , C CL

XH-B2.2	4º-XHB2.2.1 - Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras. Peso: 1.61%	Redacta unha síntese dalgunha revolución burguesa en Europa con explicación das causas máis importantes	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Textos escritos.	CS C, C AA , C CL
XH-B2.2	4º-XHB2.2.2 - Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións	Redacta unha síntese da Independencia de EEUU o da Revolución Francesa	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Textos escritos.	CS C, C AA , C CL
	burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras. Peso: 1.61%						
XH-B2.2	4º-XHB2.2.3 - Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes. Peso: 1.61%	Debate as implicacións da violencia	X			PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Asemblea.	CS C, C AA , C

							CL
XH-B3.1	4º-XHB3.1.1 - Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra Peso: 1.61%	Coñece as mais destacadas características da primeira revolución industrial no Reino Unido	X			PROCEDEMENTOS: Cuestionarios. Probas específicas. INSTRUMENTOS: Cuestionario aberto. Proba aberta.	CS C, C AA , C CL
XH-B3.2	4º-XHB3.2.1 - Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas. Peso: 1.61%	Sintetiza a industrialización no resto de Europa e EEUU	X			PROCEDEMENTOS: Cuestionarios. Probas específicas. INSTRUMENTOS: Cuestionario aberto. Proba aberta.	CS C, C AA , C CL
XH-B3.2	4º-XHB3.2.2 - Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos. Peso: 1.61%	Coñece as diferencias entre a industrialización de Reino Unido e o norte de Europa	X			PROCEDEMENTOS: Cuestionarios. Probas específicas. INSTRUMENTOS: Cuestionario aberto. Proba aberta.	CS C, C AA ,

							C CL
XH-B3.3	4º-XHB3.3.1 - Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais. Peso: 1.61%	Valora a situación laboral de mulleres e menos nas cidades industriais	X			PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as. Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Posta en común. Textos escritos.	CSC, CSIE E, CCL
XH-B3.4	4º-XHB3.4.1 - Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España. Peso: 1.61%	Recoñece as principais repercusións políticas dos cambios económicos en España	X			PROCEDEMENTOS: Cuestionarios. Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Cuestionario aberto. Caderno de clase.	CSC
XH-B3.5	4º-XHB3.5.1 - Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX. Peso: 1.61%	Elabora un eixe cronolóxico dos máis importantes avances da ciencia e tecnoloxía no século XIX	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Caderno de clase.	CS C, CA A, CM CT

XH-B4.1	4º-XHB4.1.1 - Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais. Peso: 1.61%	Comprende o concepto de imperialismo e as implicacións futuras nas relacións políticas e económicas internacionais	X			PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Exposición dun tema. Proba aberta.	CS C, CAA , C CL
XH-B4.1	4º-XHB4.1.2 - Elabora discusións sobre euro centrismo e a globalización. Peso: 1.61%	Dialoga sobre os conceptos de euro centrismo e globalización				PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Posta en común.	CSC, C AA , C CL
XH-B4.2	4º-XHB4.2.1 - Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914. Peso: 1.61%	Recoñece as relacións causais entre colonialismo, imperialismo e a Primeira Guerra Mundial.	X			PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Exposición dun tema.	CSC, CAA
XH-B4.3	4º-XHB4.3.1 - Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial. Peso: 1.61%	Cofece a diferenza entre acontecementos e procesos o os aplica no caso da I Guerra Mundial.	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Traballo de aplicación e síntese.	CSC, CAA

XH-B4.3	4º-XHB4.3.2 - Analiza o novo mapa político de Europa. Peso: 1.61%	Interpreta o novo mapa político de Europa	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Realización e comentario de mapa.	CSC, CAA
XH-B4.3	4º-XHB4.3.3 - Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados. Peso: 1.61%	Distingue as diferentes perspectivas do resultado da guerra e as súas principais implicacións.	X			PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Proba aberta.	CS C, C AA , C CL
XH-B4.4	4º-XHB4.4.1 - Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade. Peso: 1.61%	Distingue a diferente interpretación da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Textos escritos.	CSC, AA , C CL
XH-B4.5	4º-XHB4.5.1 - Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX. Peso: 1.61%	Sabe os principios básicos para analizar obras artísticas do século XIX	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Comentario de obras de arte	CS C, CA A, CC L, CC

							EC
XH-B4.5	4º-XHB4.5.2 - Compara movementos artísticos europeos e asiáticos. Peso: 1.61%	Distingue a diferenza dos principais movementos artísticos do século XIX	X			<p>PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as.</p> <p>INSTRUMENTOS: Traballo de aplicación e síntese.</p>	CS C, CA A, CC L, CC EC
XH-B5.1	4º-XHB5.1.2 - Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008. Peso: 1.61%	Recoñece a relación entre a crise do 1929 e a Depresión dos anos 30 cos acontecementos posteriores. E poñer en relación dita crise a a de 2008		X		<p>PROCEDEMENTOS: Probas específicas.</p> <p>INSTRUMENTOS: Proba aberta.</p>	CSC, CAA
XH-B5.1	4º-XHB5.1.3 - Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller. Peso: 1.61%	Coñece que é o movemento sufraxista e o inicio da loita pola igualdade de dereitos.		X		<p>PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as.</p> <p>INSTRUMENTOS: Asemblea.</p>	CS C, CA A , C

							CL
XH-B5.2	4º-XHB5.2.1 - Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa. Peso: 1.61%	Describir as principais causas do auga do fascismo en Europa		X		PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Proba aberta.	CSC, CCL
XH-B5.3	4º-XHB5.3.1 - Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a las. Peso: 1.61%	Describe as reformas máis importantes da II República española		X		PROCEDEMENTOS: Cuestionarios. INSTRUMENTOS: Cuestionario aberto.	CSC, CCL
XH-B5.3	4º-XHB5.3.2 - Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional. Peso: 1.61%	Comprende as principais causas da Guerra Civil		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Investigacións.	CS C, C AA , C CL

XH-B6.1	4º-XHB6.1.1 - Recoñece a xerarquía causal(diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas). Peso: 1.61%	Sabe diferencias os tipos de causas principais e secundarias, próximas e remotas) dos acontecementos históricos		X		PROCEDEMENTOS: Cuestionarios. INSTRUMENTOS: Cuestionario pechado.	CSC, CAA
XH-B6.2	4º-XHB6.2.1 - Sitúa nun mapa as fases do conflito Peso: 1.61%	Recoñece nun mapa a evolución dos frontes		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Caderno de clase.	CSC, CAA
XH-B6.2	4º-XHB6.2.2 - Dá unha interpretación de por que	Diferencia as fases da II Guerra Mundial en Europa e en Asia-		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as.	CS C, C AA ,
	rematou antes a guerra europea que a mundial. Peso: 1.61%	Pacífico				INSTRUMENTOS: Caderno de clase.	CCL
XH-B6.2	4º-XHB6.2.3 - Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, distintos niveis temporais e xeográficos. Peso: 1.61%	Coñece as principais causas e consecuencias da II Guerra Mundial		X		PROCEDEMENTOS: Cuestionarios. INSTRUMENTOS: Cuestionario aberto.	CS C, C AA , C

							CL
XH-B6.3	4º-XHB6.3.1 - Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial. Peso: 1.61%	Valora o significado do Holocausto		X		PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Posta en común.	CSC
XH-B6.4	4º-XHB6.4.1 - Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría. Peso: 1.61%	Recolle información dalgúns conflitos da Guerra Fría.		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Investigacións.	CS C, C AA , C CL
XH-B6.4	4º-XHB6.4.2 - Describe as consecuencias da guerra de Vietnam. Peso: 1.61%	Coñece algunhas das consecuencias da Guerra de Vietnam		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Textos escritos.	CS C, C AA , C

							CL
XH-B6.5	4º-XHB6.5.1 - Describe os feitos relevantes do proceso descolonizado. Peso: 1.61%	Realiza una síntese do proceso descolonizador		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Caderno de clase.	CSC, CCL
XH-B6.5	4º-XHB6.5.2 - Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947). Peso: 1.61%	Distingue entre a descolonización en África e Asia e as súas fases		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Resumo.	CSC, CAA
XH-B7.1	4º-XHB7.1.1 - Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa. Peso: 1.61%	Valora os logros dos réximes comunistas e o do Estado de Benestar en Europa		X		PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Proba aberta.	CS C, C AA , C CL

XH-B7.1	4º-XHB7.1.2 - Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado. Peso: 1.61%	Coñece as principais consecuencias sociais da incorporación da muller ao traballo asalariado		X		PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Posta en común.	CSC
XH-B7.2	4º-XHB7.2.1 - Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008. Peso: 1.61%	Recoñece as diferencias entre una crise enerxética e unha financeira (2008)		X		PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Proba de interpretación de datos.	CS C, C AA , C CL
XH-B7.3	4º-XHB7.3.1 - Coñece a	Diferencia as etapas da ditadura		X		PROCEDEMENTOS: Probas específicas.	CSC
	situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco Peso: 1.61%	de Franco e as súas características mais importantes				INSTRUMENTOS: Exposición dun tema.	
XH-B7.3	4º-XHB7.3.2 - Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica Peso: 1.61%	Entende o concepto de memoria histórica en España e Europa		X		ROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Asemblea.	CS C, C AA , C

							CL
XH-B8.1	4º-XHB8.1.1 - Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época Peso: 1.61%	Recoñece as diferenzas das nas nacións europeas			X	PROCEDEMENTOS: Cuestionarios. INSTRUMENTOS: Cuestionario aberto.	CSC, CAA
XH-B8.1	4º-XHB8.1.2 - Comprende os proles e contras do estado do benestar. Peso: 1.61%	Distingue os proles e contras do Estado do Benestar			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Posta en común.	CSC
XH-B8.2	4º-XHB8.2.1 - Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS. Peso: 1.61%	Identifica os principais cambios producidos polo colapso da URSS e os outros réximes socialistas			X	PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Proba aberta.	CS C, C AA , C CL

XH-B8.3	4º-XHB8.3.1 - Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade. Peso: 1.61%	Recoñece as interpretacións da Transición española á democracia			X	<p>PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as.</p> <p>INSTRUMENTOS: Investigacións.</p>	CS C, C AA , C CL
XH-B8.3	4º-XHB8.3.2 - Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc Peso: 1.61%	Coñece os momentos e acontecementos cruciais da Transición			X	<p>PROCEDEMENTOS: Cuestionarios.</p> <p>INSTRUMENTOS: Cuestionario aberto.</p>	CSC, CCL

XH-B8.3	4º-XHB8.3.3 - Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc. Peso: 1.61%	Interpreta a xénese e desenvolvemento do terrorismo en España e a situación das vítimas			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Investigacións.	CS C, C AA , C CL
XH-B8.4	4º-XHB8.4.1 - Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro. Peso: 1.61%	Analiza o nacemento e desenvolvemento da Unión Europea e o seu futuro			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Textos escritos.	CS C, C AA , C CL
XH-B9.1	4º-XHB9.1.1 - Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra. Peso: 1.61%	Procura nos medios de comunicación novas de sectores globalizados			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Investigacións.	CS C, CD, CCL , CA A, CSI

							EE
XH-B9.1	4º-XHB9.1.2 - Elabora discusións sobre o euro centrismo e a globalización. Peso: 1.61%	Aporta argumentos sobre o euro centrismo e globalización			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Posta en común.	CSC, CAA
XH-B9.2	4º-XHB9.2.1 - Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos. Peso: 1.61%	Procura información sobre as tecnoloxías e comunicación e aporta argumentos sobre as súas vantaxes e os novos problemas que plantexan.			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Producións orais.	CS C, C AA , C CL , C D
XH-B9.3	4º-XHB9.3.1 - Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para	Realiza documentos (mapas, gráficos ou textos) sobre algúns conflitos e dificultades sociais que con levan.			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Caderno de clase.	CS C, C D, C

							AA , C CL ,
	presentar algún aspecto conflictivo das condicións sociais do proceso de globalización. Peso: 1.61%						CMC T,CSI EE
XH- B10.1	4º-XHB10.1.1 - Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico. Peso: 1.61%	Describe algunhas consecuencias do quecemento global			X	PROCEDEMENTOS: Cuestionarios. INSTRUMENTOS: Cuestionario aberto.	CSC, CMC T,CA A, CCL
XH- B10.1	4º-XHB10.1.2 - Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI. Peso: 1.61%	Valora a evolución de Europa, dende o belicismo a unha Europa unida nun proxecto común económico e político.			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Investigacións.	CSC, CAA

XH-B10.1	4º-XHB10.1.3 - Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI. Peso: 1.61%	Relaciona as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica recente.			X	PROCEDEMENTOS: Probas específicas. INSTRUMENTOS: Exposición dun tema.	CSC, CMC T,CA A
XH-B10.2	4º-XHB10.2.1 - Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade. Peso: 1.61%	Ordena temporalmente nun eixe cronolóxico os feitos e procesos históricos			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Traballo de aplicación e síntese.	CSC, CMCT
XH-B10.2	4º-XHB10.2.2 - Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos. Peso: 1.61%	Realiza algúns tipos de mapas históricos e eixes cronolóxicos.			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Caderno de clase.	CSC, CMCT
XH-B10.3	4º-XHB10.3.1 - Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos. Peso: 1.61%	Comprende a convivencia de culturas diversas en diferentes ámbitos xeográficos.			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Posta en común.	CSC, CMCT

XH-B10.4	4º-XHB10.4.1 - Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario. Peso: 1.61%	Utilizar con certa precisión o principais termos propios do coñecemento histórico e artístico			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as. INSTRUMENTOS: Traballo de aplicación e síntese.	CSC, CCL
----------	---	---	--	--	---	--	----------

4.6-2º DE BAC. HISTORIA DE ESPAÑA. OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 0: Cómo se escribe la Historia criterios comúns				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ i ▪ j ▪ k 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B01. O método histórico. Fontes e perspectivas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B0.1 Localizar fontes primarias (históricas) e secundarias (historiográficas) en bibliotecas, internet, etc. e extraer información relevante ao tratado, valorando criticamente a súa fiabilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB0.1.1 Busca información de interese (en libros ou internet) sobre a importancia cultural e artística dun personaxe historicamente relevante, feito ou proceso histórico e elabora unha breve exposición. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B0.2. A análise e comentario de fontes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B0.2 Elaborar mapas e liñas de tempo, localizando as fontes adecuadas, utilizando os datos proporcionados ou servíndose dos coñecementos xa adquiridos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB0.2.1 Representa unha liña do tempo situando nunha ringleira os principais acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B0.3. A utilidade das fontes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B0.3 Comentar e interpretar fontes primarias (históricas) e secundarias (historiográficas), relacionando a súa información cos coñecementos previos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB0.3.1 Responde a cuestións propostas a partir de fontes históricas e historiográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B0.4. Os mapas e as liñas do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B0.4 Recoñecer a utilidade das fontes para o historiador, á parte da súa fiabilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB0.4.1 Distingue o carácter das fontes históricas non só como información, senón como proba para responder as preguntas que se formulan os historiadores. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSC

Bloque 1. A Península Ibérica dende os primeiros humanos ata a desaparición da monarquía Visigoda (711)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ j ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Da prehistoria á monarquía visigoda: 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1 Explicar as características dos principais feitos e procesos históricos da península Ibérica dende a prehistoria ata a desaparición da monarquía visigoda, identificando as súas causas e consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.1 Explica as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e ▪ O Neolítico, e as causas do cambio. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCS
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A prehistoria: a evolución do Paleolítico ao Neolítico; a pintura cantábrica e a levantina. A importancia da metalurxia. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.2 Identifica as diferenzas entre unha imaxe de pintura cantábrica e outra de pintura levantina. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A configuración das áreas celta e ibérica: Tartesos, indoeuropeos e colonizadores orientais.A cultura castrexa. ▪ Hispania romana: conquista e romanización da península; o legado cultural romano. .O exemplo galego. ▪ A monarquía visigoda: ruralización da economía; o 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.3 Describe os avances no coñecemento das técnicas metalúrxicas e explica as súas repercusións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSC

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	poder da Igrexa e a nobreza.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.4 Resume as características principais do reino de Tartesos e cita as fontes históricas para o seu coñecemento. ▪ HEB1.1.5 Explica o diferente nivel de desenvolvemento das áreas celta e ibérica en vésperas da conquista romana en relación coa influencia recibida dos indoeuropeos, o reino de Tartesos e dos colonizadores fenicios e gregos. ▪ HEB1.1.6 Debuxa un mapa esquemático da península Ibérica e delimita nel as áreas ibérica e celta. ▪ HEB1.1.7 Define o concepto de romanización e describe os medios empregados para levala a cabo. ▪ HEB1.1.8 Compara o ritmo e grao de romanización dos diferentes territorios peninsulares. ▪ HEB1.1.9 Resume as características da monarquía visigoda e explica por qué alcanzou tanto poder a Igrexa e a nobreza. ▪ HEB1.1.10 Busca información de interese (en libros ou Internet) sobre pervivencias culturais e artísticas do legado romano na España actual, e elabora unha breve exposición. ▪ HEB1.1.11 Representa unha liña do tempo dende 250 a.C. ata 711 d.C., situando nela os principais acontecementos históricos. ▪ HEB1.1.12 Partindo de fontes historiográficas, responde a cuestións ou situacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CCEC ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC
	Bloque 2. A Idade Media: Tres culturas e un mapa político en constante cambio (711-1474)			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. A) Ándalus: a conquista musulmá da península; evolución política de Al Ándalus; revitalización econó- 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1 Explicar a evolución dos territorios musulmáns na península, describindo as súas etapas políticas, así 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB2.1.1 Explica as causas da invasión musulmá e da súa rápida ocupación da península. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ i ▪ j 	<p>mica e urbana; estrutura social; relixión, cultura e arte.</p>	<p>como os cambios económicos, sociais e culturais que introduciron.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB2.1.2 Representa unha liña do tempo dende 711 ata 1474, situando nunha ringleira os principais acontecementos relativos a Al Ándalus e noutra os relativos aos reinos cristiáns. ▪ HEB2.1.3 Describe a evolución política de Al Ándalus. ▪ HEB2.1.4 Resume os cambios económicos, sociais e culturais introducidos polos musulmáns en Al Ándalus. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Os reinos cristiáns do século XIII ao XV: <ul style="list-style-type: none"> – Evolución política. O nacemento das Cortes. – Os reinos cristiáns na Baixa Idade Media (séculos XIV e XV); a diferente evolución e organización política das Coroas de Castela, Aragón e Navarra ▪ O proceso de reconquista e repoboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2 Explicar a evolución e configuración política dos reinos cristiáns, relacionándoa co proceso de reconquista e o concepto patrimonial da monarquía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB2.2.1 Describe as grandes etapas e as causas xerais que conducen ao mapa político da península Ibérica ao remate da Idade Media. ▪ HEB2.2.2 Explica a orixe das Cortes nos reinos cristiáns e as súas principais funcións. ▪ HEB2.2.3 Compara a organización política da Coroa de Castela, a Coroa de Aragón e o Reino de Navarra ao remate da Idade Media. ▪ HEB2.2.4 Comenta o ámbito territorial e características de cada sistema de repoboación, así como as súas causas e consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Os reinos cristiáns na Idade Media: o réxime señorial e a sociedade estamental. Tensións sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3 Diferenciar as tres grandes fases da evolución económica dos reinos cristiáns durante toda a Idade Media (estancamento, expansión e crise), sinalando os seus factores e características. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB2.3.1 Describe as grandes fases da evolución económica dos territorios cristiáns durante a Idade Media. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Os reinos cristiáns na Idade Media: do estancamento á expansión económica. Crises agraria e demográfica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4 Analizar a estrutura social dos reinos cristiáns, describindo o réxime señorial e as características da sociedade estamental. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB2.4.1 Explica a orixe e características do réxime señorial e a sociedade estamental no ámbito cristiá. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. O Camiño de Santiago. Unha cultura plural: cristiáns, musulmáns e xudeus. As manifestacións artísticas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5 Describir as relacións culturais de cristiáns, musulmáns e xudeus, especificando as súas colaboracións e influencias mutuas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB2.5.1 Describe o labor dos centros de tradución. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ k ▪ l 			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB2.5.2 Busca información de interese (en libros ou Internet) sobre a importancia cultural e artística do Camiño de Santiago e elabora unha breve exposición. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CCEC
Bloque 3. A formación da Monarquía Hispánica e a súa expansión mundial (1474-1700)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Os Reis Católicos: a unión dinástica de Castela e Aragón; a reorganización do Estado; a política relixiosa; a conquista de Granada; o descubrimento de América; a incorporación de Navarra; as relacións con Portugal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1 Analizar o reinado dos Reis Católicos como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna, identificando as pervivencias medievais e os feitos relevantes que abren o camiño á modernidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.1.1 Define o concepto de "unión dinástica" aplicado a Castela e Aragón en tempos dos Reis Católicos e describe as características do novo Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.1.2 Explica as causas e consecuencias dos feitos máis relevantes de 1492. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.1.3 Analiza as relacións dos Reis Católicos con Portugal e os obxectivos que perseguían. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. O auxe do Imperio no século XVI: os dominios de Carlos I e os de Filipe II, o modelo político dos Austrias; os conflitos internos; os conflitos relixiosos no seo do Imperio; os conflitos exteriores; a exploración e colonización de América e o Pacífico; a política económica respecto a América, a revolución dos prezos e o custe do Imperio. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2 Explicar a evolución e expansión da monarquía hispánica durante o século XVI, diferenciando os reinados de Carlos I e Filipe II. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.2.1 Compara os imperios territoriais de Carlos I e o de Filipe II, e explica os diferentes problemas que provocaron. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.2.2 Explica a expansión colonial en América e o Pacífico durante o século XVI. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.2.3 Analiza a política respecto a América no século XVI e as súas consecuencias para España, Europa e a poboación americana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Crise e decadencia do Imperio no século XVII: os validos; a expulsión dos mouriscos; os proxectos de reforma de Olivares; a guerra dos Trinta Anos e a perda da hexemonía en Europa en favor de Francia; as rebelións de Cataluña e Portugal en 1640; Carlos II e o problema sucesorio; a crise demográfica e económica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3 Explicar as causas e consecuencias da decadencia da monarquía hispánica no século XVII, relacionando os problemas internos, a política exterior e a crise económica e demográfica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.3.1 Describe a práctica do valimento e os seus efectos na crise da monarquía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.3.2 Explica os principais proxectos de reforma do Conde Duque de Olivares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.3.3 Analiza as causas da guerra dos Trinta Anos, e as súas consecuencias para a monarquía his- 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			pánica e para Europa.	* CAA
			* HEB3.3.4 Compara e comenta as rebelións de Cataluña e Portugal de 1640.	* CCL * CSC * CAA
			* HEB3.3.5 Explica os principais factores da crise demográfica e económica do século XVII, e as súas consecuencias.	* CCL * CSC
			* HEB3.3.6 Representa unha liña do tempo dende 1474 ata 1700, situando nela os principais acontecementos históricos.	* CMCCT * CAA * CSC
* d * e * g * h * i * k * l	* B3.4. O Século de Ouro español: do Humanismo á Contrarreforma; Renacemento e Barroco na literatura e a arte.	* B3.4 Recoñecer as grandes achegas culturais e artísticas do Século de Ouro español, extraendo información de interese en fontes primarias e secundarias (en bibliotecas, internet, etc.).	* HEB3.4.1 Busca información de interese (en libros ou internet) e elabora unha breve exposición sobre os seguintes pintores do Século de Ouro español: O Greco, Ribera, Zurbarán, Velázquez e Murillo.	* CCL * CD * CAA * CSC * CCEC
Bloque 4. España na órbita francesa: o reformismo dos primeiros Borbóns (1700-1788)				
* d * e * h * i	* B4.1. Cambio dinástico e Guerra de Sucesión: unha contenda civil e europea; a Paz de Utrecht eo novo equilibrio europeo; os Pactos de Familia con Francia.	* B4.1 Analizar a Guerra de Sucesión española como contenda civil e europea, explicando as súas consecuencias para a política exterior española ea nova orde internacional.	* HEB4.1.1 Explica as causas da Guerra de Sucesión Española e a composición dos bandos en conflito.	* CCL * CSC
			* HEB4.1.2 Representa unha liña do tempo dende 1700 ata 1788, situando nela os principais acontecementos históricos.	* CMCCT * CAA * CSC
			* HEB4.1.3 Detalla as características da nova orde europea xurdida da Paz de Utrecht eo papel de España nela.	* CCL * CSC
* d * e * h * i	* B4.2. As reformas institucionais: o novo modelo de Estado; a administración en América; a Facenda Real; as relacións Igrexa-Estado.	* B4.2 Describir as características do novo modelo de Estado, especificando o alcance das reformas promovidas polos primeiros monarcas da dinastía borbónica.	* HEB4.2.1 Define qué foron os Decretos de Nova Planta e explica a súa importancia na configuración do novo Estado borbónico.	* CCL * CSC
			* HEB4.2.2 Elabora un esquema comparativo do modelo político dos Austrias e dos Borbóns.	* CCL * CSC * CAA

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> HEB4.2.3 Explica as medidas que adoptaron ou proxeccionaron os primeiros Borbóns para sanear a Fazenda Real. HEB4.2.4 Describe as relacións Igrexa-Estado e as causas da expulsión dos xesuítas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
<ul style="list-style-type: none"> d e h i k 	<ul style="list-style-type: none"> B4.3. A economía e a política económica: a recuperación demográfica; os problemas da agricultura, a industria e o comercio; a liberalización do comercio con América. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.3 Comentar a situación inicial dos diferentes sectores económicos, detallando os cambios introducidos e os obxectivos da nova política económica. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB4.3.1 Compara a evolución demográfica do século XVIII coa da centuria anterior. HEB4.3.2 Desenvolve os principais problemas da agricultura e as medidas impulsadas por Carlos III neste sector. HEB4.3.3 Explica a política industrial da monarquía e as medidas adoptadas respecto ao comercio con América. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CAA CCL CSC CCL CSC
<ul style="list-style-type: none"> d e h i k 	<ul style="list-style-type: none"> B4.4. O despegue económico de Cataluña. O estancamento económico de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.4 Explicar o despegue económico de Cataluña, comparándoo coa evolución económica do resto de España. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB4.4.1 Especifica as causas do despegue económico de Cataluña no século XVIII. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
<ul style="list-style-type: none"> d e h i 	<ul style="list-style-type: none"> B4.5. A Ilustración en España e Galicia: proxectistas, novadores e ilustrados; o despotismo ilustrado; o novo concepto de educación; as Sociedades Económicas de Amigos do País; a prensa periódica. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.5 Expoñer os conceptos fundamentais do pensamento ilustrado, identificando os seus cauces de difusión. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB4.5.1 Comenta as ideas fundamentais da Ilustración e define o concepto de despotismo ilustrado. HEB4.5.2 Razona a importancia das Sociedades Económicas de Amigos do País e da prensa periódica na difusión dos valores da Ilustración. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC CCEC CCL CSC CCEC
Bloque 5. A crise do Antigo Réxime (1788-1833): Liberalismo fronte a Absolutismo				
<ul style="list-style-type: none"> d e h i 	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. O impacto da Revolución Francesa: as relacións entre España e Francia; a Guerra da Independencia. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.1 Analizar as relacións entre España e Francia dende a Revolución Francesa ata a Guerra da Independencia, especificando en cada fase os principais acontecementos e as súas repercusións para España. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB5.1.1 Resume os cambios que experimentan as relacións entre España e Francia dende a revolución Francesa ata o comezo da Guerra de Independencia. HEB5.1.2 Describe a Guerra da Independencia: as súas causas, a composición dos bandos en conflito e o desenvolvemento dos acontecementos. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CCL CSC

Historia de España. 2º Bacharelato							
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave			
<ul style="list-style-type: none"> • a • d • e • h • i 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.2. O primeiro intento de revolución liberal, as Cortes de Cádiz e a Constitución de 1812. 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.2 Comentar o labor lexislador das Cortes de Cádiz, relacionándoo co ideario do liberalismo. 	<ul style="list-style-type: none"> • HEB5.2.1 Compara as Cortes de Cádiz coas cortes estamentais do Antigo Réxime. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC • CAA 			
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB5.2.2 Comenta as características esenciais da Constitución de 1812. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC • CAA 			
<ul style="list-style-type: none"> • d • e • h • i 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.3. O reinado de Fernando VII: a restauración do absolutismo; o Trienio liberal; a reacción absolutista. 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.3 Describir as fases do reinado de Fernando VII, explicando os principais feitos de cada unha delas. 	<ul style="list-style-type: none"> • HEB5.3.1 Detalla as fases do conflito entre liberais e absolutistas durante o reinado de Fernando VII. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC 			
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB5.3.2 Define o carlismo e resume a súa orixe e os apoios con que contaba inicialmente. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC 			
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB5.3.3 Representa unha liña do tempo dende 1788 ata 1833, situando nela os principais acontecementos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> • CMCCT • CAA • CSC 			
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB5.3.4 Representa nun esquema as diferenzas, en canto a sistema político e estrutura social, entre o Antigo Réxime e o réxime liberal burgués. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CAA • CSC 			
<ul style="list-style-type: none"> • d • e • h • i 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.4. A emancipación da América española: o protagonismo crioulo; as fases do proceso; as repercusións para España. 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.4 Explicar o proceso de independencia das colonias americanas, diferenciando as súas causas e fases, así como as repercusións económicas para España. 	<ul style="list-style-type: none"> • HEB5.4.1 Explica as causas e o desenvolvemento do proceso de independencia das colonias americanas. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC 			
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB5.4.2 Especifica as repercusións económicas para España da independencia das colonias americanas. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC 			
<ul style="list-style-type: none"> • d • e • g • h • i • j • k • l 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.5. A obra de Goya como testemuño da época. 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.5 Relacionar as pinturas e gravados de Goya cos acontecementos deste período, identificando nelas o reflexo da situación e os feitos contemporáneos. 	<ul style="list-style-type: none"> • HEB5.5.1 Busca información de interese (en libros ou internet) sobre Goya e elabora unha breve exposición sobre a súa visión da guerra. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CD • CSC • CCEC 			
			Bloque 6. A conflitiva construción do Estado Liberal (1833-1874)				
			<ul style="list-style-type: none"> • d • e 	<ul style="list-style-type: none"> • B6.1. O carlismo como último bastión absolutista: ideario e apoios sociais; as dúas primeiras guerras 	<ul style="list-style-type: none"> • B6.1 Describir o fenómeno do carlismo como resistencia absolutista fronte á revolución liberal, analizando 	<ul style="list-style-type: none"> • HEB6.1.1 Identifica o ámbito xeográfico do carlismo e explica o seu ideario e apoios sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSC

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
* h * i	carlistas.	os seus compoñentes ideolóxicos, as súas bases sociais, a súa evolución no tempo e as súas consecuencias.	* HEB6.1.2 Especifica as causas e consecuencias das dúas primeiras guerras carlistas.	* CCL * CSC
			* HEB6.1.3 Representa unha liña do tempo dende 1833 ata 1874, situando nela os principais acontecementos históricos.	* CMCCT * CAA * CSC
* d * e * h * i	* B6.2. O triunfo e consolidación do liberalismo no reinado de Isabel II: os primeiros partidos políticos; o protagonismo político dos militares; a lexislación económica de signo liberal; a nova sociedade de clases.	* B6.2 Analizar a transición definitiva do Antigo Réxime ao réxime liberal burgués durante o reinado de Isabel II, explicando o protagonismo dos militares e especificando os cambios políticos, económicos e sociais.	* HEB6.2.1 Describe as características dos partidos políticos que xurdiron durante o reinado de Isabel II.	* CCL * CSC
			* HEB6.2.2 Resume as etapas da evolución política do reinado de Isabel II dende a súa minoría de idade, e explica o papel dos militares.	* CCL * CSC
			* HEB6.2.3 Explica as medidas de liberalización do mercado da terra levadas a cabo durante o reinado de Isabel II.	* CCL * CAA * CSC
			* HEB6.2.4 Compara as desamortizacións de Mendizábal e Madoz, e especifica os obxectivos dunha e outra.	* CCL * CAA * CSC
			* HEB6.2.5 Especifica as características da nova sociedade de clases e compáraa coa sociedade estamental do Antigo Réxime.	* CCL * CSC * CCEC
* d * e * h * i	* B6.3. O proceso constitucional.	* B6.3 Explicar o proceso constitucional durante o reinado de Isabel II, relacionándoo coas diferentes correntes ideolóxicas dentro do liberalismo e a súa loita polo poder.	* HEB6.3.1 Compara o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845.	* CCL * CAA * CSC
* d * e * h * i	* B6.4. O Sexenio Democrático: a revolución de 1868 e a caída da monarquía isabelina; a busca de alternativas políticas e a monarquía de Amadeo I, a Primeira República; a guerra de Cuba, a terceira guerra carlista, a insurrección cantonal.	* B6.4 Explicar o Sexenio Democrático como período de busca de alternativas democráticas á monarquía isabelina, especificando os grandes conflitos internos e externos que desestabilizaron o país.	* HEB6.4.1 Explica as etapas políticas do Sexenio Democrático.	* CCL * CSC
			* HEB6.4.2 Describe as características esenciais da Constitución democrática de 1869.	* CCL * CSC
			* HEB6.4.3 Identifica os grandes conflitos do Sexenio e explica as súas consecuencias políticas.	* CAA * CSC
* c * d	* B6.5. Os inicios do movemento obreiro español: as condicións de vida de obreiros e campesiños; a Aso-	* B6.5 Describir as condicións de vida das clases traballadoras e os inicios do movemento obreiro en	* HEB6.5.1 Relaciona a evolución do movemento obreiro español durante o Sexenio Democrático coa	* CCL * CAA

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> • e • h • i 	ciación internacional de Traballadores e o xurdimento das correntes anarquista e socialista.	España, relacionándoo co desenvolvemento do movemento obreiro internacional.	do movemento obreiro internacional.	<ul style="list-style-type: none"> • CSC
Bloque 7. A Restauración Borbónica: implantación e afianzamento dun novo Sistema Político (1874-1902)				
<ul style="list-style-type: none"> • d • e • h • i 	<ul style="list-style-type: none"> • B7.1. Teoría e realidade do sistema canovista: a inspiración no modelo inglés, a Constitución de 1876 e o bipartidismo; a quenda de partidos, o caciquismo e o fraude electoral. 	<ul style="list-style-type: none"> • B7.1 Explicar o sistema político da Restauración, distinguindo a súa teoría e o seu funcionamento real. 	<ul style="list-style-type: none"> • HEB7.1.1 Explica os elementos fundamentais do sistema político ideado por Cánovas. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CAA • CSC
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB7.1.2 Especifica as características esenciais da Constitución de 1876. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB7.1.3 Describe o funcionamento real do sistema político da Restauración. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB7.1.4 Representa unha liña do tempo dende 1874 ata 1902, situando nela os principais acontecementos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> • CMCCT • CAA • CSC
<ul style="list-style-type: none"> • d • e • h • i 	<ul style="list-style-type: none"> • B7.2. A oposición ao sistema: catalanismo, nacionalismo vasco, rexionalismo galego e movemento obreiro. 	<ul style="list-style-type: none"> • B7.2 Analizar os movementos políticos e sociais excluídos do sistema, especificando a súa evolución durante o período estudado. 	<ul style="list-style-type: none"> • HEB7.2.1 Resume a orixe e evolución do catalanismo, o nacionalismo vasco e o rexionalismo galego. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC • CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB7.2.2 Analiza as diferentes correntes ideolóxicas do movemento obreiro e campesiño español, así como a súa evolución durante o derradeiro cuarto do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CAA • CSC • CCEC
<ul style="list-style-type: none"> • d • e • h • i 	<ul style="list-style-type: none"> • B7.3. Os éxitos políticos: estabilidade e consolidación do poder civil; a liquidación do problema carlista; a solución temporal do problema de Cuba. 	<ul style="list-style-type: none"> • B7.3 Describir os principais logros do reinado de Afonso XII e a rexencia de María Cristina, inferindo as súas repercusións na consolidación do novo sistema político. 	<ul style="list-style-type: none"> • HEB7.3.1 Compara o papel político dos militares no reinado de Afonso XII co das etapas precedentes do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CAA • CSC
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB7.3.2 Describe a orixe, desenvolvemento e repercusións da terceira guerra carlista. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
<ul style="list-style-type: none"> • d • e • h • i 	<ul style="list-style-type: none"> • B7.4. A perda das últimas colonias e a crise do 98: a guerra de Cuba e con Estados Unidos; o Tratado de París; o rexeneracionismo. 	<ul style="list-style-type: none"> • B7.4 Explicar o desastre colonial e a crise do 98, identificando as súas causas e consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> • HEB7.4.1 Explica a política española respecto ao problema de Cuba. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB7.4.2 Sinala os principais feitos do desastre colonial de 1898 e as consecuencias territoriais do Tratado de París. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> HEB7.4.3 Especifica as consecuencias para España da crise do 98 nos ámbitos económico, político e ideolóxico. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CCEC
Bloque 8. Pervivencias e transformacións económicas no século XIX: un desenvolvemento insuficiente				
<ul style="list-style-type: none"> d e h i j 	<ul style="list-style-type: none"> B8.1. Un lento crecemento da poboación: pervivencia dun réxime demográfico antigo; a excepción de Cataluña. 	<ul style="list-style-type: none"> B8.1 Explicar a evolución demográfica de España ao longo do século XIX, comparando o crecemento da poboación española no seu conxunto co de Cataluña e o dos países máis avanzados de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB8.1.1 Identifica os factores do lento crecemento demográfico español no século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
			<ul style="list-style-type: none"> HEB8.1.2 Compara a evolución demográfica de Cataluña coa do resto de España no século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
<ul style="list-style-type: none"> d e h i j 	<ul style="list-style-type: none"> B8.2. A economía española no XIX: <ul style="list-style-type: none"> – Unha agricultura protexida e estancada: os efectos das desamortizacións; os baixos rendementos. – Unha deficiente industrialización: a industria téxtil catalá, a siderurxia e a minería. – As dificultades dos transportes: os condicionamentos xeográficos; a rede de ferrocarrís. – O comercio: proteccionismo fronte a librecambismo. – As finanzas: a peseta como unidade monetaria; o desenvolvemento da banca moderna; os problemas da Facenda; os investimentos estranxeiros. – O caso galego. 	<ul style="list-style-type: none"> B8.2 Analizar os diferentes sectores económicos, especificando a situación herdada, as transformacións de signo liberal, e as consecuencias que se derivan delas. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB8.2.1 Explica os efectos económicos das desamortizacións de Mendizábal e Madoz. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
			<ul style="list-style-type: none"> HEB8.2.2 Especifica as causas dos baixos rendementos da agricultura española do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
			<ul style="list-style-type: none"> HEB8.2.3 Describe a evolución da industria téxtil catalá, a siderurxia e a minería ao longo do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
			<ul style="list-style-type: none"> HEB8.2.4 Compara a revolución industrial española coa dos países máis avanzados de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
			<ul style="list-style-type: none"> HEB8.2.5 Relaciona as dificultades do transporte e o comercio interior cos condicionamentos xeográficos. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
			<ul style="list-style-type: none"> HEB8.2.6 Explica os obxectivos da rede ferroviaria e as consecuencias da Lei Xeral de Ferrocarrís de 1855. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
			<ul style="list-style-type: none"> HEB8.2.7 Compara os apoios, argumentos e actuacións de proteccionistas e librecambistas ao longo do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
			<ul style="list-style-type: none"> HEB8.2.8 Explica o proceso que conduciu á unidade monetaria e á banca moderna. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
			<ul style="list-style-type: none"> HEB8.2.9 Explica a reforma Mon-Santillán da Facenda 	<ul style="list-style-type: none"> CCL

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			pública e os seus efectos.	* CSC
			* HEB8.2.10 Especifica cómo os investimentos en España de Francia e Inglaterra afectaron ao modelo de desenvolvemento económico español durante o século XIX.	* CCL * CSC
Bloque 9. A crise do Sistema da Restauración e a caída da Monarquía (1902-1931)				
* d * e * h * i	* B9.1. Os intentos de modernización do sistema: o revisionismo político dos primeiros gobernos de Afonso XIII; a oposición de republicanos e nacionalistas cataláns, vascos, galegos e andaluces.	* B9.1 Relacionar o rexeneracionismo xurdido da crise do 98 co revisionismo político dos primeiros gobernos, especificando as súas actuacións máis importantes.	* HEB9.1.1 Define en qué consistiu o "revisionismo político" inicial do reinado de Afonso XIII, e as principais medidas adoptadas.	* CCL * CSC
			* HEB9.1.2 Representa unha liña do tempo dende 1902 ata 1931, situando nela os principais acontecementos históricos.	* CMCCT * CAA * CSC
			* HEB9.1.3 Elabora un esquema cos factores internos e externos da quebra do sistema político da Restauración.	* CCL * CAA * CSC
* d * e * h * i	* B9.2. A quebra do sistema: – O impacto dos acontecementos exteriores: a intervención en Marrocos; a Primeira Guerra Mundial; a Revolución Rusa. – A crecente axitación social: a Semana Tráxica de Barcelona; a crise xeral de 1917; o "trienio bolchevique" en Andalucía.	* B9.2 Analizar as causas que provocaron a quebra do sistema político da Restauración, identificando os factores internos e os externos.	* HEB9.2.1 Especifica a evolución das forzas políticas de oposición ao sistema: republicanos e nacionalistas.	* CCL * CSC
			* HEB9.2.2 Explica as repercusións da Primeira Guerra Mundial e a Revolución Rusa en España.	* CCL * CSC
			* HEB9.2.3 Analiza as causas, principais feitos e consecuencias da intervención de España en Marrocos entre 1904 e 1927.	* CCL * CSC
			* HEB9.2.4 Analiza a crise xeral de 1917: as súas causas, manifestacións e consecuencias.	* CCL * CSC
* d * e * h * i	* B9.3. A ditadura de Primo de Rivera: Directorio militar e Directorio civil; o remate da guerra de Marrocos; a caída da ditadura; o afundimento da monarquía.	* B9.3 Explicar a ditadura de Primo de Rivera como solución autoritaria á crise do sistema, describindo as súas características, etapas e actuacións.	* HEB9.3.1 Especifica as causas do golpe de Estado de Primo de Rivera e os apoios con que contou inicialmente.	* CCL * CSC
			* HEB9.3.2 Describe a evolución da ditadura de Primo de Rivera, dende o Directorio militar ao Directorio civil e o seu remate.	* CCL * CSC
			* HEB9.3.3 Explica as causas da caída da monarquía.	* CCL * CSC

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> • d • e • h • i 	<ul style="list-style-type: none"> • B9.4. Crecemento económico e cambios demográficos no primeiro terzo do século; os efectos da Guerra Mundial na economía española; o intervencionismo estatal da Ditadura; a transición ao réxime demográfico moderno; os movementos migratorios; o transvase de poboación da agricultura á industria. 	<ul style="list-style-type: none"> • B9.4 Explicar a evolución económica e demográfica no primeiro terzo do século XX, relacionándoa coa situación herdada do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> • HEB9.4.1 Analiza os efectos da Primeira Guerra Mundial sobre a economía española. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB9.4.2 Describe a política económica da Ditadura de Primo de Rivera. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB9.4.3 Explica os factores da evolución demográfica de España no primeiro terzo do século XX. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
Bloque 10. A Segunda República. A Guerra Civil nun contexto de Crise Internacional (1931-1939)				
<ul style="list-style-type: none"> • d • e • h • i 	<ul style="list-style-type: none"> • B10.1. A Segunda República como solución democrática ao afundimento do sistema da Restauración. 	<ul style="list-style-type: none"> • B10.1 Explicar a Segunda República como solución democrática ao afundimento do sistema político da Restauración, enmarcándoa no contexto internacional de crise económica e conflictividade social. 	<ul style="list-style-type: none"> • HEB10.1.1 Explica as causas que levaron á proclamação da Segunda República e relaciona as súas dificultades coa crise económica mundial dos anos 30. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CAA • CSC
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB10.1.2 Diferencia as forzas de apoio e oposición á República nos seus comezos, e describe as súas razóns e principais actuacións. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CAA • CSC
<ul style="list-style-type: none"> • a • b • d • e • h • i 	<ul style="list-style-type: none"> • B10.2. A evolución política durante a II República: <ul style="list-style-type: none"> – O bienio reformista: a Constitución de 1931; a política de reformas; o Estatuto de Cataluña; as forzas de oposición á República. – O bienio radical-cedista: a política restauradora e a radicalización popular; a revolución de Asturias. – A Fronte Popular: as primeiras actuacións do goberno; a preparación do golpe militar. 	<ul style="list-style-type: none"> • B10.2 Diferenciar as diferentes etapas da República ata o comezo da Guerra Civil, especificando os principais feitos e actuacións en cada unha delas. 	<ul style="list-style-type: none"> • HEB10.2.1 Resume as reformas impulsadas durante o bienio reformista da República. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB10.2.2 Especifica as características esenciais da Constitución de 1931. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB10.2.3 Analiza o proxecto de reforma agraria: as súas razóns, o seu desenvolvemento e os seus efectos. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB10.2.4 Compara as actuacións do bienio radical-cedista coas do bienio anterior. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC • CAA
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB10.2.5 Describe as causas, desenvolvemento e consecuencias da Revolución de Asturias de 1934. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
			<ul style="list-style-type: none"> • HEB10.2.6 Explica as causas da formación da Fronte Popular e as actuacións tralo seu triunfo electoral, ata o comezo da guerra. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
<ul style="list-style-type: none"> • b • d 	<ul style="list-style-type: none"> • B10.3. A Guerra Civil: a sublevación e o desenvolvemento da guerra; a dimensión internacional do conflito; 	<ul style="list-style-type: none"> • B10.3 Analizar a Guerra Civil, identificando as súas causas e consecuencias, a intervención internacional 	<ul style="list-style-type: none"> • HEB10.3.1 Especifica os antecedentes da Guerra Civil. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC

Historia de España. 2º Bacharelato				
Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h ▪ i 	a evolución das dúas zonas; as consecuencias da guerra.	eo curso dos acontecementos nas dúas zonas.	▪ HEB10.3.2 Relaciona a Guerra Civil española co contexto internacional.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			▪ HEB10.3.3 Compara a evolución política e a situación económica dos dous bandos durante a guerra.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			▪ HEB10.3.4 Especifica os custos humanos e as consecuencias económicas e sociais da guerra.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			▪ HEB10.3.5 Sintetiza nun esquema as grandes fases da guerra, dende o punto de vista militar.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			▪ HEB10.3.6 Representa unha liña do tempo dende 1931 ata 1939, situando nela os principais acontecementos históricos.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ i ▪ k ▪ l 	▪ B10.4. A Idade de Prata da cultura española: da xeración do 98 á do 36.	▪ B10.4 Valorar a importancia da Idade de Prata da cultura española, expoñendo as achegas das xeracións e figuras máis representativas.	▪ HEB10.4.1 Busca información de interese (en libros ou Internet) e elabora unha breve exposición sobre a Idade de Prata da cultura española.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CCEC
Bloque 11. A Ditadura Franquista (1939-1975)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	▪ B11.1. Características e evolución do franquismo: <ul style="list-style-type: none"> – A postguerra: grupos ideolóxicos e apoios sociais do franquismo; as oscilantes relacións co exterior; a configuración política do novo Estado; a represión política; a autarquía económica. – Os anos do "desenvolvemento": os Plans de Desenvolvemento e o crecemento económico; as transformacións sociais; a reafirmación política do réxime; a política exterior; a crecente oposición ao franquismo. – A fin do franquismo: a inestabilidade política; as dificultades exteriores; os efectos da crise económica internacional de 1973. 	▪ B11.1 Analizar as características do franquismo ea súa evolución no tempo, especificando as transformacións políticas, económicas e sociais que se produciron, e relacionándoas coa cambiante situación internacional.	▪ HEB11.1.1 Elabora un esquema cos grupos ideolóxicos e os apoios sociais do franquismo na súa etapa inicial.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			▪ HEB11.1.2 Diferenza etapas na evolución de España durante o franquismo, e resume os trazos esenciais de cada unha delas.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			▪ HEB11.1.3 Explica a organización política do Estado franquista.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			▪ HEB11.1.4 Explica as relacións exteriores, a evolución política e a situación económica de España dende o	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			remate da Guerra Civil ata 1959.	* CSC
			* HEB11.1.5 Explica as relacións exteriores, a evolución política e as transformacións económicas e sociais de España dende 1959 ata 1973.	* CCL * CSC
			* HEB11.1.6 Especifica as causas da crise final do franquismo dende 1973.	* CCL * CSC
			* HEB11.1.7 Relaciona a evolución política do réxime cos cambios que se producen no contexto internacional.	* CCL * CSC * CAA
			* HEB11.1.8 Explica a política económica do franquismo nas súas diferentes etapas e a evolución económica do país.	* CCL * CSC
			* HEB11.1.9 Describe as transformacións que experimenta a sociedade española durante os anos do franquismo, así como as súas causas.	* CCL * CSC
			* HEB11.1.10 Especifica os diferentes grupos de oposición política ao réxime franquista e comenta a súa evolución no tempo.	* CCL * CSC
			* HEB11.1.11 Representa unha liña do tempo dende 1939 ata 1975, situando nela os principais acontecementos históricos.	* CMCCT * CAA * CSC
* b * d * e * g * h * i * k	* B11.2. A cultura española durante o franquismo: a cultura oficial, a cultura do exilio, a cultura interior á marxe do sistema.	* B11.2 Describir a diversidade cultural do período, distinguindo as súas diferentes manifestacións.	* HEB11.2.1 Busca información de interese (en libros ou internet) e elabora unha breve exposición sobre a cultura do exilio durante o franquismo.	* CCL * CD * CSIEE * CCEC
Bloque 12. Normalización Democrática de España e Integración en Europa (dende 1975)				
* a * b	* B12.1. A transición á democracia: a crise económica mundial; as alternativas políticas ao franquismo, continuismo, reforma ou ruptura; o papel do rei; a Lei para	* B12.1 Describir as dificultades da transición á democracia dende o franquismo nun contexto de crise económica, explicando as medidas que permitiron a cele-	* HEB12.1.1 Explica as alternativas políticas que se propunían trala morte de Franco, e quen defendían cada unha delas.	* CCL * CSC

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	a Reforma Política; as primeiras eleccións democráticas.	bración das primeiras eleccións democráticas.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.1.2 Describe o papel desempeñado polo rei durante a transición. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.1.3 Describe as actuacións impulsadas polo presidente de Goberno Adolfo Suárez para a reforma política do réxime franquista: Lei para a Reforma política de 1976, Lei de amnistía de 1977, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.1.4 Explica as causas e os obxectivos dos Pactos da Moncloa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.2. O período constituínte: os Pactos da Moncloa; as preautonomías de Cataluña e o País Vasco; a Constitución de 1978 e o Estado das autonomías. O caso de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.2 Caracterizar o novo modelo de Estado democrático establecido na Constitución de 1978, especificando as actuacións previas encamiñadas a alcanzar o máis amplo acordo social e político. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.2.1 Explica o proceso de elaboración e aprobación da Constitución de 1978, e as súas características esenciais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.2.2 Describe cómo se estableceron as preautonomías de Cataluña e o País Vasco. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.3. Os gobernos constitucionais: o problema do terrorismo; o falido golpe de Estado de 1981; o ingreso na OTAN; a plena integración en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.3 Analizar a evolución económica, social e política de España dende o primeiro goberno constitucional de 1979 ata a aguda crise económica iniciada en 2008, sinalando as ameazas máis relevantes ás que se enfronta e os efectos da plena integración en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.3.1 Elabora un esquema coas etapas políticas dende 1979 ata a actualidade, segundo o partido no poder, e sinala os principais acontecementos de cada unha delas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.3.2 Comenta os feitos máis relevantes do proceso de integración en Europa e as consecuencias para España desta integración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.3.3 Analiza a evolución económica e social de España dende a segunda crise do petróleo en 1979 ata o comezo da crise financeira mundial de 2008. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.3.4 Analiza o impacto da ameaza terrorista sobre a normalización democrática de España, describe a xénese e evolución das diferentes organizacións terroristas que actuaron dende a transición democrática ata os nosos días (ETA, GRAPO, etc.) e reflexiona sobre outros temas relacionados: a cidadanía ameazada, os movementos asociativos de vítimas, a mediación en conflitos, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.3.5 Representa unha liña do tempo dende 1975 ata os nosos días, situando nela os principais acontecementos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA

Historia de España. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.4. O papel de España no mundo actual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.4 Resumir o papel de España no mundo actual, especificando a súa posición na Unión Europea e as súas relacións con outros ámbitos xeopolíticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.4.1 Explica a posición e o papel da España actual na Unión Europea e no mundo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

4.7-2º DE BAC. HISTORIA DA ARTE. OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES...

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Raíces da arte europea: o legado da arte clásica				
* l	* B1.1 Grecia, creadora da linguaxe clásica. Principais manifestacións.	* B1.1 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte grega, relacionándoa co seu contexto histórico e cultural.	* HAB1.1.1 Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	* CCEC * CCL * CAA
			* HAB1.1.2 Define o concepto de orde arquitectónica e compara as tres ordes da arquitectura grega.	* CCEC * CCL * CAA
			* HAB1.1.3 Describe os distintos tipos de templo grego, con referencia ás características arquitectónicas e a decoración escultórica.	* CCEC * CCL
			* HAB1.1.4 Describe as características do teatro grego e a función de cada unha das súas partes.	* CCEC * CCL
			* HAB1.1.5 Explica a evolución da figura humana masculina na escultura grega a partir do Kouros de Anavysos, o Doriforo (Policleto) e o Apoxiomenos (Lisipo).	* CCEC * CCL * CAA
* l	* B1.2 A función social da arte en Grecia.	* B1.2 Explicar a función social da arte grega, especificando o papel desempeñado por clientes e artistas e as relacións entre eles.	* HAB1.2.1 Especifica quen eran os principais clientes da arte grega, e a consideración social da arte e dos artistas.	* CCEC * CCL * CSC
* d * e * k * l	* B1.3 O comentario de obras de arte: Grecia	* B1.3 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte grega, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	* HAB1.3.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas gregas: Partenón, tribuna das cariátides do Erecteion, templo de Atenea Niké, teatro de Epidauro.	* CCEC * CCL * CAA
			* HAB1.3.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas gregas: Kouros de Anavysos, Aunga de Deilos, Discóbolo (Mirón), Doriforo (Policleto), unha metopa do Partenón (Fidias), Hermes con Dionisio neno (Praxiteles), Apoxiomenos (Lisipo), Victoria de Samotracia, Venus de Milo, friso do altar de Zeus en Pérgamo (detalle de Atenea e Gea).	* CCEC * CCL * CAA
* l	* B1.4 A visión do clasicismo en Roma. A arte na Hispania romana.	* B1.4 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte romana, relacións...	* HAB1.4.1 Explica as características esenciais da arte romana e a súa evolución no tempo a partir de fontes...	* CCEC * CCL

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Craterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	<ul style="list-style-type: none"> A arte na Gallaecia. 	nándoo co seu contexto histórico e cultural.	<ul style="list-style-type: none"> históricas ou historiográficas. HAB1.4.2 Especifica as achegas da arquitectura romana en relación coa grega. HAB1.4.3 Describe as características e funcións dos principais tipos de edificio romanos. HAB1.4.4 Compara o templo e o teatro romanos cos respectivos gregos. HAB1.4.5 Explica os trazos principais da cidade romana a partir de fontes históricas ou historiográficas. HAB1.4.6 Especifica as innovacións da escultura romana en relación coa grega. HAB1.4.7 Describe as características xerais dos mosaicos e a pintura en Roma a partir dunha fonte histórica ou historiográfica. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CCEC CCL CAA CCEC CCL CCEC CCL CAA CCEC CCL CAA CCEC CCL CAA
<ul style="list-style-type: none"> I 	<ul style="list-style-type: none"> B1.5 A función social da arte en Roma 	<ul style="list-style-type: none"> B1.5 Explicar a función social da arte romana, especificando o papel desempeñado por clientes e artistas e as relacións entre eles. 	<ul style="list-style-type: none"> HAB1.5.1 Especifica quen eran os principais clientes da arte romana, e a consideración social da arte e dos artistas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CSC
<ul style="list-style-type: none"> d e k I 	<ul style="list-style-type: none"> B1.6 O comentario de obras de arte: Roma 	<ul style="list-style-type: none"> B1.6 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte romana, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico). 	<ul style="list-style-type: none"> HAB1.6.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas romanas: Maison Carrée de Nimes, Panteón de Roma, teatro de Mérida, Coliseo de Roma, Basílica de Maxencio e Constantino en Roma, ponte de Alcántara, Acueducto de Segovia, Arco de Tito en Roma, Columna de Traxano en Roma. HAB1.6.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas romanas: Augusto de Prima Porta, estatua ecuestre de Marco Aurelio, relevo do Arco de Tito (detalle dos soldados co candelabro e outros obxectos do Templo de Xerusalén), relevo da columna de Traxano. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ k ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7 O traballo de investigación en Historia da Arte 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7 Realizar e expoñer, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB1.7.1 Realiza un traballo de investigación sobre Fídias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CD ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB1.7.2 Realiza un traballo de investigación sobre o debate acerca da autoría grega ou romana do grupo escultórico de Laocoonte e os seus fillos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CD ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.8 A conservación do patrimonio: a arte grecorromana 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.8 Respetar as creacións artísticas da Antigüidade grecorromana, valorando a súa calidade en relación coa súa época ea súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que hai que conservar. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB1.8.1 Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis relevantes da arte antiga que se conservan en Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
Bloque 2. Nacemento da tradición artística occidental: a arte medieval				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1 A aportación cristiá na arquitectura e a iconografía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. 1 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte paleocristiá, relacionándoa co seu contexto histórico e cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB2.1.1 Explica as características esenciais da arte paleocristiá e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB2.1.2 Describe a orixe, características e función da basílica paleocristiá. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB2.1.3 Describe as características e función dos baptisterios, mausoleos e martirios paleocristiás e de cada unha das súas partes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB2.1.4 Explica a evolución da pintura e o mosaico na arte paleocristiá, con especial referencia á iconografía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2 A arte bizantina 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte bizantina, relacionándoa co seu contexto histórico e cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB2.2.1 Explica as características esenciais da arte bizantina a partir de fontes históricas ou historiográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB2.2.2 Explica a arquitectura bizantina a través da igrexa de Santa Sofía de Constantinopla. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB2.2.3 Describe as características do mosaico bizantino e dos temas iconográficos do Pantocrátor, a Virxe e a Déesis, así como a súa influencia na arte occidental. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ k ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3 O comentario de obras de arte bizantina 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte bizantina, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB2.3.1 Identifica, analiza e comenta o mosaico do Correxo da emperatriz Teodora en San Vital de Rávena. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4 A arte prerrománica 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte prerrománica, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB2.4.1 Define o concepto de arte prerrománica e especifica as súas manifestacións en España e en Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB2.4.2 Identifica e clasifica razoadamente no seu estilo as seguintes obras: San Pedro da Nave (Zamora), Santa María do Naranco (Oviedo), San Miguel da Escalada (León), Santa Comba de Bande e San Miguel de Celanova (Ourense). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5 Configuración e desenvolvemento da arte románica. Igrexas e mosteiros. A iconografía románica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte románica, relacionándoa co seu contexto histórico e cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB2.5.1 Describe as características xerais da arte románica a partir de fontes históricas ou historiográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB2.5.2 Describe as características e función das igrexas e mosteiros na arte románica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB2.5.3 Explica as características da escultura e a pintura románicas, con especial referencia á iconografía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6 A función social da arte románica 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6 Explicar a función social da arte románica, especificando o papel desempeñado por clientes e artistas e as relacións entre eles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB2.6.1 Especifica as relacións entre os artistas e os clientes da arte románica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ k ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7 O comentario de obras de arte románica 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte románica, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB2.7.1 Identifica, analiza e comenta das esculturas románicas do Xuízo Final no timpano de Santa Fe de Conques (Francia). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ I	▪ B2.8 A aportación do gótico, expresión dunha cultura urbana. A catedral e a arquitectura civil. Modalidades escultóricas. A pintura italiana e flamenga, orixe da pintura moderna.	▪ B2.8 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte gótica, relacionándoa co seu contexto histórico e cultural.	▪ HAB2.8.1 Describe as características xerais da arte gótica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
			▪ HAB2.8.2 Describe as características e evolución da arquitectura gótica e especifica os cambios introducidos respecto á románica.	▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
			▪ HAB2.8.3 Describe as características e evolución da escultura gótica e especifica as súas diferenzas tipolóxicas, formais e iconográficas respecto á escultura románica.	▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
			▪ HAB2.8.4 Recoñece e explica as innovacións da pintura de Giotto e do Trecento italiano respecto á pintura románica e bizantina.	▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
			▪ HAB2.8.5 Explica as innovacións da pintura flamenga do século XV e cita algunhas obras dos seus principais representantes.	▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
▪ I	▪ B2.9 A función social da arte gótica	▪ B2.9 Explicar a función social da arte gótica, especificando o papel desempeñado por clientes e artistas e as relacións entre eles.	▪ HAB2.9.1 Especifica as relacións entre os artistas e os clientes da arte gótica, ea súa variación respecto ao románico.	▪ CCEC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA
▪ d ▪ e ▪ k ▪ l	▪ B2.10 O comentario de obras de arte gótica	▪ B2.10 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte gótica, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	▪ HAB2.10.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental da catedral de Reims, interior da planta superior da Sainte Chapelle de París.	▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
			▪ HAB2.10.2 Identifica, analiza e comenta o Grupo da Anunciación e a Visitación da catedral de Reims.	▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
			▪ HAB2.10.3 Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas góticas: escena de A fuxida a Exipto, de Giotto, na Capela Scrovegni de Padua; o Matrimonio Arnolfini, de Jan Van Eyck; O descenso da cruz, de Roger van der Weyden; O Xardín das Delicias, de O Bosco.	▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
▪ I	▪ B2.11 O peculiar desenvolvemento artístico da	▪ B2.11 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas	▪ HAB2.11.1 Explica as características e evolución da	▪ CCEC

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Península Ibérica. Arte hispano-musulmá. O románico no Camiño de Santiago. O gótico e a súa longa duración.	e as características esenciais da arte románica e gótica española e hispano-musulmá, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	arte románica e gótica en España. <ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB2.11.2 Explica as características xerais da arte islámica a partir de fontes históricas ou historiográficas. ▪ HAB2.11.3 Describe os trazos esenciais da mesquita e o pazo islámico. ▪ HAB2.11.4 Explica a evolución da arte hispanomusulmá. ▪ HAB2.11.5 Explica as características da arte mudéjar e específica, con exemplos de obras concretas, as diferencias entre o mudéjar popular eo cortesán. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ k ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.12 O comentario de obras de arte medieval española 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.12 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte medieval española, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB2.12.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas románicas: San Vicente de Cardona (Barcelona), San Martín de Frómista, Catedral de Santiago de Compostela. ▪ HAB2.12.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas románicas: <i>A oúbiola de Santo Tomás no ángulo do claustro de Santo Domingo de Silos (Burgos)</i>, <i>Última cena do capitel historiado do claustro de San Xoán da Peña (Huesca)</i>, <i>Fachada de Praterías e Pórtico da Gloria da catedral de Santiago</i>. ▪ HAB2.12.3 Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas murais románicas: bóveda da <i>Anunciación aos pastores no Panteón Real de San Isidoro de León</i>; ábsida de <i>San Clemente de Tahull (Lleida)</i>. ▪ HAB2.12.4 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental e interior da catedral de León, interior da catedral de Barcelona, interior da igrexa de San Xoán dos Reis de Toledo. ▪ HAB2.12.5 Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas góticas: tímpano da <i>Portada do Sarmental</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CCL

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			da catedral de Burgos, Retablo de Gili de Siloé na Cartuxa de Miraflores (Burgos).	CAA
			HAB2.12.6 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras hispanomusulmáns: Mesquita de Córdoba, Alxarifa de Zaragoza, Xiralda de Sevilla, Alhambra de Granada.	CCEC CCL CAA
d e g k l	B2.13 O traballo de investigación en Historia da Arte	B2.13 Realizar e expoñer, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB2.13.1 Realiza un traballo de investigación sobre o tratamento iconográfico e o significado da Visión apocalíptica de Cristo e o Xuízo Final na arte medieval.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
h l	B2.14 A conservación do patrimonio: arte medieval	B2.14 Respetar as creacións da arte medieval, valorando a súa calidade en relación coa súa época ea súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB2.14.1 Explica a importancia da arte románica no Camiño de Santiago.	CCEC CCL CSC
			HAB2.14.2 Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis relevantes de arte medieval que se conservan en Galicia.	CCEC CCL CAA CSIEE
Bloque 3. Desenvolvemento e evolución da arte europea no mundo moderno				
l	B3.1 O Renacemento. Patróns e artistas. Orixe e desenvolvemento da nova linguaxe en arquitectura, escultura e pintura. Achegas dos grandes artistas do Renacemento italiano.	B3.1 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Renacemento, relacionándoo co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.1.1 Explica as características esenciais do Renacemento italiano ea súa periodización a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.2 Especifica as características da arquitectura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.3 Especifica as características da escultura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde el Quattrocento ao manierismo.	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.4 Especifica as características da pintura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.5 Compara a pintura italiana do Quattrocento	CCEC

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			coa dos pintores góticos flamencos contemporáneos.	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CAA
			<ul style="list-style-type: none"> • HAB3.1.6 Explica a peculiaridade da pintura veneciana do Cinquecento e cita aos seus artistas máis representativos. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
<ul style="list-style-type: none"> • I 	<ul style="list-style-type: none"> • B3.2 A función social da arte no Renacemento 	<ul style="list-style-type: none"> • B3.2 Explicar a función social da arte especificando o papel desempeñado por patróns, Academias, clientes e artistas, e as relacións entre eles. 	<ul style="list-style-type: none"> • HAB3.2.1 Describe a práctica do patrocinio no Renacemento italiano, e as novas reivindicacións dos artistas en relación co seu recoñecemento social e a natureza do seu labor. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CSC
<ul style="list-style-type: none"> • d • e • k • l 	<ul style="list-style-type: none"> • B3.3 O comentario de obras de arte: arte do Renacemento 	<ul style="list-style-type: none"> • B3.3 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do Renacemento, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico). 	<ul style="list-style-type: none"> • HAB3.3.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento italiano: cúpula de Santa María das Flores e interior da igrexa de San Lorenzo, ámbalas en Florencia e de Brunelleschi; Pazo Médici-Riccardi en Florencia, de Michelozzo; fachada de Santa María Novella e do Pazo Rucellai, ámbolos en Florencia y de Alberti; templo de San Pietro in Montorio en Roma, de Bramante; cúpula e proxecto de planta de San Pedro do Vaticano, de Miguel Ángel; Il Gesù en Roma, de Giacomo della Porta e Vignola; Villa Capra (Villa Rotonda) en Vicenza, de Palladio. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
			<ul style="list-style-type: none"> • HAB3.3.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Renacemento italiano: primeiro panel da "Porta do Paraíso" (da creación do mundo á expulsión do Paraíso), de Ghiberti; Davide Gattamelata, de Donatello; Piedad do Vaticano, David, Moisés e Tumbas mediceas, de Miguel Ángel; O rapto das sabinas, de Giambologna. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
			<ul style="list-style-type: none"> • HAB3.3.3 Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Renacemento italiano: O tributo da moeda e A Trindade, de Masaccio; Anunciación do Convento de San Marcos en Florencia, de Fra Angelico; Madonna do Duque de Urbino, de Piero della Francesca; A Virxe das rochas, A última cea e A Gioconda, de Leonardo da Vinci; A Escola de Atenas de Rafael; a bóveda e o Xuízo Final da Capela Sixtina, de Miguel Ángel; A tempestade, de Giorgione; Venus de Urbino e Carlos V en Mühlberg, de Tiziano; O lavatorio, de Tintoretto; As bodas de Caná, de Veronés. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
<ul style="list-style-type: none"> • I 	<ul style="list-style-type: none"> • B3.4 A recepción da estética renacentista na Penin- 	<ul style="list-style-type: none"> • B3.4 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e 	<ul style="list-style-type: none"> • HAB3.4.1 Especifica as características peculiares do 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	sula Ibérica.	as características esenciais da arte española do Renacemento, relacionándoo co seu contexto histórico e cultural.	Renacemento español e o compara co italiano.	<ul style="list-style-type: none"> * CCL * CAA
			* HAB3.4.2 Describe a evolución da arquitectura renacentista española.	<ul style="list-style-type: none"> * CCEC * CCL * CAA
			* HAB3.4.3 Explica a peculiaridade da escultura renacentista española.	<ul style="list-style-type: none"> * CCEC * CCL * CAA
			* HAB3.4.4 Explica as características da pintura de El Greco a través de algunhas das súas obras máis representativas.	<ul style="list-style-type: none"> * CCEC * CCL * CAA
<ul style="list-style-type: none"> * d * e * k * l 	* B3.5 O comentario de obras de arte: arte española do Renacemento	* B3.5 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte española do Renacemento, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	* HAB3.5.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento español: fachada da Universidade de Salamanca; Pazo de Carlos V na Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; Mosteiro de San Lorenzo de El Escorial, de Xoán de Herrera.	<ul style="list-style-type: none"> * CCEC * CCL * CAA
			* HAB3.5.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do Renacemento español: Sacrificio de Isaac do retablo de San Bieito de Valladolid, de Alonso Berruguete; Santo enteiro, de Juan de Juni.	<ul style="list-style-type: none"> * CCEC * CCL * CAA
			* HAB3.5.3 Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas de El Greco: O expolio, A Santa Liga ou Adoración do nome de Xesús, O martiro de San Mauricio, O enteiro do Señor de Orgaz, A adoración dos pastores, O cabaleiro da man no peito.	<ul style="list-style-type: none"> * CCEC * CCL * CAA
* l	* B3.6 Unidade e diversidade do Barroco. A linguaxe artística ao servizo do poder civil e eclesiástico. O Urbanismo barroco. Igrexas e pazos. Principais tendencias.	* B3.6 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Barroco, relacionándoo co seu contexto histórico e cultural.	* HAB3.6.1 Explica as características esenciais do Barroco.	<ul style="list-style-type: none"> * CCEC * CCL
			* HAB3.6.2 Especifica as diferenzas entre a concepción barroca da arte e a renacentista.	<ul style="list-style-type: none"> * CCEC * CCL * CAA
			* HAB3.6.3 Compara a arquitectura barroca coa renacentista.	<ul style="list-style-type: none"> * CCEC * CCL * CAA

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB3.6.4 Explica as características xerais do urbanismo barroco. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB3.6.5 Compara a escultura barroca coa renacentista a través da representación de David por Miguel Angel e por Bernini. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB3.6.6 Describe as características xerais da pintura barroca e especifica as diferenzas entre a Europa católica e a protestante. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB3.6.7 Distingue e caracteriza as grandes tendencias da pintura barroca en Italia e os seus principais representantes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB3.6.8 Especifica as peculiaridades da pintura barroca flamenca e holandesa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ I 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7 A función social da arte no Barroco 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7 Explicar a función social da arte especificando o papel desempeñado por patróns, Academias, clientes e artistas, e as relacións entre eles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB3.7.1 Describe o papel desempeñado no século XVIII polas Academias en toda Europa e, en particular, polo Salón de París. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ k ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8 O comentario de obras de arte: arte do Barroco 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do Barroco, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB3.8.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco europeo do século XVII: fachada de San Pedro do Vaticano, de Carlo Maderno; columnata da praza de San Pedro do Vaticano, de Bernini; San Carlos das Catro Fontes en Roma, de Borromini; Pazo de Versailles, de Le Vau, J.H. Mansart e Le Nôtre. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB3.8.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas de Bernini: David, Apolo e Dafne, O éxtase de Santa Teresa, Cátedra de San Pedro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB3.8.3 Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Barroco europeo do século XVII: Vocación de San Mareo e Morte da Virxe, de Caravaggio; Triunfo de Baco e Ariadna, na bóveda do Pazo Farnese de Roma, de Annibale Carracci; Adoración do nome de Xesús, bóveda de Il Gesù en Roma, de Gaulti (Il Baciccia); Adoración dos Magos, As tres Graças e O xar- 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<i>din do Amor</i> , de Rubens; <i>A lección de anatomía do doutor Tulpy</i> , <i>A rolda nocturna</i> , de Rembrandt.	
* l	* B3.9 O Barroco hispánico. Urbanismo e arquitectura. Imaxinería barroca. A aportación da pintura española: as grandes figuras do século de Ouro.	* B3.9 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte española do Barroco, relacionándoa co seu contexto histórico e cultural.	* HAB3.9.1 Explica as características do urbanismo barroco en España e a evolución da arquitectura española durante o século XVII.	* CCEC * CCL * CAA
			* HAB3.9.2 Explica as características da imaxinería barroca española do século XVII e compara a escola castelá coa andaluza.	* CCEC * CCL * CAA
			* HAB3.9.3 Explica as características xerais da pintura española do século XVII.	* CCEC * CCL
			* HAB3.9.4 Describe as características e evolución da pintura de Velázquez a través dalgunhas das súas obras máis significativas.	* CCEC * CCL * CAA
* d * e * k * l	* B3.10 O comentario de obras de arte: arte española do Barroco	* B3.10 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte española do Barroco, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	* HAB3.10.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco español do século XVII: Praza Maior de Madrid, de Xoán Gómez de Mora; Retablo de San Esteban de Salamanca, de Churriguera.	* CCEC * CCL * CAA
			* HAB3.10.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Barroco español do século XVII: <i>Piedad</i> , de Gregorio Fernández; <i>Inmaculada do facistol</i> , de Alonso Cano; <i>Magdalena penitente</i> , de Pedro de Mena.	* CCEC * CCL * CAA
			* HAB3.10.3 Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas españolas do Barroco español do século XVII: <i>Martín de San Felipe</i> , <i>O soño de Xacob</i> e <i>O patizambo</i> , de Ribera; <i>Bodegón do Museo do Prado</i> , de Zurbarán; <i>O aguador de Sevilla</i> , <i>Os borrachos</i> , <i>A fragua de Vulcano</i> , <i>A rendición de Breda</i> , <i>O Príncipe Baltasar Carlos a cabalo</i> , <i>A Venus do espello</i> , <i>As meniñas</i> , <i>As fandeiras</i> , de Velázquez; <i>A Sagrada Familia do paxariño</i> , <i>A Inmaculada de El Escorial</i> , <i>Os nenos da concha</i> , <i>Nenos xogando aos dados</i> , de Murillo.	* CCEC * CCL * CAA
* l	* B3.11 O século XVIII. A pervivencia do Barroco. O refinamento Rococó. Neoclasicismo e Romanticismo.	* B3.11 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do século XVIII, relacionando cada un dos seus estilos cos seus res-	* HAB3.11.1 Explica o século XVIII como época de coexistencia de vellos e novos estilos artísticos nun contexto histórico de cambios profundos.	* CCEC * CCL * CAA

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		pectivos contextos históricos e culturais.		* CSC
			* HAB3.11.2 Compara o Barroco tardío e o Rococó e especifica a diferente concepción da vida ea arte que encerran una e outro.	* CCEC * CCL * CAA * CSC
			* HAB3.11.3 Explica as razóns do xurdimento do Neoclasicismo e as súas características xerais en arquitectura, escultura e pintura.	* CCEC * CCL * CSC
			* HAB3.11.4 Comenta a escultura neoclásica a través da obra de Canova.	* CCEC * CCL * CAA
			* HAB3.11.5 Especifica as posibles coincidencias entre o Neoclasicismo e o Romanticismo na pintura de David.	* CCEC * CCL * CAA
			* HAB3.11.6 Distingue entre a corrente tradicional e a clasicista da arquitectura barroca española do século XVIII.	* CCEC * CCL * CAA
			* HAB3.11.7 Explica a figura de Salzilo como último representante da imaxinería relixiosa española en madeira policromada.	* CCEC * CCL * CAA
* d * e * k * l	* B3.12 O comentario de obras de arte: arte do século XVIII	* B3.12 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do século XVIII, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	* HAB3.12.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do século XVIII: fachada do Hospicio de San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; fachada do Obradoiro da catedral de Santiago de Compostela, de Casas e Novoa; Pazo Real de Madrid, de Juvara e Sacchetti; Panteón de París, de Soufflot; Museo do Prado en Madrid, de Juan de Villanueva.	* CCEC * CCL * CAA
			* HAB3.12.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do século XVIII: <i>A oración no horto</i> , de Salzilo; <i>Eros e Psique</i> e <i>Paulina Bonaparte</i> , de Canova.	* CCEC * CCL * CAA
			* HAB3.12.3 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de David: <i>O xuramento dos Horacios</i> e <i>A morte</i>	* CCEC * CCL

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			de Marat.	CAA
d e g k l	B3.13 O traballo de investigación en Historia da Arte	B3.13 Realizar e expoñer, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB3.13.1 Realiza un traballo de investigación sobre o proceso de construción da nova basílica de San Pedro do Vaticano ao longo dos séculos XVI e XVII.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
h l	B3.14 A conservación do patrimonio: arte moderna	B3.14 Respetar as creacións da arte da Idade Moderna, valorando a súa calidade en relación coa súa época ea súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB3.14.1 Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis relevantes da arte dos séculos XVI ao XVIII que se conservan en Galicia.	CCEC CCL CAA CSIEE
Bloque 4. O século XIX: a arte dun mundo en transformación				
l	B4.1. A figura de Goya.	B4.1 Analizar a obra de Goya, identificando nela os trazos propios das correntes da súa época e os que anticipan diversas vangardas posteriores.	HAB4.1.1 Analiza a evolución da obra de Goya como pintor e gravador, dende a súa chegada á Corte ata o seu exilio final en Burdeos. HAB4.1.2 Compara a visión de Goya nas series de gravados <i>Os caprichos</i> e <i>Os disparates ou proverbios</i> .	CCEC CCL CAA CCEC CCL CAA
d e k l	B4.2 O comentario de obras de arte: Goya	B4.2 Clasificar, analizar e comentar obras significativas de Goya, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.2.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Goya: <i>O quitasol</i> , <i>A familia de Carlos IV</i> , <i>O 2 de maio de 1808 en Madrid (A loita cos mameluco)</i> , <i>Os fusilamentos do 3 de maio de 1808</i> ; <i>Desastre nº 15 ("E non hai remedio")</i> da serie <i>Os desastres da guerra</i> ; <i>Saturno devorando a un fillo</i> e <i>A leiteira de Burdeos</i> .	CCEC CCL CAA
l	B4.3 A Revolución industrial e o impacto dos novos materiais na arquitectura. Do Historicismo ao Modernismo. A Escola de Chicago. O nacemento do urbanismo moderno.	B4.3 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.3.1 Describe as características e evolución da arquitectura do ferro no século XIX, en relación cos avances e necesidades da revolución industrial. HAB4.3.2 Explica as diferenzas entre enxeñeiros e arquitectos na primeira metade do século XIX.	CCEC CCL CAA CSC CMCCT CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.3.3 Explica as características do neoclasicismo arquitectónico durante o Imperio de Napoleón. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.3.4 Explica as características do historicismo en arquitectura ea súa evolución cara o eclecticismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.3.5 Explica as características e principais tendencias da arquitectura modernista. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.3.6 Especifica as achegas da Escola de Chicago á arquitectura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.3.7 Describe as características e obxectivos das remodelacións urbanas de París, Barcelona e Madrid na segunda metade do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ k ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. O comentario de obras de arte: a arquitectura do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura do século XIX, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.4.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas: Templo da Magdalena en París, de Vignon; Parlamento de Londres, de Barry e Pugin; Auditorium de Chicago, de Sullivan e Adler; Torre Eiffel de París; Templo da Sagrada Familia en Barcelona, de Gaudí. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5 A evolución da pintura: Romanticismo, Realismo, Impresionismo, Simbolismo. Os postimpresionistas, o xerme das vangardas pictóricas do século XX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da pintura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.5.1 Describe as características do Romanticismo na pintura e distingue entre o romanticismo da liña de Ingres e o romanticismo da cor de Gericault e Delacroix. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.5.2 Compara as visións románticas da paisaxe en Constable e Turner. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.5.3 Explica o Realismo ea súa aparición no contexto dos cambios sociais e culturais de mediados do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.5.4 Compara o Realismo co Romanticismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.5.5 Describe as características xerais do Impresionismo e o Neopresionismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.5.6 Define o concepto de postimpresionismo e especifica as achegas de Cézanne e Van Gogh coma precursores das grandes correntes artísticas do século XX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.5.7 Explica o Simbolismo de finais do século XIX como reacción fronte ao Realismo eo Impresionismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ I 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.6 A función social da arte no século XIX 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.6 Explicar a evolución cara a independencia dos artistas respecto aos clientes, especificando o papel desempeñado polas Academias, os Salóns, as galerías privadas e os marchantes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.6.1 Explica os cambios que se producen no século XIX nas relacións entre artistas e clientes, referidos á pintura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ k ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.7 O comentario de obras de arte: o século XIX 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.7. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da pintura do século XIX, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.7.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do século XIX: O baño turco, de Ingres; A balsa da Medusa, de Gericault; A liberdade guiando ao pobo, de Delacroix; O campo de feno, de Constable; Chuvia, vapor e velocidade, de Turner; O enterro de Ornans, de Courbet; O ángelus, de Millet; Almorzo sobre a herba, de Manet; Impresión, sol nacente ea serie sobre a Catedral de Ruán, de Monet; Le Moulin de la Galette, de Renoir; Unha tarde de domingo na Grande Jatte, de Seurat; Xogadores de cartas e Maíás e laranxas, de Cézanne; A noite estrelada e O segador, de Van Gogh; Visión despois do sermón e O mercado ("7a matere"), de Gauguin. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ I 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.8 A escultura: a pervivencia do clasicismo. Rodin. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.8 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da escultura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.8.1 Relaciona a produción eo academicismo dominante na escultura do século XIX coas transformacións levadas a cabo nas cidades (monumentos conmemorativos en prazas, parques e avenidas, e esculturas funerarias nos novos cemiterios). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.8.2 Explica as características da renovación escultórica emprendida por Rodin. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ k ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.9 O comentario de obras de arte: o século XIX 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.9. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da escultura do século XIX, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HAB4.9.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Rodin: O pensador e Os burgueses de Calais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> • d • e • g • k • l 	<ul style="list-style-type: none"> • B4.10 O traballo de investigación en Historia da Arte 	<ul style="list-style-type: none"> • B4.10. Realizar e expoñer, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais coma as novas tecnoloxías. 	<ul style="list-style-type: none"> • HAB4.10.1 Realiza un traballo de investigación sobre as Exposicións Universais do século XIX ea súa importancia dende o punto de vista arquitectónico. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA • CD • CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> • HAB4.10.2 Realiza un traballo de investigación sobre a influencia da fotografía e o gravado xaponés no desenvolvemento do Impresionismo, con referencias a obras concretas. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA • CD • CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> • h • l 	<ul style="list-style-type: none"> • B4.11. A conservación do patrimonio: arte do século XIX 	<ul style="list-style-type: none"> • B4.11. Respetar as creacións da arte do século XIX, valorando a súa calidade en relación coa súa época ea súa importancia como patrimonio que hai que conservar. 	<ul style="list-style-type: none"> • HAB4.11.1 Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis relevantes da arte do século XIX que se conservan en Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA • CSIEE
Bloque 5. A ruptura da tradición: a arte na primeira metade do século XX				
<ul style="list-style-type: none"> • l 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.1 O fenómeno das vangardas nas artes plásticas: Fauvismo, Cubismo, Futurismo, Expresionismo, pintura abstracta, Dadaísmo e Surrealismo. 	<ul style="list-style-type: none"> • B5.1 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das vangardas artísticas das artes plásticas na primeira metade do século XX, relacionando cada unha delas cos seus respectivos contextos históricos e culturais. 	<ul style="list-style-type: none"> • HAB5.1.1 Define o concepto de vangarda artística en relación co acelerado ritmo de cambios na sociedade da época e a liberdade creativa dos artistas iniciada na centuria anterior. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CSC
			<ul style="list-style-type: none"> • HAB5.1.2 Describe a orixe e características do Fauvismo. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL
			<ul style="list-style-type: none"> • HAB5.1.3 Describe o proceso de xestación e as características do Cubismo, distinguindo entre o Cubismo analítico eo sintético. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA • CSC
			<ul style="list-style-type: none"> • HAB5.1.4 Describe o ideario e principios básicos do futurismo. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL
			<ul style="list-style-type: none"> • HAB5.1.5 Identifica os antecedentes do expresionismo no século XIX, explica as súas características xerais e específica as diferenzas entre os grupos alemáns A Ponte e O xinete azul. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
			<ul style="list-style-type: none"> • HAB5.1.6 Describe o proceso de xestación e as características da pintura abstracta, distingue a ver- 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<p>tente cromática e a xeométrica, e específica algunhas das súas correntes máis significativas, como o Suprematismo ruso ou o Neoplasticismo.</p> <p>▪ HABS.1.7 Describe as características do Dadaísmo como actitude provocadora nun contexto de crise.</p> <p>▪ HABS.1.8 Explica a orixe, características e obxectivos do Surrealismo.</p> <p>▪ HABS.1.9 Explica a importancia dos pintores españois Picasso, Miró e Dalí no desenvolvemento das vangardas artísticas.</p> <p>▪ HABS.1.10 Explica a renovación temática, técnica e formal da escultura na primeira metade do século XX, distinguindo as obras que están relacionadas coas vangardas pictóricas e as que utilizan recursos ou linguaxes independentes.</p>	<p>▪ CAA</p> <p>▪ CCEC</p> <p>▪ CCL</p> <p>▪ CSC</p> <p>▪ CCEC</p> <p>▪ CCL</p> <p>▪ CCEC</p> <p>▪ CCL</p> <p>▪ CCEC</p> <p>▪ CCL</p> <p>▪ CAA</p>
<p>▪ I</p> <p>▪ e</p>	<p>▪ B5.2 O comentario de obras de arte: a plástica na primeira metade do século XX.</p>	<p>▪ B5.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da plástica da primeira metade do século XX, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).</p>	<p>▪ HABS.2.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: <i>A alegría de vivir</i>, de Matisse; <i>As señoritas de Avinyó</i>, <i>Retrato de Ambroise Vollard</i>, <i>Natureza morta con cadeira de reixa de cana</i> e <i>Guernica</i>, de Picasso; <i>A cidade que emerge</i>, de Boccioni; <i>O berro</i>, de Munch; <i>A núa</i>, de Kirchner; <i>Líñae Sobre branco II</i>, de Kandinsky; <i>Cadrado negro</i>, de Malevich; <i>Composición II</i>, de Mondrian; <i>L.H.O.O.Q.</i>, de Duchamp; <i>O elefante das Celebes</i>, de Ernst; <i>A chave dos campos</i>, de Magritte; <i>O entroido de Arlequín Mulleres e paxaros á luz da lúa</i>, de Miró; <i>O xogo lúgubre</i> e <i>A persistencia da memoria</i>, de Dalí.</p> <p>▪ HABS.2.2 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas: <i>O profeta</i>, de Gargallo; <i>Formas únicas de continuidade no espazo</i>, de Boccioni; <i>Fonte</i>, de Duchamp; <i>Muller peiteándose ante un espello</i>, de Xulio González; <i>Mademoiselle Pogany I</i>, de Brancusi; <i>Lagosta, nasa e oola de peiz</i>, de Calder; <i>Figura reclinada</i>, de Henry Moore.</p>	<p>▪ CCEC</p> <p>▪ CCL</p> <p>▪ CAA</p> <p>▪ CCEC</p> <p>▪ CCL</p> <p>▪ CAA</p>
<p>▪ I</p>	<p>▪ B5.3 Renovación da linguaxe arquitectónica: o funcionalismo do Movemento Moderno e a arquitectura orgánica.</p>	<p>▪ B5.3 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura da primeira metade do século XX, relacionando cada unha de-</p>	<p>▪ HABS.3.1 Explica o proceso de configuración e os trazos esenciais do Movemento Moderno en arquitectura.</p>	<p>▪ CCEC</p> <p>▪ CCL</p> <p>▪ CAA</p>

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		las cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	<ul style="list-style-type: none"> HAB5.3.2 Especifica as achegas da arquitectura orgánica ao Movemento Moderno. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
<ul style="list-style-type: none"> e l 	<ul style="list-style-type: none"> B5.4 O comentario de obras de arte: a arquitectura da primeira metade do século XX 	<ul style="list-style-type: none"> B5.4 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura da primeira metade do século XX, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico). 	<ul style="list-style-type: none"> HAB5.4.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas: Edificio da Bauhaus en Dessau (Alemania), de Gropius; Pavilión de Alemaña en Barcelona, de Mies van der Rohe; Vila Savoia en Poissy (Francia), de Le Corbusier; Casa Kaufman (Casa da Cascada), de Frank Lloyd Wright. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
<ul style="list-style-type: none"> d e g k l 	<ul style="list-style-type: none"> B5.5 O traballo de investigación en Historia da Arte 	<ul style="list-style-type: none"> B5.5. Realizar e expoñer, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais coma as novas tecnoloxías. 	<ul style="list-style-type: none"> HAB5.5.1 Realiza un traballo de investigación sobre o GATEPAC (Grupo de Artistas e Técnicos Españoles Para o Progreso da Arquitectura Contemporánea). 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA CD CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> d h k l 	<ul style="list-style-type: none"> B5.6 A conservación do patrimonio: arte do século XX 	<ul style="list-style-type: none"> B5.6 Respetar as manifestacións da arte da primeira metade do século XX, valorando a súa importancia como expresión da profunda renovación da linguaxe artística na que se sustenta a liberdade creativa actual. 	<ul style="list-style-type: none"> HAB5.6.1 Selecciona unha obra arquitectónica, unha escultura ou unha pintura da primeira metade do século XX, das existentes en Galicia, e xustifica a súa elección. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA CSIEE
Bloque 6. A universalización da arte dende a segunda metade do século XX				
<ul style="list-style-type: none"> l 	<ul style="list-style-type: none"> B6.1 O predominio do Movemento Moderno ou Estilo Internacional en arquitectura. A arquitectura á marxe do estilo internacional: High Tech, arquitectura Postmoderna, Deconstrución. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.1 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura dende a segunda metade do século XX, enmarcándoa nas novas relacións entre clientes, artistas e público que caracterizan ao mundo actual. 	<ul style="list-style-type: none"> HAB6.1.1 Explica o papel desempeñado no proceso de universalización da arte polos medios de comunicación de masas e as exposicións e feiras internacionais de arte. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CSC
			<ul style="list-style-type: none"> HAB6.1.2. Explica as razóns da pervivencia e difusión internacional do Movemento Moderno en arquitectura. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL
			<ul style="list-style-type: none"> HAB6.1.3 Distingue e describe as características doutras tendencias arquitectónicas á marxe do Movemento Moderno ou Estilo Internacional, en particular a High Tech, a postmoderna e a deconstrución. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA
<ul style="list-style-type: none"> d e k l 	<ul style="list-style-type: none"> B6.2 O comentario de obras de arte: a arquitectura dende a segunda metade do século XX 	<ul style="list-style-type: none"> B6.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura dende a segunda metade do século XX, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico). 	<ul style="list-style-type: none"> HAB6.2.1 Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: a Unité d'habitation en Marsella, de Le Corbusier; o Seagram Building en Nova York, de M. van der Rohe e Philip Johnson; o Museo Guggenheim de Nova York, de F. Lloyd Wright; a Sydney Opera House, de J. Utzon; o Centro Pompidou de París, de R. Piano 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			e R. Rogers; o AT & T Building de Nova York, de Philip Johnson; o Museo Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.	
* I	* B6.3 As artes plásticas: das segundas vangardas á postmodernidade.	* B6.3 Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das artes plásticas dende a segunda metade do século XX, enmarcándoa nas novas relacións entre clientes, artistas e público que caracterizan ao mundo actual.	<p>* HAB6.3.1 Explica e compara o Informalismo europeo e o Expresionismo abstracto norteamericano.</p> <p>* HAB6.3.2 Explica a Abstracción postpictórica.</p> <p>* HAB6.3.3 Explica O minimalismo.</p> <p>* HAB6.3.4 Explica a arte cinética e a Op-Art.</p> <p>* HAB6.3.5 Explica a arte conceptual.</p> <p>* HAB6.3.6 Explica a Arte Povera.</p> <p>* HAB6.3.7 Distingue e explica algunhas das principais correntes figurativas: Pop-Art, Nova Figuración, Hiperrealismo.</p> <p>* HAB6.3.8 Explica en qué consisten as seguintes manifestacións de arte non duradeira: Happening, Body Art y Land Art.</p> <p>* HAB6.3.9 Describe os formulacións xerais da posmodernidade, referida ás artes plásticas.</p>	<p>* CCEC * CCL * CAA</p> <p>* CCEC * CCL</p> <p>* CCEC * CCL</p> <p>* CCEC * CCL</p> <p>* CCEC * CCL</p> <p>* CCEC * CCL</p> <p>* CCEC * CCL * CAA</p> <p>* CCEC * CCL</p> <p>* CCEC * CCL</p>
* d * e * k * l	* B6.4 O comentario de obras de arte: a arte dende a segunda metade do século XX	* B6.4 Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte dende a segunda metade do século XX, aplicando un método que inclúa diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	* HAB6.4.1 Identifica (ao autor e a corrente artística, non necesariamente o título), analiza e comenta as seguintes obras: <i>Pintura</i> (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid), de Tapies; <i>Grito nº 7</i> , de Antonio Saura; <i>One: number 31, 1950</i> , de J. Pollock; <i>Ctesiphon III</i> , de F. Stella; <i>Equivalente VIII</i> , de Carl André; <i>Vega 200</i> , de Vasarely; <i>Unha e tres cadeiras</i> , de J. Kosuth; <i>Iglú con árbore</i> , de Mario Merz; <i>Marilyn Monroe</i> (serigrafía de 1967), de A. Warhol; <i>O Papa que beira</i> (estudo a partir do retrato do Papa Inocen-	* CCEC * CCL * CAA

Historia da Arte. 2º Bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			cio X), de Francis Bacon; A Gran Vía madrileña en 1974, de Antonio López.	
▪ l	▪ B6.5 Novos sistemas visuais: fotografía, cine e televisión, cartelismo, cómic. ▪ A combinación de linguaxes expresivas.	▪ B6.5 Explicar o desenvolvemento e a extensión dos novos sistemas visuais, como a fotografía, o cine, a televisión, o cartelismo ou o cómic, especificando o modo en que combinan diversas linguaxes expresivas.	▪ HAB6.5.1 Explica brevemente o desenvolvemento dos novos sistemas visuais e as características da súa linguaxe expresiva: fotografía, cartel, cine, cómic, producións televisivas, videoarte, arte por ordenador.	▪ CCEC ▪ CCL
▪ i ▪ l	▪ B6.6 O impacto das novas tecnoloxías na difusión e a creación artística.	▪ B6.6 Describir as posibilidades que abriron as novas tecnoloxías, explicando os seus efectos tanto para a creación artística como para a difusión da arte.	▪ HAB6.6.1 Especifica as posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías para a creación artística e para a difusión da arte.	▪ CCEC ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CD
▪ l	▪ B6.7 Arte e cultura visual de masas.	▪ B6.7 Identificar a presenza da arte na vida cotiá, distinguindo os moi diversos ámbitos en que se manifesta.	▪ HAB6.7.1 Define o concepto de cultura visual de masas e describe os seus trazos esenciais. ▪ HAB6.7.2 Identifica a arte nos diferentes ámbitos da vida cotiá.	▪ CCEC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CSC
▪ h ▪ l	▪ B6.8 O patrimonio artístico como riqueza cultural. A preocupación pola súa conservación.A UNESCO.	▪ B6.8 Respetar as manifestacións da arte de todos os tempos, valorándoas como patrimonio cultural herdado que se debe conservar e transmitir ás xeracións futuras.Explicar qué éo Patrimonio Mundial da UNESCO, describindo a súa orixe e finalidade.	▪ HAB6.8.1 Explica a orixe do Patrimonio Mundial da UNESCO e os obxectivos que persegue. ▪ HAB6.8.2 Realiza un traballo de investigación relacionado cos bens artísticos de España e Galicia inscritos no catálogo do Patrimonio Mundial da UNESCO.	▪ CCEC ▪ CCL ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CD ▪ CSIEE
Bloque 7. O vocabulario artístico				
▪ e ▪ l	▪ B7.1 O vocabulario artístico.	▪ B7.1 Utilizar a terminoloxía específica da arte nas exposicións orais e escritas, denominando con precisión os principais elementos e técnicas.	▪ HAB7.1.1 Utiliza con corrección a terminoloxía específica das artes en exposicións orais e escritas.	▪ CCEC ▪ CCL

4.8-2º DE BAC. XEOGRAFIA DE ESPAÑA.OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPENCIAS CLAVE.

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. A xeografía e o estudo do espazo xeográfico				
d e g i j	B1.1 Concepto de Xeografía. – Métodos e ferramentas propias da disciplina.	B1.1 Recoñecer a peculiaridade do coñecemento xeográfico utilizando as súas ferramentas de análise e os seus procedementos.	XHB1.1.1 Describe a finalidade do estudo da xeografía e as principais ferramentas de análise e os seus procedementos.	CMCCT CAA CCL CD
d e g i j	B1.2 Características do espazo xeográfico. – O concepto de paisaxe como resultado da interacción entre factores naturais e culturais. O desenvolvemento sostible.	B1.2 Identificar o espazo xeográfico como tal nas súas diversas ocupacións, entendéndoo como centro de relacións humanas e sociais.	XHB1.2.1 Identifica as distintas paisaxes xeográficas.	CMCCT CAA CCL
			XHB1.2.2 Enumera e describe as características das paisaxes xeográficas.	CMCCT CAA
d g i j	B1.3 A representación gráfica do espazo xeográfico a distintas escalas.	B1.3 Distinguir e analizar os distintos tipos de planos e mapas con diferentes escalas, identificándoos como ferramentas de representación do espazo xeográfico	XHB1.3.1 Utiliza adecuadamente as ferramentas características da ciencia xeográfica.	CMCCT CAA CD
d g i j	B1.4 Planos e mapas, os seus compoñentes e análise. – O mapa topográfico nacional a escala 1:50.000.	B1.4 Analizar e comentar o Mapa Topográfico Nacional E: 1/50.000.	XHB1.4.1 Extrae información do Mapa Topográfico mediante os procedementos de traballo do xeógrafo.	CMCCT CAA CD
			XHB1.4.2 Sobre mapas e planos de diferentes escalas extrae a información.	CMCCT CD
d e g i j	B1.5 As técnicas cartográficas.	B1.5 Deseñar e comparar mapas sobre espazos xeográficos próximos utilizando os procedementos característicos.	XHB1.5.1 Identifica nunha paisaxe as diferenzas entre paisaxe natural e cultural.	CMCCT CAA CCL CD
d e g i	B1.6 Obtención e interpretación da información cartográfica. – As imaxes satélite.	B1.6 Buscar, seleccionar e elaborar información de contido xeográfico obtida de fontes diversas presentándoo de forma adecuada.	XHB1.6.1 Analiza e extrae conclusións da observación dun plano e mapa, comentando as características do espazo xeográfico.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
* j				
Bloque 2. O relevo español, a súa diversidade xeomorfolóxica				
* d * e * g * i * j	* B2.1 España e a súa singularidade xeográfica: unidade e diversidade.	* B2.1 Distinguir as singularidades do espazo xeográfico español establecendo os aspectos que lle confiren unidade e os elementos que ocasionan diversidade.	* XHB2.1.1 Debuxa e sinala sobre un mapa físico de España as unidades do relevo español, comentando as súas características.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
* d * e * g * i * j	* B2.2 O relevo español, a súa diversidade xeomorfolóxica: A localización dos principais accidentes xeográficos.	* B2.2 Describir os trazos do relevo español, situando e analizando as súas unidades de relevo.	* XHB2.2.1 Identifica e representa nun mapa os elementos do relevo que son similares e diferentes do territorio peninsular e insular.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
* d * e * g * i * j	* B2.3 A evolución xeolóxica do territorio español conforma as diferentes morfoestruturas.	* B2.3 Definir o territorio español subliñando as diferenzas das unidades morfoestruturais.	* XHB2.3.1 Enumera e describe os principais trazos do relevo de España.	* CMCCT * CAA * CCL
* d * e * g * i * j	* B2.4 Litoloxía peninsular e insular e formas de modelado.	* B2.4 Diferenciar a litoloxía de España diferenciando as súas características e modelado.	* XHB2.4.1 Clasifica as unidades do relevo español segundo as súas características xeomorfolóxicas.	* CMCCT * CAA * CCL
* d * e * g * i * j	* B2.5 Identificación das unidades do relevo español peninsular e insular e trazos de cada unha.	* B2.5 Utilizar correctamente o vocabulario específico da xeomorfoloxía.	* XHB2.5.1 Describe someramente nun mapa a evolución xeolóxica e conformación do territorio español.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
* d * e * g * i * j	* B2.6 Corte topográfico: realización e análise.	* B2.6 Buscar e seleccionar información do relevo obtido de fontes diversas: bibliográficas, cartográficas, Internet ou traballos de campo, presentándooa de forma adecuada e sinalando os condicionamentos que o relevo pode impoñer.	* XHB2.6.1 Realiza un corte topográfico e explica o relevo que reflicte.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
* d	* B2.7 Concepto de solo. Os solos en España: variedade.	* B2.7 Identificar as características edáficas dos solos.	* XHB2.7.1 Enumera e describe os elementos constitu-	* CMCCT

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	de edáfica e as súas características.		tivos dos diferentes tipos de solo de España.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.7.2 Localiza nun mapa de España os distintos tipos de solos peninsulares e insulares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
Bloque 3. A diversidade climática e a vexetación				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1 Clima e tempo atmosférico. Factores xeográficos, dinámica atmosférica e elementos do clima. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1 Sinalar nun mapa de España os dominios climáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.1.1 Localiza nun mapa de España os diversos climas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CA ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2 Dominios climáticos españois: as súas características e representación en climogramas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2 Distinguir os climas en España e comentar as súas características (sinalando os factores e elementos que os compoñen para diferenciais). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.2.1 Describe e compara os climas en España enumerando os factores e elementos característicos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3 Dominios climáticos españois: Factores limitantes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3 Distinguir os climas en España e a súa representación en climogramas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.3.1 Representa e comenta climogramas específicos de cada clima. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4 Variabilidade climática. Temperatura e precipitación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4 Comentar a información climatolóxica que se deduce utilizando mapas de temperaturas ou precipitacións de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.4.1 Comenta as características dos diferentes climas españois a partir dos seus climogramas representativos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5 Situacións sinópticas e tipos de tempo atmosférico en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5 Analizar os tipos de tempo atmosférico en España utilizando os mapas de superficie e de altura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.5.1 Enumera os trazos dos tipos de tempo atmosférico reflectidos nas estacións climatolóxicas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.5.2 Identifica e interpreta nun mapa do tempo os elementos que explican os diversos tipos de tempo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			atmosférico.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Os mapas do tempo, altura e superficie: a súa análise e interpretación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Interpretar un mapa do tempo aplicando as características dos tipos de tempo peninsulares ou insulares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XB33.6.1 Comenta un mapa do tempo de España distinguindo os elementos que explican o tipo de tempo característico da estación do ano correspondente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Escenarios de cambio climático nos diferentes dominios do territorio peninsular e insular. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á diversidade climática de España utilizando as fontes dispoñibles, tanto de Internet, coma de medios de comunicación social, ou bibliografía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.7.1 Analiza cómo afecta a España o cambio climático. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.7.2 Utilizando gráficas e estatísticas que reflicten as chuvias torrenciais extrae conclusións medioambientais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8. Factores xeográficos e características da vexetación. <ul style="list-style-type: none"> – As rexións bioxeográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8. Identificar as diferentes rexións vexetais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.8.1 Identifica nun mapa os diferentes dominios vexetais, e describe e comenta as súas características. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ D ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.9. Formacións vexetais españolas e a súa distribución. <ul style="list-style-type: none"> – Análise de císeries de vexetación 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.9. Diferenciar razoadamente as formacións vexetais españolas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.9.1 Ante unha paisaxe natural identifica as formacións vexetais que aparezan. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CA ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.9.2 Analiza razoadamente unha císerie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
Bloque 4. A hidrografía				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1 A diversidade hídrica da península e as illas <ul style="list-style-type: none"> – Os principais elementos hídricos nas paisaxes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1 Explicar a diversidade hídrica da península Ibérica e as illas, enumerando e localizando os diversos tipos de elementos hídricos que se poden percibir observando a paisaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.1.1 Explica a diversidade hídrica en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e g i j	B4.2 As vertentes hidrográficas. – As principais concas fluviais peninsulares.	B4.2 Describir as concas fluviais españolas situándoas nun mapa e enumerando as súas características.	XHB4.2.1 Localiza nun mapa de España as principais concas fluviais.	CMCCT CAA CCL CD
d g i j	B4.3 Réximes fluviais predominantes.	B4.3 Identificar os réximes fluviais máis característicos.	XHB4.3.1 Relaciona os réximes hídricos dos cursos fluviais coas posibilidades de aproveitamento hídrico en España.	CMCCT CAA
d e g i j	B4.4 Os humedais.. – As zonas húmidas en España.	B4.4 Enumerar as zonas húmidas de España localizándoas nun mapa. Comentar as súas características	XHB4.4.1 Localiza nun mapa as zonas húmidas españolas. Debate un aspecto de actualidade sobre este tema.	CMCCT CAA CCL CD
d e g i j	B4.5 O aproveitamento dos recursos hídricos: a incidencia da seca e das chuvias torrenciais.	B4.5 Analizar o aproveitamento dos recursos hídricos no noso país incluíndo as características de seca e chuvias torrenciais do clima.	XHB4.5.1 Sitúa nun mapa da rede hidrográfica española os grandes encoros. Deduce consecuencias analizando tamén as características climáticas	CMCCT CAA CCL CD
			XHB4.5.2 Analiza e comenta gráficas e estatísticas que reflicten as épocas de seca en relación cun mapa de tipos de réximes fluviais dos ríos da península. Saca conclusións	CMCCT CAA CCL CD
d e g i j	B4.6 As augas subterráneas.	B4.6 Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á hidroloxía española, incluíndo na explotación das augas subterráneas, utilizando distintas fontes de información.	XHB4.6.1 Selecciona imaxes e novas xornalísticas que reflictan a desigualdade hídrica no país e a súa interacción coas actividades humanas.	CMCCT CAA CCL CD
Bloque 5. As paisaxes naturais e as interrelacións natureza-sociedade				
d e g i	B5.1 As paisaxes naturais españolas.	B5.1 Describir e reflictar nun mapa as paisaxes naturais españolas identificando os seus trazos.	XHBS.1.1 Distingue as características dos grandes conxuntos paisaxísticos españois.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ j			▪ XHB5.1.2 Localiza no mapa as paisaxes naturais españolas, identificando as súas características.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC ▪
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B5.2 A influencia do medio na actividade humana. Políticas favorecedoras do patrimonio natural.	▪ B5.2 Relacionar o medio natural coa actividade humana describindo casos de modificación do medio polo ser humano.	▪ XHB5.2.1 Identifica e formula os problemas suscitados pola interacción home-natureza sobre as paisaxes. ▪ XHB5.2.2 Analiza algún elemento lexislador corretivo da acción humana sobre a natureza.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B5.3 Os medios humanizados e a súa interacción no espazo xeográfico. As paisaxes culturais.	▪ B5.3 Describir os espazos humanizados enumerando os seus elementos constitutivos.	▪ XHB5.3.1 Diferencia as paisaxes humanizadas das naturais.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL
▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j	▪ B5.4 Aproveitamento sostible do medio físico.	▪ B5.4 Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ás paisaxes naturais e as interrelacións natureza-sociedade utilizando fontes nas que se encontre dispoñible, tanto en Internet, bibliografía ou medios de comunicación social.	▪ XHB5.4.1 Selecciona e analiza novas xornalísticas ou imaxes nas que se percibe a influencia do medio na actividade humana. ▪ XHB5.4.2 Selecciona e analiza a partir de distintas fontes de información novas xornalísticas ou imaxes nas que se percibe a influencia do home sobre o medio. ▪ XHB5.4.3 Obtén e analiza a información que aparece nos medios de comunicación social referida á destrución do medio natural por parte do ser humano.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
▪ d ▪ e	▪ B5.5 As variedades de paisaxes naturais	▪ B5.5 Comparar imaxes das variedades de paisaxes naturais.	▪ XHB5.5.1 Diferencia as distintas paisaxes naturais españolas a partir de fontes gráficas e comenta imaxes representativas de cada unha das variedades de	▪ CMCCT ▪ CAA

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> • g • i • j 			paísaxes naturais localizadas en medios de comunicación social, internet ou outras fontes bibliográficas.	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CD
Bloque 6. A poboación española				
<ul style="list-style-type: none"> • d • g • i • j 	<ul style="list-style-type: none"> • B6.1 Fontes para o estudo da poboación. – Os procedementos de análise en Demografía. 	<ul style="list-style-type: none"> • B6.1 Identificar as fontes para o estudo da poboación establecendo os procedementos que permiten estudar casos concretos. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB6.1.1 Utiliza as ferramentas de estudo da poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> • CMCCT • CAA • CD
<ul style="list-style-type: none"> • d • e • g • i • j 	<ul style="list-style-type: none"> • B6.2 Evolución histórica. 	<ul style="list-style-type: none"> • B6.2 Comentar gráficos e taxas que amosen a evolución da poboación española. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB6.2.1 Comenta a pirámide actual de poboación española e a compara con algunha dun período anterior ou de previsións futuras. 	<ul style="list-style-type: none"> • CMCCT • CAA • CCL • CD
			<ul style="list-style-type: none"> • XHB6.2.2 Distingue as distintas pirámides de poboación na súa evolución histórica. 	<ul style="list-style-type: none"> • CMCCT • CAA • CCL • CD
<ul style="list-style-type: none"> • d • e • g • i • j 	<ul style="list-style-type: none"> • B6.3 Movementos naturais de poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> • B6.3 Caracterizar a poboación española identificando os movementos naturais. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB6.3.1 Aplica a teoría da Transición Demográfica ao caso español. 	<ul style="list-style-type: none"> • CMCCT • CAA • CCL • CD
			<ul style="list-style-type: none"> • XHB6.3.2 Elixe datos e taxas demográficas que mostren a configuración da poboación dun territorio. 	<ul style="list-style-type: none"> • CMCCT • CAA • CCL • CD
<ul style="list-style-type: none"> • d • e • g • i • j 	<ul style="list-style-type: none"> • B6.4 Distribución territorial da poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> • B6.4 Diferenciar a densidade de poboación no espazo peninsular e insular explicando a distribución de poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB6.4.1 Comenta o mapa da densidade de poboación actual en España. 	<ul style="list-style-type: none"> • CMCCT • CAA • CCL • CD
<ul style="list-style-type: none"> • d • e • g • i 	<ul style="list-style-type: none"> • B6.5 As migracións. 	<ul style="list-style-type: none"> • B6.5 Explicar a distribución da poboación española identificando as migracións. 	<ul style="list-style-type: none"> • XHB6.5.1 Explica os procesos migratorios antigos que afectan a España. 	<ul style="list-style-type: none"> • CMCCT • CAA • CCL • CD

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ j ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.5.2 Identifica e analiza as migracións recentes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.5.3 Explica as relacións entre Comunidades Autónomas en relación coas migracións interiores. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.6 Mapa da distribución da poboación española. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.6 Analizar a poboación das diversas Comunidades Autónomas definindo a súa evolución a problemática de cada unha delas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.6.1 Compara e comenta a poboación das rexións que medran e as que diminúen a súa poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.7 Mapa de densidade da poboación española. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.7 Comentar un mapa da densidade de poboación de España analizando a súa estrutura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.7.1 Analiza un gráfico da estrutura da poboación española. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.8 Conformación do espazo demográfico actual. <ul style="list-style-type: none"> – Definición e cálculo de taxas demográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.8 Analizar as pirámides de poboación das diversas Comunidades Autónomas, incidindo no caso galego, comentando as súas peculiaridades. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.8.1 Resolve problemas de demografía referidos ao cálculo de taxas de poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.9 Diversidades rexionais. Estrutura, problemática actual e posibilidades de futuro da poboación española. <ul style="list-style-type: none"> – A realidade demográfica galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.9 Explicar as perspectivas de poboación española e a Ordenación do Territorio. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.9.1 Selecciona e analiza información sobre as perspectivas de futuro da poboación española. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.10 A Ordenación do territorio. O peso do factor demográfico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.10 Obter e seleccionar información de contido demográfico utilizando fontes nas que se encontre disponible tanto en internet ou noutras fontes de información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.10.1 Presenta e defende información sobre a poboación española resaltando os aspectos máis significativos, utilizando gráficos, mapas, pirámides, etc., nunha presentación informática ou exposicións en directo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 7. O espazo rural e as actividades do sector primario				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.1 O peso das actividades agropecuarias, forestais e pesqueiras no PIB. A poboación activa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.1 Describir as actividades agropecuarias e forestais especificando as características de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.1.1 Identifica as actividades agropecuarias e forestais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.1.2 Diferencia as actividades do sector primario doutras actividades económicas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.2 Aspectos naturais e históricos que explican os factores agrarios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.2 Distinguir as paisaxes agrarias, a súa morfoloxía e estruturas, establecendo as súas características. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.2.1 Sitúa nun mapa a distribución dos principais aproveitamentos agrarios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.2.2 Aporta os aspectos do pasado histórico que incidiron nas estruturas agrarias españolas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3 Os elementos que conforman as paisaxes agrarias. – As paisaxes agrarias de España, as súas características. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3 Analizar adecuadamente unha paisaxe rural distinguindo o terrazgo, bosques e hábitat. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.3.1 Selecciona e comenta imaxes que poñen de manifesto as características das diversas paisaxes agrarias españolas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.4 A estrutura da propiedade e tenencia da terra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.4 Comprender a evolución da estrutura da propiedade e identificar formas de tenencia da terra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.4.1 Define historicamente, de forma sumaria, a estrutura da propiedade 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.5 As explotacións agrarias, as súas características. – Tipos de agricultura: coexistencia de formas avanzadas e tradicionais. – As transformacións agroindustriais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.5 Explicar o sector agrario español tendo en conta as súas estruturas da propiedade e as características das súas explotacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.5.1 Identifica e analiza as características das diversas paisaxes agrarias españolas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.6 Políticas de reforma agraria.A situación española do sector no contexto da Unión Europea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.6 Explicar a situación do sector agrario español tendo en conta o contexto europeo e as políticas da Unión Europea (PAC). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.6.1 Aporta datos ou gráficos de aspectos estruturais que expliquen o dinamismo dun sector agrario dado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> * g * i * j 	<ul style="list-style-type: none"> - A Política Agraria Común (PAC) . 			<ul style="list-style-type: none"> * CCL * CD
			<ul style="list-style-type: none"> * XHB7.6.2 Comenta textos xornalísticos que expliquen a situación española na PAC. 	<ul style="list-style-type: none"> * CCL * CAA
<ul style="list-style-type: none"> * d * e * g * i * j 	<ul style="list-style-type: none"> * B7.7 A actividade pesqueira: localización, características e problemas. Análise dos aspectos físicos e humanos que conforman o espazo pesqueiro. - O caso galego. 	<ul style="list-style-type: none"> * B7.7 Analizar a actividade pesqueira definindo as súas características e problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> * XHB7.7.1 Establece as características e peculiaridades da actividade pesqueira española e galega. 	<ul style="list-style-type: none"> * CMCCT * CAA * CCL * CD
			<ul style="list-style-type: none"> * XHB7.7.2 Selecciona e analiza novas xornalísticas que tratan problemas pesqueiros e identifica a súa orixe. 	<ul style="list-style-type: none"> * CCL * CAA
<ul style="list-style-type: none"> * d * e * g * i * j 	<ul style="list-style-type: none"> * B7.8 A silvicultura: características e desenvolvemento no territorio. 	<ul style="list-style-type: none"> * B7.8 Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ao espazo rural, silvícola ou pesqueiro utilizando fontes dispoñibles en Internet, medios de comunicación social ou bibliografía. 	<ul style="list-style-type: none"> * XHB7.8.1 Confecciona gráficos comparativos do peso específico no PIB das actividades agrarias, gandeiras, forestal e pesqueiras españolas fronte a outros sectores de actividade. 	<ul style="list-style-type: none"> * CMCCT * CAA * CCL * CD
Bloque 8. As fontes de enerxía e o espazo industrial				
<ul style="list-style-type: none"> * d * e * g * i * j 	<ul style="list-style-type: none"> * B8.1 O proceso de industrialización español: características e breve evolución histórica. 	<ul style="list-style-type: none"> * B8.1 Analizar o proceso de industrialización español establecendo as características históricas que conducen á situación actual. 	<ul style="list-style-type: none"> * XHB8.1.1 Selecciona e analiza información sobre os problemas e configuración da industria española. 	<ul style="list-style-type: none"> * CMCCT * CAA * CCL * CD
			<ul style="list-style-type: none"> * XHB8.1.2 Establece un eixe cronolóxico para explicar a evolución histórica da industrialización española. 	<ul style="list-style-type: none"> * CCL * CAA * CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> * XHB8.1.3 Selecciona e analiza imaxes que mostren a evolución histórica da industria española nunha zona concreta ou dun sector concreto. 	<ul style="list-style-type: none"> * CCL * CAA * CD
<ul style="list-style-type: none"> * d * e * g * i * j 	<ul style="list-style-type: none"> * B8.2 Localización das fontes de enerxía en España. 	<ul style="list-style-type: none"> * B8.2 Relacionar as fontes de enerxía e a industrialización describindo as súas consecuencias en España. 	<ul style="list-style-type: none"> * XHB8.2.1 Relaciona o nacemento da industria e a localización de fontes de enerxía e materias primas no país. 	<ul style="list-style-type: none"> * CMCCT * CAA * CCL * CDC

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
* d * e * g * i * j	* B.8.3 Achega ao PIB da industria. A poboación activa. – Deficiencias e problemas do sector industrial español.	* B8.3 Coñecer os factores da industria en España.	* XHB8.3.1 Enumera as características da industria española e as súas diferenzas rexionais.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
			* XHB8.3.2 Confecciona e analiza gráficas e estatísticas que expliquen as producións industriais.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
* d * e * g * i * j	* B8.4 Elementos das paisaxes industriais. Tipoloxías de paisaxes.	* B8.4 Identificar e comentar os elementos dunha paisaxe industrial dada.	* XHB8.4.1 Analiza e comenta paisaxes de espazos industriais.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
* d * e * g * i * j	* B8.5 Rexións industriais e eixos de desenvolvemento de España: importancia das políticas territoriais no sector. A planificación e perspectivas de futuro.	* B8.5 Describir os eixos de desenvolvemento industrial sobre un mapa, establecendo as súas características e as posibilidades de rexeneración e cambio futuros.	* XHB8.5.1 Sinala nun mapa os asentamentos industriais máis importantes, distinguindo entre os distintos sectores industriais.	* CCL * CD * CAA
			* XHB8.5.2 Localiza e describe as rexións industriais e os eixos de desenvolvemento industrial.	* CCL * CAA * CD
			* XHB8.5.3 Describe os eixos ou focos de desenvolvemento industrial e as súas perspectivas de futuro.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
* d * e * g * i * j	* B8.6 Influencia da política da Unión Europea na configuración da industria española.	* B8.6 Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ao espazo industrial español e a influencia nel da política industrial europea, utilizando fontes nas que se encontre dispoñible, tanto en Internet, bibliografía, ou medios de comunicación.	* XHB8.6.1 Describe as políticas industriais da Unión Europea e a súa influencia nas españolas.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
Bloque 9. O sector servizos				
* d * e * g	* B9.1 A terciarización da economía española: influencia no PIB. A poboación activa do sector terciario.	* B9.1 Analizar a terciarización da economía española establecendo as súas características e a influencia no Produto Interior Bruto e utilizar correctamente a terminoloxía do sector servizos.	* XHB9.1.1 Identifica as características do sector terciario español.	* CMCCT * CAA * CCL

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
* i * j				* CD
* d * e * g * i * j	* B9.2 Análise dos servizos e distribución no territorio.	* B9.2 Identificar a presenza dos servizos no territorio analizando a súa distribución e impacto no medio.	* XHB9.2.1 Explica a incidencia que para a economía española posúe o sector servizos.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
* d * e * g * i * j	* B9.3 O sistema de transportes en España. – O impacto das infraestruturas sobre o espazo xeográfico.	* B9.3 Explicar o sistema de transporte en España distinguindo a articulación territorial que configura.	* XHB9.3.1 Describe cómo se articulan os medios de comunicación máis importantes de España (ferrocarrís, estradas, portos e aeroportos).	* CMCCT * CAA * CCL * CD
			* XHB9.3.2 Comenta sobre un mapa de transportes a transcendencia que este sector ten para articular o territorio.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
			* XHB9.3.3 Describe e analiza mapas que reflictan un sistema de transporte determinado.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
			* XHB9.3.4 Distingue nun mapa os principais nodos de transporte español.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
			* XHB9.3.5 Resolve problemas formulados nun caso específico sobre vías de comunicación no noso país.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
* d * e * g * i * j	* B9.4 O desenvolvemento comercial. Características e evolución. – A súa distribución territorial.	* B9.4 Describir o desenvolvemento comercial establecendo as súas características e describindo a ocupación territorial que impón.	* XHB9.4.1 Comenta gráficas e estatísticas que explican o desenvolvemento comercial.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
* d	* B9.5 Os espazos turísticos. Características e evolu-	* B9.5 Localizar nun mapa os espazos turísticos	* XHB9.5.1 Analiza e explica as desigualdades do	* CMCCT

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
* e * g * i * j	ción.	enumerando as súas características e desigualdades rexionais.	espazo turístico.	* CAA * CCL * CD
* d * e * g * i * j	* B9.6 Outras actividades terciarias: sanidade, educación, finanzas, os servizos públicos.	* B9.6 Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á actividade ou ao espazo do sector "servizos" español, utilizando fontes nas que se encontre dispoñible, tanto en Internet como en bibliografía ou medios de comunicación social.	* XHB9.6.1 Comenta gráficos e estatísticas que explican o desenvolvemento turístico español. * XHB9.6.2 Explica cómo articulan o territorio outras actividades terciarias. * XHB9.6.3 Analiza e comenta imaxes do espazo destinado a transportes, comercial, ou outras actividades do sector servizos.	* CMCCT * CAA * CCL * CD * CMCCT * CAA * CCL * CD * CMCCT * CAA * CCL * CD
* d * e * g * i * j	* B9.7 As transformacións das paisaxes nas zonas turísticas. O caso do litoral	* B9.7 Identificar e comentar unha paisaxe transformado por unha importante zona turística.	* XHB9.7.1 Confecciona esquemas para analizar a influencia do sector servizos na economía e o emprego en España a partir de imaxes que reflictan o seu impacto nunha paisaxe.	* CMCCT * CAA * CCL * CD * CSC
Bloque 10. O espazo urbano				
* d * e * g * i * j	* B10.1 Concepto de cidade e a súa influencia na ordenación do territorio.	* B10.1 Definir a cidade.	* XHB10.1.1 Define 'cidade' e aporta exemplos.	* CMCCT * CAA * CCL
* d * e * g * i * j	* B10.2 Morfoloxía e estrutura urbanas. A análise socioeconómico e político a través do plano da cidade.	* B10.2 Analizar e comentar planos de cidades, distinguindo os seus diferentes trazados.	* XHB10.2.1 Analiza e explica o plano da cidade máis próxima, ou significativa, ao lugar de residencia.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
* d	* B10.3 As planificacións urbanas.	* B10.3 Identificar o proceso de urbanización enume-	* XHB10.3.1 Identifica as características do proceso de	* CMCCT

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
* e * g * i * j	– Os instrumentos do planeamento.	rando as súas características e planificacións internas.	urbanización.	* CAA * CCL
			* XHB10.3.2 Explica e propón exemplos de procesos de planificación urbana.	* CAA * CCL
* d * e * g * i * j	* B10.4 Características do proceso de urbanización. As áreas de influencia.	* B10.4 Analizar a morfoloxía e estrutura urbana extraendo conclusións da pegada da Historia e a súa expansión espacial, reflexo da evolución económica e política da cidade.	* XHB10.4.1 Sinala a influencia histórica no plano das cidades españolas.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
			* XHB10.4.2 Explica a morfoloxía urbana e sinala as partes dunha cidade sobre un plano da mesma.	* CCL * CD * CAA
* d * e * g * i * j	* B10.5 As características da paisaxe urbana.	* B10.5 Analizar e comentar unha paisaxe urbana.	* XHB10.5.1 Comenta unha paisaxe urbana a partir dunha fonte gráfica.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
			* XHB10.5.2 Selecciona e analiza imaxes que expliquen a morfoloxía e estrutura urbana dunha cidade coñecida.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
* d * e * g * i * j	* B10.6 Os usos do solo urbano. – A ordenación territorial.	* B10.6 Identificar o papel das cidades na ordenación do territorio.	* XHB10.6.1 Explica a xerarquización urbana española.	* CMCCT * CAA * CCL
* d * e * g * i * j	* B10.7 A rede urbana española. Características do proceso de crecemento espacial das cidades.	* B10.7 Describir a rede urbana española comentando as características da mesma.	* XHB10.7.1 Describe e analiza as influencias mutuas existentes entre a cidade e o espazo que a rodea.	* CMCCT * CAA * CCL
* d * e * g	* B10.8 O sistema urbano español: o desenvolvemento sostible. Cidades saudables. O territorio como recurso.	* B10.8 Obter e seleccionar e analizar información de contido xeográfico relativo ao espazo urbano español utilizando fontes nas que se encontre dispoñible, en	* XHB10.8.1 Selecciona e analiza novas xornalísticas que mostren a configuración e problemática do sistema urbano español.	* CMCCT * CAA * CCL

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
* i * j		Internet, medios de comunicación social ou bibliografía.		* CD
Bloque 11. Formas de organización territorial				
* d * e * g * i * j	* B11.1 A organización territorial de España.	* B11.1 Describir a organización territorial española analizando a estrutura local, rexional, autonómica e nacional.	* XHB11.1.1 Localiza e explica nun mapa a organización territorial española partindo do concello e Comunidade Autónoma.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
* d * e * g * i * j	* B11.2 A influencia da Historia e a Constitución de 1978 no deseño territorial.	* B11.2 Explicar a organización territorial española establecendo a influencia da Historia e a Constitución de 1978; mediante o emprego de mapas históricos e actuais.	* XHB11.2.1 Explica a ordenación territorial española a partir de mapas históricos e actuais.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
			* XHB11.2.2 Caracteriza a ordenación territorial establecida pola Constitución de 1978.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
			* XHB11.2.3 Compara a ordenación territorial actual e a da primeira metade do s. XX.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
			* XHB11.2.4 Distingue e enumera as Comunidades Autónomas, as principais cidades en cada unha delas e os países fronteirizos de España.	* CMCCT * CAA * CCL * CD
* d * e * g * i * j	* B11.3 Os desequilibrios e contrastes territoriais.	* B11.3 Analizar a organización territorial española describindo os desequilibrios e contrastes territoriais e os mecanismos correctores.	* XHB11.3.1 Enumera os desequilibrios e contrastes territoriais existentes na organización territorial española.	* CMCCT * CAA * CCL
* d * e * g * i	* B11.4 As Comunidades Autónomas: políticas rexionais e de cohesión territorial. – A Comunidade Autónoma Galega.	* B11.4 Describir a transcendencia das Comunidades Autónomas definindo as políticas territoriais que levan a cabo estas, incidindo no caso de Galicia.	* XHB11.4.1 Explica as políticas territoriais que practican as Comunidades Autónomas en aspectos concretos.	* CMCCT * CAA * CCL

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
* j				
* d * e * g * i * j	* B11.5 A cuestión territorial na España das Autonomías.	* B11.5 Obter e seleccionar e analizar información de contido xeográfico relativo ás formas de organización territorial en España utilizando fontes nas que se encontre dispoñible en Internet, medios de comunicación social ou bibliografía.	* XHB11.5.1 Distingue os símbolos que diferencian as Comunidades Autónomas. * XHB11.5.2 Explica razoadamente os trazos esenciais das políticas territoriais autonómicas.	* CMCCT * CAA * CCL * CAA * CCL
Bloque 12. España en Europa e no mundo				
* d * e * g * i * j	* B12.1 España: situación xeográfica; posición e localización dos territorios que conforman a unidade e diversidade política.	* B12.1 Definir a situación xeográfica de España no mundo establecendo a súa posición e localizando os seus territorios.	* XHB12.1.1 Localiza nun mapa as grandes áreas xeoeconómicas e sinala aquelas coas que España ten máis relación. * XHB12.1.2 Identifica aspectos relevantes de España na situación mundial. * XHB12.1.3 Localiza a situación española entre as grandes áreas xeoeconómicas mundiais.	* CMCCT * CAA * CCL * CD * CMCCT * CAA * CCL * CD * CMCCT * CAA * CCL * CD
* d * e * g * i * j	* B12.2 España en Europa. Estrutura territorial. Contrastes físicos e socioeconómicos de Europa.	* B12.2 Describir o continente europeo distinguindo a súa estrutura territorial, os contrastes físicos e socioeconómicos.	* XHB12.2.1 Explica a posición de España na Unión Europea.	* CMCCT * CAA * CCL
* d * e * g * i * j	* B12.3 A posición de España na Unión Europea. Políticas rexionais e de cohesión territorial	* B12.3 Identificar a posición de España na Unión Europea enumerando as políticas rexionais e de cohesión territorial que se practican en Europa e que afectan ao noso país.	* XHB12.3.1 Extrae conclusións das medidas que a Unión Europea toma en política rexional e de cohesión territorial que afectan a España. * XHB12.3.2 Comenta novas xornalísticas ou textos que explican a posición de España na Unión Europea..	* CMCCT * CAA * CCL * CMCCT * CAA * CCL

Xeografía. 2º Bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.4 España no mundo. Globalización e diversidade no mundo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.4 Definir a globalización explicando os seus trazos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB12.4.1 Identifica e describe os trazos da globalización con exemplificacións que afectan ao noso país. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.5 Procesos de mundialización e desigualdades territoriais. Grandes eixes mundiais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.5 Comparar os procesos de mundialización e diversidade territorial resumindo as características de un e outro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB12.5.1 Confecciona cadros comparativos da aplicación a casos concretos do concepto mundialización e o concepto diversidade territorial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.6 Posición de España nas áreas socioeconómicas e xeopolíticas mundiais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.6 Explicar as repercusións da inclusión de España en espazos socioeconómicos e xeopolíticos continentais e mundiais, utilizando fontes diversas baseadas en material bibliográfico ou on line e en opinións expostas nos medios de comunicación social. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB12.6.1 Explica as repercusións da inclusión de España en espazos xeopolíticos e socioeconómicos continentais e mundiais a partir de distintas fontes de información xeográfica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

A. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN – 2º ESO

Cuantificarase :

☒ Coñecementos e procedementos

☒ Actitudes, comportamento e traballo

O alumnado debe ter coñecemento de que é necesario

☒ Traer as clases o libro de texto e aquel material que o profesor demande. Non cumprir este requisito non exime de facer as tarefas correspondentes.

☒ Deberá manter a asignatura ao día informándose non caso de que haxa faltas, aínda xustificadas

☒ Debe ter un comportamento correcto para cos compañeiros e co profesorado sen impedir o desenvolvemento normal das clases

Si se cumpre o anterior o docente, cualificará observando os seguintes Elementos:

☒ Chamadas na aula para corrección de exercicios e tarefas diarias

☒ Organización e disposición do material de traballo (orden, actualización do caderno de clase)

☒ Participación activa

☒ Entrega e realización de exercicios e traballos axustados ao prazo e as indicacións

☒ Actitude

Estes datos figurarán no caderno do profesor.

A promoción no departamento de CCSS, Xeografía e Historia estrutúrase do seguinte xeito: A nota de cada unha das tres avaliacións é produto da nota específica da materia obtida a partir de exames, controles, exercicios, traballo e actitudes e, de ser o caso, das obtidas nas actividades de recuperación e reforzo

A promoción estará condicionada a ter superada cada unha das avaliacións a través da nota específica ou ben das actividades de recuperación e reforzo. A nota final será unha media aritmética das tres avaliacións superadas

A avaliación do aprendizaxe será continua e diferenciada así como integradora no proceso de ensino-aprendizaxe do alumno co obxecto de detectar dificultades, averiguar causas e en consecuencia adaptar as actividades.

No Departamento realizaranse probas iniciais para a Avaliación inicial con:

☒ Controles nos que detectar a capacidade comprensiva e expresiva

☒ Exercicios

☒ Lecturas

A avaliación inicial ten por finalidade determinar os coñecementos previos do alumnado e non condiciona a cualificación nas avaliacións nin na nota final.

Na avaliación ordinaria teranse en conta

☒ probas obxectivas escritas: exames e controles

☒ actitude, participación na clase e realización das tarefas

☒ elaboración e presentación de traballos individuais ou grupais

O alumnado que se ausente terá que procurar manter ao día o material co que se teña traballado. No caso de ter que repetir unha proba escrita será necesario un xustificante oficial que explique a ausencia á convocatoria inicial. Durante este curso en situacións de ensino non presencial ou semipresencial utilizarase o Google Classroom como medio de comunicación.

A nota final non é produto soamente da media aritmética das notas obtidas nas avaliacións, senón tamén da estimación fundada do profesor a través da avaliación cualitativa realizada por el ó longo do curso atendendo á progresión ou retroceso nas aprendizaxes do alumno.

B-. MÍNIMOS ESIXIBLES PARA OBTENIR UNHA AVALIACIÓN POSITIVA EN 2º ESO

É necesario acadar uns niveis mínimos xerais por parte do alumnado ben nas probas de xuño ou de setembro. Estes son:

1. Adquirir o dominio dun vocabulario histórico e xeográfico sinxelo e expresalo con corrección
2. Dominar a localización xeográfica e cronolóxica sinxela
3. Coñecer as causas e consecuencias nos feitos e procesos históricos distinguindo a súa natureza
4. Buscar, obter e seleccionar de información do contorno, de fontes escritas, iconográficas, gráficas, audiovisuais e proporcionadas polas tecnoloxías da información
5. Recoñecer os elementos básicos que caracterizan os estilos artísticos e interpretación de obras significativas considerando o seu contexto. Valoración da herdanza cultural e do patrimonio artístico como riqueza que hai que preservar e colaborar na súa conservación

6. Analizar algún aspecto da época medieval ou moderna relacionado cun feito ou situación relevante da actualidade: as orixes da organización parroquial, o Camiño de Santiago, a peste negra, o SIDA,....
7. Coñecer os principais rasgos dos séculos medievais, a orixe e expansión do Islam. Coñecer os elementos básicos da sociedade, a economía e o poder na Europa feudal. Coñecer os rasgos das vilas, da cidade e o intercambio comercial. A cultura e a arte medieval.
8. Adquirir os coñecementos básicos da sociedade, a cultura, a economía e a política da Galiza da Idade Media.
9. Recoñecer as dúas etapas fundamentais na Galiza medieval : A era Compostelán e a crise baixomedieval
10. Coñecer as principais características do Estado moderno en Europa. O significado do Renacemento.
11. Coñecer a evolución social, política e económica da Península Ibérica na época moderna. Coñecer as principais características da monarquía hispánica e a colonización de América.
12. Coñecer o devir histórico da Galiza dependente e agraria
13. Coñecer as principais características da Arte, ciencia e cultura na época moderna
14. Coñecer as interaccións entre os grupos humanos e o medio así como as principais unidades paisaxísticas en Galicia
15. Coñecer a aplicación dos conceptos básicos de demografía á comprensión dos comportamentos demográficos actuais, análise e valoración das súas consecuencias no mundo, en España e en Galicia.
16. Elaboración e interpretación de datos e gráficos de demografía
17. Coñecer as principais características da mobilidade da poboación no decurso da historia: modalidades, etapas, causas e consecuencias. Coñecer ao fenómeno migratorio na historia de Galiza

A-. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN – 4º ESO

Cuantificarse :

- Coñecementos e procedementos
- Actitudes, comportamento e traballo
- alumnado debe ter coñecemento de que é necesario
- Traer as clases o libro de texto e aquel material que o profesor demande. Non cumprir este requisito non exime de facer as tarefas correspondentes.
- Deberá manter a asignatura ao día informándose non caso de que haxa faltas, aínda xustificadas
- Debe ter un comportamento correcto para cos compañeiros e co profesorado sen impedir o desenvolvemento normal das clases

Si se cumpre o anterior o docente, cualificará observando os seguintes elementos:

- Chamadas na aula para corrección de exercicios e tarefas diarias
- Organización e disposición do material de traballo (orden, actualización do caderno de clase)
- Participación activa
- Entrega e realización de exercicios e traballos axustados ao prazo e as indicacións
- Actitude

Estes datos figurarán no caderno do profesor.

A promoción no departamento de CCSS, Xeografía e Historia estrutúrase do seguinte xeito: A nota de cada unha das tres avaliacións é produto da nota específica da materia obtida a partir de exames, controles, exercicios, traballo e actitudes e, de ser o caso, das obtidas nas actividades de recuperación e reforzo

A promoción estará condicionada a ter superada cada unha das avaliacións a través da nota específica ou ben das actividades de recuperación e reforzo. A nota final será unha media aritmética das tres avaliacións superadas .

No Departamento realizaranse probas iniciais para a Avaliación inicial con:

- Controles nos que detectar a capacidade comprensiva e expresiva
- Exercicios
- Lecturas

A avaliación inicial ten por finalidade determinar os coñecementos previos do alumnado e non condiciona a cualificación nas avaliacións nin na nota final.

Na avaliación ordinaria teranse en conta

- probas obxectivas escritas: exames e controles
- actitude, participación na clase e realización das tarefas
- elaboración e presentación de traballos individuais ou grupais

O alumnado que se ausente terá que procurar manter ao día o material co que se teña traballado. No caso de ter que repetir unha proba escrita será necesario un xustificante oficial que explique a ausencia á convocatoria inicial. Durante este curso en situacións de ensino non presencial ou semipresencial utilizarase o Google Classroom como medio de comunicación.

A nota final non é produto soamente da media aritmética das notas obtidas nas avaliacións, senón tamén da estimación fundada do profesor a través da avaliación cualitativa realizada por el ó longo do curso atendendo á progresión ou retroceso nas aprendizaxes do alumno.

B-. MÍNIMOS ESIXIBLES PARA OBTER UNHA AVALIACIÓN POSITIVA EN 4º ESO

1. Dominar o vocabulario específico de cada unidade e definilo con claridade e precisión
2. Redactar con claridade e orde un epígrafe dun tema ou unha interpretación a partir dun texto, dunha fotografía ou calquera outra fonte e entregar traballos nos prazos establecidos
3. Ordenación cronolóxica dos principais feitos históricos e recoñecer os principais protagonista da historia.
4. Identificar e analizar movementos artísticos e obras de arte máis representativas de cada período e os autores e interrelacionalos cos contextos históricos nos que se desenvolven así con influencias anteriores e posteriores.
5. Coñecer e identificar os elementos básicos e ideólogos que conforman o Antigo Réxime: sociedade estamental, absolutismo monárquico, réxime señorial comprendendo os elementos que levarán a fin do mesmo. Liberalismo económico e revolucionario.
6. Identificar os trazos principais de diferentes teorías económicas como a fisiocracia, mercantilismo e as relacións co poder.

7. Comprender os principios do absolutismo monárquico e as teorías políticas de Hobbes, Bossuet e Locke.
8. Entender os principios da Ilustración e o Despotismo Ilustrado e os protagonistas, así como as consecuencias: culturais, económicas, a división de poderes, a declaración de dereitos.
9. A dinástica borbónica: orixe (guerra de sucesión, Filipe V, Fernando VI e Carlos III) e caracteres da súa política interna e externa.
10. Coñecer e describi-los principais revolucións políticas do XVIII: a Americana, coas causas, desenvolvemento e consecuencias, e a Francesa cos antecedentes, proceso e consecuencias.
11. Describir a política napoleónica: tratados, novo mapa político
12. Identificar os caracteres da Europa da Restauración, e coñecer o contido ideolóxico do liberalismo, nacionalismo e romanticismo e as consecuencias: revolución liberais, independencia dos EEUU e independencia das colonias españolas.
13. Coñecer as características da Revolución Industrial (I e II): factores, localización, medios, sectores e as consecuencias como o capitalismo industrial, a sociedade de clases e o movemento obreiro

14. Identificar os trazos significativos do nacionalismo en Europa (Alemaña e Italia) e o imperialismo europeo (orixe, posesións e organización)
15. Analizar o panorama político da España do XIX: guerra da independencia, Cortes de Cádiz e Constitución de 1812. A restauración do absolutismo, o reinado de Fernando VII e Isabel II.
16. Verificar o coñecemento das causas, desenvolvemento e consecuencias da I Guerra Mundial e a crise dos anos trinta.
17. Explicar a revolución de Febreiro de 1917, fin do Tsarismo, o papel de Lenin e Stalin na formación da URSS. A ditadura estalinista.

18. Describir e recoñecer as características dos fascismos italianos e alemán. A evolución, ideoloxía e estruturación en Alemaña.
19. Identificar causas e describir características da II Guerra Mundial: bloques, ofensivas, conferencias de paz, a ONU e consecuencias finais.
20. Analizar a situación política, económica social da España do primeiro terzo do XX: Alfonso XIII, ditadura de Primo de Rivera, a Segunda República, bienios e Fronte Popular
21. Coñecer as causas, evolución e consecuencias da Guerra Civil
22. Coñecer e identificar situación mundial no período da Guerra Fría: bloques, conflitos, e consecuencias co mundo da guerra fría (China, Xapón, CEE, EEUU, URSS)
23. Analizar os trazos fundamentais da descolonización en Asia, África e Terceiro Mundo
24. Identificar as características e evolución fundamentais do estado franquista: política interior, económica e exterior, oposición e apertura nos anos 60.
25. Identificar as realidades actuais das principais potencias mundial e derradeiros acontecementos, conflitos e transformacións (fin do comunismo, globalización, mundo islámico...)
26. Identificar os trazos sociais económicos e políticos de Galiza en relación aos acontecementos históricos que se vaian estudando.

A-. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN – XEOGRAFÍA DE ESPAÑA. 2º BAC

O alumno ten que ser quen de:

☒ Definir con precisión os conceptos xeográficos básicos (aportamos o listado específico dos conceptos que esixiu o Grupo de Traballo para o curso 22021) De momento non temos directrices para o curso 21-22

☒ Desenvolver de xeito claro, ordenado e preciso unha cuestión xeográfica fundamental

☒ Resolver probas obxectivas sobre os contidos de resposta, aberta, de completar, de resposta pechada etc

☒ Realizar a lectura, interpretación, explicación e análise crítica de documentos gráficos

☒ Realizar exercicios de localización ou identificación de elementos xeográficos.

Teranse en conta os seguintes aspectos que, de non seren cumpridos, suporá unha cualificación negativa

☒ Traballo, actitude e participación na clase cun comportamento respectuoso para cos compañeiros e profesorado que non impidan o bo desenvolvemento da aprendizaxe

☒ Realización e entrega no prazo determinado de tarefas, esquemas, sínteses dos temas

☒ Traballos grupais ou individuais, orais e escritos e preguntas directas

☒ Dispor do libro de texto e o material necesario

☒ As probas escritas

A nota de cada avaliación será a media dos exames de avaliación, máis os aspectos recollidos no caderno do profesor. Ao ser avaliación continua en cada exame entrará a materia dada ata ese momento (será preguntada como Localización, Definición, Pregunta de resposta breve ou directamente incorporada ao comentario dos documentos gráficos que requiran incorporar os conceptos xa dados).

Non se contempla a recuperación agás naqueles casos que o profesor o considere oportuno.

A nota final non é só produto da media aritmética das notas obtidas nas avaliacións senón que se incluírá a estimación fundada polo profesorado a través da avaliación cualitativa que vai realizando ao longo do curso atendendo a progresión ou retroceso nas aprendizaxes do alumnado

No caso de ter que repetir unha proba escrita será necesario un xustificante oficial que explique a ausencia á convocatoria inicial. O alumnado que se ausente aínda de xeito xustificando terá que procurar manter ao día o material co que se teña traballado e entregar os comentarios e exercicios solicitados. Durante este curso en situacións de ensino non presencial ou semipresencial utilizarase o Google Classroom como medio de comunicación.

O procedemento de avaliación para os alumnos que perdan a posibilidade de que lle sexa aplicado o dereito a avaliación continua é o seguinte:

Para aqueles alumnos e alumnas que perderan, polos motivos que constan no regulamento de réxime interno, o dereito a avaliación continua, no Departamento elabórase un exame final de avaliación de toda a materia. Neste exame inclúiranse todos os contidos traballados durante o curso e constará de cuestións extraídas entre os contidos mínimos que figuran na programación. Considerarase avaliación positiva aquelas que obteñan unha nota igual ou superior a 5.

B-. MÍNIMOS ESIXIBLES PARA OBTENER UNHA AVALIACIÓN POSITIVA XEOGRAFÍA DE ESPAÑA.

Os contidos mínimos relativos aos coñecementos, procedementos, as habilidades e destrezas son os indicados polo Grupo de Traballo de Xeografía da CIUG:

1) Natureza e medio natural en España

Trátase de que o alumnado localice e coñeza as características máis relevantes das formas maiores do relevo da Península Ibérica en relación cos grandes tipos de rochas, así como os acontecementos principais da súa evolución xeolóxica. Igualmente, debe identifica-los grandes dominios climáticos e as situacións atmosféricas que os caracteriza, sendo quen de interpretar diagramas termopluviométricos ou representacións barométricas significativas. En relación co anterior, deben coñecerse as características das grandes arterias fluviais e os seus réximes, en relación cos caracteres morfolóxicos e climáticos do territorio, sendo un apartado importante a reflexión sobre os problemas que presenta o aproveitamento da auga en España. E como síntese das anteriores circunstancias, deben coñecerse e interpretarse as paisaxes bioclimáticas que se derivan das diversas variables, así como as consecuencias da acción humana na transformación e degradación das paisaxes naturais.

2) Territorio e actividades económicas

Trátase de que o alumnado distinga o peso dos diferentes sectores de actividade económica (primario, secundario, terciario) en relación coa estrutura da poboación e os recursos existentes no territorio. Para iso debe ser quen de interpreta-los factores que explican a organización da explotación dos recursos agrarios e da pesca. Ten de asumi-las condicións do desenvolvemento industrial e os seus contrastes espaciais, coñecendo as fases da industrialización, os factores da localización e os desequilibrios territoriais. Así mesmo, debe ser consciente do imparable proceso de terciarización da economía e da sociedade, así como do papel das actividades terciarias como elementos organizadoras da canalización dos bens e dos servizos (comercio, transporte, comunicacións, ocio e turismo). Todo iso en España e a súa aplicación en Galicia, sen esquece-la posición dentro dun mundo globalizado

3) Poboación e urbanización

Trátase de que o alumnado coñeza a evolución dos efectivos humanos na súa secuencia histórica, de maneira que posúa un contexto temporal e espacial para analiza-los movementos naturais (natalidade, mortalidade, fecundidade, crecemento vexetativo, esperanza de vida), os movementos

migratorios internacionais e interiores (sobre todo o papel da inmigración), a distribución no espazo e as estruturas da poboación. Como trazos da ocupación humana, deben coñecerse as características do proceso de urbanización nas súas etapas principais, así como a configuración da rede urbana española e galega. Sen esquecer-la comprensión e a interpretación da morfoloxía urbana e a súa configuración no plano, distinguindo no interior da cidade as áreas funcionais e históricas que conforman a súa paisaxe, con diversos exemplos característicos de España e Galiza.

4) A organización político-administrativa española.

Contrastes e políticas rexionais Trátase de que o alumnado comprenda as bases da división político-administrativa do territorio español, centrándose na situación actual e coñecendo as diferencias máis evidentes entre Comunidades Autónomas (tamaño, poboación, carácter histórico, capitalidade) e a articulación en provincias, concellos e parroquias, no caso de Galicia.

5) España e Europa no mundo

Trátase de que o alumnado comprenda as connotacións xeográficas dos procesos de globalización e das desigualdades territoriais, así como da inserción de España e Galicia no que se dá en chama-lo “Sistema-Mundo”. O desenvolvemento socioeconómico de España, o seu presente e o seu futuro xoeconómico e xeopolítico, aparecen indisolublemente ligados á súa inserción na Unión Europea, marco que o alumnado ten que coñecer adecuadamente e co que debe ter un alto grao de familiarización polas implicacións que terá no seu futuro persoal, social e laboral máis inmediato. Coñece-los trazos básicos de Europa e a UE, da posición de España e de Galicia na UE (e dos elementos básicos de comparación como tamaño, renda, poboación) e feitos elementais respecto á estrutura institucional da Unión Europea (breve historia, fitos do seu desenvolvemento, países que a forman e a formarán a curto prazo, institucións esenciais etc.) é unha maneira de contribuír á consolidación dunha necesaria identidade europea. Este

apartado terá un tratamento transversal no resto dos bloques de coñecemento de maneira que en cada un deles se incida nos aspectos que sexan necesarios para contextualiza-las aprendizaxes.

Ademais destes bloques temáticos recollidos no DCB, non se debe esquecer a aproximación ás ferramentas, ás fontes, ó modo de expresión e de representación cartográfica, ó uso das TIC, á síntese xeográfica, á interpretación das paisaxes..., aspectos que deberán estar presentes de forma transversal no desenvolvemento de todos os contidos da materia.

A-. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN -2º BACH Hª ESPAÑA

Valoraranse :

- O traballo, a actitude e participación
- Realización dos comentarios, sempre que se entreguen en prazo
- Dispor do material necesario
- Realizar os exames.

Tipos de probas

-Escritas sobre contidos explicados . O comentario de texto vale 5 puntos , o vocabulario 2 puntos e a pregunta 3 .No comentario o alumno ten que chegar ao 2,5, para telo superado .

-O comentarios realizados en cada avaliación, son de entrega obrigada .

Para avaliación do alumnado que perdeu a posibilidade de que lle sexa aplicado o dereito a avaliación continua seguirase o seguinte procedemento: Para aqueles alumnos e alumnas que perderan, polos motivos que constan no regulamento de réxime interno, o dereito a avaliación continua, no Departamento elabóranse un exame final de avaliación de toda a materia. Neste exame incluíranse todos os contidos traballados durante o curso e constará de cuestións extraídas entre os contidos mínimos que figuran na programación. Considerarase avaliación positiva aquelas que obteñan unha nota igual ou superior a 5. Durante este curso en situacións de ensino non presencial ou semipresencial utilizarase o Google Classroom como medio de comunicación.

B-. MÍNIMOS ESIXIBLES PARA OBTENIR UNHA AVALIACIÓN POSITIVA

O Departamento asume como mínimos, para obter unha avaliación positiva os que figuran nas Orientacións do Grupo de Traballo de Historia de España. Son aplicables a cada avaliación e a obter o aprobado (5) na avaliación ordinaria ou na extraordinaria.

- ❖ Redactar con claridade e coherencia a Composición sobre un tema histórico amosando os coñecementos e as capacidades de análise, de relación e síntese e utilizando o vocabulario propio da materia.
- ❖ Coñecer os feitos máis salientables das raíces históricas da España contemporánea e os grandes trazos da evolución territorial de España.

- ❖ Saber os contidos seguintes, na súa maioría establecidos polo Grupo de Traballo de Historia , e saber empregalos na resolución da Composición do comentario , da pregunta a desenvolver e do vocabulario específico que se pide en cada avaliación:

1 A quebra da Monarquía absoluta

- impacto da Revolución Francesa. A Guerra da Independencia e a Constitución de 1812.
- A Guerra da Independencia contemplárase a partir das facilidades que atopan as tropas francesas na ocupación do territorio. A Guerra debe ser entendida non só como unha loita contra o invasor e dende posturas diferentes, senón tamén na súa vertente revolucionaria, como primeiro intento de construír unha España liberal.
- As Cortes de Cádiz son o mellor exemplo dese intento. Deben ser mencionadas as tendencias políticas nelas representadas, e destacarase o esencial do seu labor lexislativo, estudando os principais decretos (señoríos, morgado, Inquisición); a Constitución de 1812 debe ser ben estudada nos seus puntos fundamentais (soberanía nacional, sufraxio, división de poderes) e comprendida como a primeira gran referencia do constitucionalismo español.
- A revolución liberal e as reaccións absolutistas no primeiro terzo do século XIX.
- Convén distinguir claramente as etapas do reinado de Fernando VII co fin de que os alumnos/as poidan percibir o período 1814-1833, como a crise permanente e definitiva do Antigo Réxime, modelo inviable fronte a un liberalismo que, á súa vez, sofre avances e retrocesos ata a morte do monarca.

2- A construción do Estado liberal e as súas dificultades.

A España isabelina. O carlismo e as opcións liberais. Carlistas e liberais en Galicia. O Estado dos moderados e o seu labor.

Aínda que no estudo do período isabelino (1833-1868) poden e deben distinguirse etapas diversas, convén centrar a atención nos elementos xerais que lle confiren unidade, en tanto que é a época na que o liberalismo se asenta no poder de xeito xa irreversible, diferenciándose dos precedentes intentos frustrados dende 1808.

Dende este punto de vista, debe subliñarse a inestabilidade que caracteriza o réxime, e que ten o seu mellor paradigma nas catro Cartas Magnas elaboradas. Dende a carta outorgada de 1834 (Estatuto Real), aparecen perfiladas as dúas tendencias do liberalismo español, os moderados e os progresistas, protagonistas do xogo político reflectido en tres constitucións (1837, 1845, 1856). Os alumnos deben coñecer os principios liberais que as informan, como a soberanía nacional, a división de poderes ou a representatividade mediante sufraxio; pero debe facerse fincapé no moderantismo predominante na etapa isabelina, o que leva a que a Constitución de 1845 sexa a máis duradeira, amosándose nela os presupostos liberais sinalados: soberanía compartida Rei-Cortes e cámara alta de designación rexia e vitalicia. E todo nun contexto de maior ou menor limitación no sufraxio, segundo sexan moderados ou progresistas -estes en cortas parénteses- os que ocupen o poder.

A hexemonía moderada apréciase tamén no ámbito da orde pública: neste terreo debe ser mencionada a substitución da progresista Milicia Nacional pola moderada Garda Civil en 1844.

No ámbito administrativo, os alumnos deben saber que neste período se avanza na centralización e homoxeneización, seguindo postulados setecentistas amalgamados coa idea de liberdade. É necesario centrarse na nova ordenación territorial (provincias, municipios) a partir do deseño de

Javier de Burgos en 1833, atendendo tamén aos mecanismos políticos para o seu control (Deputacións, Xefes Políticos, Corporacións locais), e insistindo na uniformización xurídica do Estado e dos cidadáns.

Cómpre deterse, por último, nas forzas ou tendencias políticas que o doutrinarismo liberal deixa fóra do sistema:

-Por unha banda, aqueles que dende posicións absolutistas e lexitimistas cuestionan a monarquía isabelina; os alumnos deben saber que este conflito conduce ao enfrontamento bélico cos seguidores de don Carlos.

-O Sexenio democrático. A Constitución de 1869. A Primeira República e o federalismo.

-A Gloriosa debe ser presentada en primeiro lugar como unha nova mostra do intervencionismo militar, esta vez asociada a un proxecto civil para resolver a incapacidade do moderantismo isabelino de dar resposta ás aspiracións dos progresistas radicais e dos demócratas. O cambio político concrétase nunha curta e densa etapa na que se suceden dous modelos de Estado, ambos os dous baixo a fórmula do parlamentarismo democrático. En conxunto, o Sexenio vén da man dunha burguesía progresista que require maior participación popular, se ben tratando de limitar a actividade do movemento obreiro.

-O novo réxime entroniza a Amadeo de Saboia ao abeiro da Constitución de 1869, na que cómpre fixar a atención como a máis avanzada Carta de liberdades do século XIX, xunto da republicana. Convén aludir á caótica aritmética parlamentaria e ao nacente internacionalismo como principais factores que propician a renuncia ao trono do monarca e a proclamación da Primeira República. Sobre esta, ademais do seu proxecto constitucional (1873) -que concibe o Estado como unha federación-, debe coñecerse a loita cantonal que se desencadea, e na que se mesturan os intereses de burguesías locais e dun proletariado influído pola experiencia da Comuna; un cantonalismo que reborda dende a base ao propio federalismo e que asusta á alta burguesía, conducíndoa cara a posicións reaccionarias.

O Sexenio remata cunha nova intervención militar que supón o derrubamento do réxime republicano; neste punto debe insistirse na identificación definitiva do exército coa dinastía borbónica, o que permite a súa restauración na persoa de Alfonso XII, quen chega ao trono da man de Cánovas del Castillo.

A Restauración. O sistema político da Constitución de 1876 e o seu funcionamento.

A crise da Restauración. Do desastre de 1898 á folga xeral de 1917. O rexeneracionismo e a xeración do 98. O republicanismo.

O sistema así establecido, distanciando da cidadanía, irá paseniño acumulando un desprestixio institucional que se suma ao internacional. O desastre do 98 debe ser visto como o cénit desta situación: a perda das últimas colonias ultramarinas comporta danos humanos, económicos e morais que se deixarán sentir en toda a sociedade, pero dos que o exército -estritamente unido á monarquía e ao conservadurismo- sairá moi mal parado.

Fronte a estes intentos, deben citarse os factores que progresivamente van minando o sistema; atenderase fundamentalmente a:

-A presenza cada vez máis relevante de forzas políticas perpetuamente marxinas polo réxime restauracionista, entre as que cómpre destacar aos republicanos, ao Partido Socialista Obrero Español e a diversos nacionalismos periféricos.

-Á conflitividade social (débense lembrar datas como 1909, 1917 -folga xeral- ou 1921), alimentada polas crises económicas e que se inserta no contexto dun proletariado europeo en constante axitación e ás veces triunfante.

- O crecente intervencionismo militar na política española a partir de 1906 (Lei de Xurisdicións).

Os comezos da cuestión nacional en España: rexionalismo e nacionalismo en Galicia, País Vasco e Cataluña.

3- As transformacións socioeconómicas dende comezos do século XIX ata a Guerra Civil.

A revolución liberal e o cambio agrario. As desamortizacións. A evolución diverxente das agriculturas en España. O caso galego.

A revolución agraria, de modo semellante ao ocorrido noutros Estados de Europa occidental, forma parte do proceso de construción do Estado liberal en España. Os alumnos deben coñecer os pasos básicos desta transformación, centrada fundamentalmente no ámbito lexislativo e que, no seu conxunto, constitúe a desamortización. Procurando unha mellor comprensión das medidas tomadas e do seu alcance real, convén presentar brevemente, como punto de partida, a situación xeral da propiedade da terra e da súa explotación a comezos do século XIX, así como o obxectivo final e global do proceso desamortizador: transformar a terra nunha propiedade privada libre de trabas e susceptible de ser explotada con criterios capitalistas.

Convén analizar o conxunto de medidas desamortizadoras nas súas características básicas, pero o alumnado debe tamén coñecer as fases e leis máis significativas do proceso: inicio (decretos de Cádiz), desamortización eclesiástica (Mendizábal, Espartero) e desamortización civil (Madoz). Para mellor comprenderen o conxunto da revolución agraria, convén relacionar estas medidas con outras, tamén importantes, destinadas a mudar o réxime de propiedade da terra, como foi a desvinculación dos señoríos.

Pola súa especificidade, cómpre deterse brevemente no caso galego, destacando o papel do foro na explotación da terra e como este condicionou os efectos da desamortización, nomeadamente a eclesiástica.

A pesar das múltiples e destacadas medidas legais do Estado liberal, non se logra unha auténtica modernización da agricultura e, polo tanto, do máis importante factor de renovación económica no século XIX. Neste sentido, convén destacar a importancia do mantemento dos vellos sistemas de

explotación agropecuaria, así como analizar os principais elementos negativos na insuficiente modernización do sector agropecuario español (proteccionismo estatal, condicións naturais, carencia de capitais...),

relacionando esta insuficiencia cos restantes aspectos económicos directamente relacionados (a agricultura non xerou os excedentes precisos para obter capitais suficientes cos que potenciar a industrialización).

Estes contrastes poden ser abordados centrando a atención nalgún exemplo de carácter extremo: por exemplo, os progresos de Levante en contraste coa situación de Andalucía.

Industrialización e desindustrialización na España do século XIX: pautas rexionais. Factores internos e externos da evolución económica. O crecemento do primeiro terzo do século XX.

O alumnado debe coñecer as principais características do proceso de industrialización español: enfrontamento librecambismo/proteccionismo e a súa incidencia en zonas e produtos, escaseza de materias primas e de fontes de enerxía, dependencia do exterior, escaseza de capitais e de espírito empresarial, importancia do capital estranxeiro (sobre todo nos sectores mineiro e ferroviario), mercado interior pouco desenvolvido, fortes diferenzas rexionais...

Tendo en conta as grandes diferenzas espaciais do crecemento demográfico español, convén analizar o contraste entre a costa e o interior, así como relacionar o moderado crecemento demográfico xeral e o escaso desenvolvemento industrial co débil crecemento das cidades.

O fenómeno migratorio no século XIX constitúe un trazo característico do réxime demográfico, polo que debe ser analizado dende a caracterización dos principais tipos de movementos migratorios e das súas causas. Convén centrar a atención nos movementos exteriores (transoceánicos),

destacando o caso da emigración galega; neste caso débense diferenciar etapas e destinos dos emigrantes, procurando establecer relacións cos acontecementos económicos e políticos dos países receptores.

Os novos grupos sociais. O nacemento e o desenvolvemento do movemento obreiro e do agrarismo. As súas derivacións políticas.

Aínda que se debe dedicar especial atención á aparición dos novos grupos sociais, convén caracterizar nos seus trazos fundamentais os grupos tradicionais (nobreza, clero e campesiñado), facendo fincapé nas transformacións orixinadas neles como efecto dos procesos desamortizador e industrializador.

Débese destacar a aparición de novos grupos como a burguesía e o proletariado industrial, en relación co desenvolvemento industrial e o crecemento demográfico. Convén matizar a diversidade da burguesía en función da súa orixe, actividade e capacidade de actuación para comprender mellor as consecuentes opcións políticas (por exemplo, en relación coa súa participación nos nacionalismos).

Débese tratar a aparición das primeiras formas de loita e reivindicación proletaria (ludismo, asociacionismo, AIT...), tamén xurdidas en relación co desenvolvemento industrial, así como identificar as principais ideoloxías que inspiran ao movemento obreiro (socialismo, anarquismo), ademais das súas máis significativas organizacións (UGT, PSOE, CNT). Igualmente, débense estudar os principais logros alcanzados polo proletariado nas súas reivindicacións (1º de maio, dereito de folga, xornada de 8 horas).

4- España no período de entreguerras.

Como ocorre no conxunto de Europa, aínda que con pequenos desfases

As orixes do réxime político da Ditadura de Primo de Rivera. O desenvolvemento da oposición e a caída da monarquía.

A quebra do réxime da Restauración: o alumno debe coñecer o fracaso das últimas esperanzas democráticas entre 1917 e 1919 (governos de concentración) e a reacción conservadora fronte ao reformismo político nun contexto marcado pola mobilización social (trienio bolxevique), o terrorismo (asasinato de Dato) e a gravísima situación militar en Marrocos (desastre de Annual, 1921). Ante a incapacidade do réxime monárquico para favorecer unha democratización política (integración doutras forzas sociais e políticas), os intereses oligárquicos que dominaban dende a centuria anterior volveron impoñerse por medio dunha solución autoritaria. Esta reacción conservadora compón o caldo de cultivo do pronunciamento do xeneral Primo de Rivera, que chega ao poder en 1923 co non disimulado apoio do monarca.

A Ditadura de Primo de Rivera presenta dúas fases: o Directorio Militar (1923-25) e o Directorio Civil (1925-30). Na primeira delas compre aludir aos variados apoios políticos con que contou o réxime, así como a oposición irreductible da CNT e o PCE, xurdido este dunha escisión do PSOE en 1920. Como bases que permiten a aparente consolidación do xeneral no poder nesta primeira fase, deben ser mencionadas a suspensión da Constitución, a represión da oposición e as vitorias logradas en Marrocos co apoio francés. Respecto da segunda etapa, o alumnado debe saber que o Directorio Civil tratou de aproveitar a favorable conxuntura económica internacional promovendo un crecemento baseado na realización de obras públicas (estradas, política hidráulica e sector eléctrico) e no apoio á actividade industrial e mineira; no ámbito político, débese mencionar o intento de Primo de Rivera de crear unha especie de partido único -a Unión Patriótica-, mentres trataba de poñer en marcha estruturas corporativistas inspiradas no fascismo italiano. É conveniente abordar a fin do réxime dende que en 1927 se rexistrou un notable incremento da oposición política (FUE, FAI, nacionalismo catalán...); como factores que precipitan a caída do ditador en xaneiro de 1930 compre considerar a crise económica dende 1929, o paso á oposición da UGT e do PSOE e o rexeitamento xeral do réxime por parte de intelectuais e partidos políticos.

A explicación da caída da monarquía debe partir do fracaso do intento de resucitar o réxime restauracionista con todas as súas esencias; é preciso ter en conta na explicación dous factores esenciais: os efectos económicos da crise (paro, colapso do comercio, retroceso da produción industrial...) e a vontade xeral das forzas de oposición fronte a unha monarquía totalmente desprestixiada (Pacto de San Sebastián, agosto de 1930). En última instancia, débese mencionar a celebración de eleccións municipais o 12 de abril de 1931. Dous días despois era proclamada a II República.

A II República. A constitución de 1931 e as grandes reformas nos distintos terreos. Etapas do réxime republicano. A conflictividade social, política, ideolóxica e nacional. O Estatuto galego do 36.

O estudo do período republicano debe comezar pola formación dun goberno provisional no que estaban representados todos os partidos do Pacto de San Sebastián e que inicia xa unha serie de reformas, sobre todo nos ámbitos agrario e educativo. É preciso destacar o claro triunfo que nas eleccións a Cortes Constituíntes (xuño 1931) obtivo a "conxunción republicano-socialista".

Entre 1931 e 1933 gobernou a República unha coalición de esquerdas presidida por Manuel Azaña; entre as importantes reformas que este goberno tratou de levar adiante, deben destacarse as seguintes: -a reforma militar, que gañou a inimidade de boa parte dos cadros do exército, -a reforma educativa, moi vinculada á cuestión relixiosa (matrimonio civil, divorcio), e moi mal acollida pola xerarquía eclesiástica, -a aprobación en 1932 do Estatuto catalán, mal vista polos defensores da "unidade española", e -a reforma agraria (Lei de Bases para a Reforma Agraria, 1932), centrada no latifundismo e no absentismo agrario, e que atentaba contra os intereses dos grandes terratenentes.

O triunfo das dereitas nas eleccións de novembro de 1933 debe ser explicado atendendo a tres feitos: -o artellamento da oposición, dende as primeiras conspiracións monárquicas ata a creación en febreiro de 1933 da CEDA, liderada por Gil Robles, como elemento nuclear das dereitas. -as graves

alteracións sociais (folgas, tentativas revolucionarias anarquistas), que en moitos casos remataron en traxedia (por exemplo, Casas Viejas) e limitaron os apoios ao goberno. -as divisións internas no seo do propio goberno.

5-A guerra civil: desenvolvemento e internacionalización do conflito.

O golpe do 18 de xullo fracasou, pero supuxo o inicio dunha guerra civil que duraría tres anos.

A evolución bélica do conflito, que o alumno debe coñecer basicamente e preferentemente utilizando mapas, presenta a grandes liñas tres fases: 1.- 1936: da situación de partida á Batalla de Madrid. 2.-1937: intervención estranxeira e vitorias nacionalistas no norte. 3.-1938-39: as ofensivas finais e o remate da guerra.

Un aspecto importante que tratar é o da internacionalización da Guerra Civil, que se debe abordar como indisoluble do contexto europeo do momento, no que a guerra de España aparecía como unha confrontación ideolóxica entre fascismo e democracia, cando non entre fascismo e comunismo. Neste ámbito, é importante destacar o principio de "non intervención" e o seu incumprimento. É conveniente tratar os apoios cos que contou cada un dos bandos en conflito: mentres a República era axudada pola Unión Soviética, por Francia (de xeito máis esporádico e sobre todo "tácito") e polos voluntarios antifascistas integrados nas Brigadas Internacionais, os sublevados contaron co non disimulado e eficaz apoio da Italia fascista e da Alemaña nacionalsocialista.

Debe ser tamén abordada a diferente evolución sociopolítica e ideolóxica que experimentan durante a Guerra as "dúas Españas": na zona republicana o máis visible foi a fragmentación do esforzo militar e dos proxectos políticos, nunha continua dialéctica entre revolución, pulada pola CNT

(colectivizacións, control obreiro das fábricas...) e guerra, favorecendo ao cabo as posicións do PCE nun goberno que perdía a contenda; na zona "nacional" xuntáronse os apoios dos sectores socioeconómicos, políticos e relixiosos contrarios á República, unificáronse as forzas políticas que apoiaron aos sublevados ata conformar un partido único do "Movemento Nacional" (Falange Española Tradicionalista y de las JONS), e sentáronse as bases legais e institucionais para a instauración dun réxime militar e caudillista baixo o liderado supremo do xeneral Franco.

6- O réxime de Franco.

É indubidable a unidade histórica do réxime ditatorial iniciado no ano 1939 ata 1975. Non obstante, non se trata dun réxime estático senón que, ao longo da súa existencia, se aprecian etapas evolutivas que implican cambios decisivos na economía, a sociedade, a mentalidade, así como nas actitudes políticas e na reorganización dunha oposición política e sindical ao réxime.

O tratamento sintético pero interrelacionado de todos estes aspectos permitirá ao alumnado facerse coas claves principais para entender o precedente histórico inmediato da sociedade na que vive.

Fundamentos ideolóxicos e sociais do réxime franquista. Caracteres políticos e institucións do réxime. Autarquía e estancamento económico. España e a situación internacional dos anos corenta e primeiros cincuenta.

O franquismo foi o sistema político que aglutinou aos vencedores da Guerra Civil (1936-1939); durante esta contenda adoptou algunhas das características que o identificarán ata a súa desaparición. Débese sinalar a concentración dos poderes do Estado na persoa de Franco, subordinando o poder lexislativo e mais o xudicial ao executivo. Cómpre precisar que esta unidade de poderes permitiu aglutinar a un amplo bloque de forzas

políticas da dereita tradicional española (carlistas, monárquicos, sectores conservadores católicos representados pola CEDA durante a República...), xunto a grupos de inspiración fascista, como Falange e as JONS (unificadas pouco antes da guerra). Como instrumento de lexitimación do réxime franquista, cómpre salientar o decidido apoio da xerarquía da Igrexa católica, quen recibiu a cambio certos privilexios e prerrogativas (o catolicismo pasou a ser a relixión oficial do Estado), dando lugar á ideoloxía coñecida como nacionalcatolicismo, presente tanto na educación como en todos os ámbitos dunha vida pública controlada pola censura e a obrigatoriedade de permisos gubernativos previos. Así mesmo, é preciso salientar o papel do exército e das forzas de seguridade, que pasaron a ser instrumentos de disuasión fronte aos inimigos do réxime ou a calquera disidencia interna. Cómpre non obstante diferenciar entre a etapa anterior a 1945 (co fascismo italiano como modelo) e a de 1945-1959 (illamento internacional trala derrota dos fascismos e intentos de superación deste). Como elemento característico da primeira, pódese sinalar a aprobación do "Fuero del Trabajo", inspirado na "Carta di Lavoro" da Italia fascista e xermolo da lexislación laboral do franquismo. A partir de 1945, debe mencionarse a perda de influencia dos sectores máis próximos ao fascismo (Falange) e os intentos franquistas de achegarse aos vencedores da Segunda Guerra Mundial. Nesta segunda etapa poden mencionarse disposicións como o "Fuero de los Españoles", a "Ley de Referendum Nacional" ou a "Ley de Sucesión de la Jefatura del Estado", coas que se trataba de abandonar as formulacións máis nitidamente totalitarias e adoptar certos aspectos formais dos sistemas liberais (recoñecemento de certos dereitos persoais, sufraxio universal en ocasións especiais, proclamación de España como monarquía á morte de Franco...).

A política económica autárquica iniciada coa guerra civil prolongouse ata os primeiros anos cincuenta. Débense sinalar as súas pretensións esenciais, como a mellora das industrias de guerra e o abastecemento de materias primas, inspirándose no modelo italiano; o INI, creado en 1941, debe ser mencionado como instrumento principal desa política autárquica. Convén precisar que a autarquía, que se mantivo posteriormente como

consecuencia do illamento internacional dende a fin da Segunda Guerra Mundial, nunca conseguiu os resultados apetecidos; durante os anos cincuenta produciuse un amortecemento das duras condicións impostas pola autarquía, se ben a súa superación non se producirá ata o Plan de Estabilización de 1959.

O Plan de Estabilización e as bases do desenvolvemento dos anos sesenta. Migracións interiores e exteriores e evolución da estrutura social. Os inicios da crise.

Cómpre aludir, neste contexto, á escasa evolución política real do réxime nesta etapa, malia que deben mencionarse algunhas medidas lexislativas como a Lei de Prensa de 1966 e a Lei Orgánica do Estado de 1967, que poñen de manifesto uns tímidos intentos liberalizadores, pero tamén os seus límites: mantivéronse tanto a represión como a total exclusión política daqueles que non se identificasen co réxime. Débese sinalar que con elas se pretendía realmente a perpetuación do franquismo, e non unha transformación do sistema político, polo que se facían inviables as arelas de integración na Comunidade Europea, desexada por capas cada vez máis amplas do empresariado con intereses nos sectores exportadores.

As forzas de oposición á Ditadura. Os conflitos sociais e políticos. O significado do exilio. A dinámica política e cultural do franquismo.

O franquismo impúxose por medio dunha guerra civil na que a oposición política foi case totalmente eliminada ou obrigada a emprender o camiño do exilio. Sobre a súa actividade durante a Ditadura, débese comezar por destacar o intento -tralo remate da Segunda Guerra Mundial- de organizar un movemento guerrilleiro, promovido fundamentalmente polo Partido Comunista, apoiándose nalgúns grupos de fuxidos que permanecían en certas zonas rurais; a experiencia fracasou principalmente pola falta de respaldo internacional tan pronto como os gobernos aliados se comprometeron coa política anticomunista da guerra fría -favorecedora do réxime franquista-, pero tamén debido á eficacia da represión e á falta de unidade da oposición. Polo que fai ao PSOE e aos republicanos (moi minoritarios no interior de España), cómpre mencionar a súa promoción dunha liña anticomunista,

alentada por gobernos aliados nun contexto internacional marcado pola Guerra Fría, pero fracasada no seu intento de atraer aos monárquicos de D. Juan de Borbón. Especial referencia merece a reunión celebrada en Munich en 1962, á que acudiron personalidades do interior, como Gil Robles e representantes de Democracia Cristiana. Débese aclarar que a partir dese momento as forzas do exilio irán perdendo relevancia e protagonismo en favor da oposición que comezaba a articularse no interior. O Partido Comunista foi a forza mellor organizada e con máis presenza no interior, inda que esta seguía a ser escasa. Cómpre referirse ao seu illamento respecto das outras forzas de oposición, así como á súa decisión de disolver o movemento guerrilleiro cando -a principios dos anos cincuenta- se convenceu da súa inviabilidade. Dende entón debe subliñarse a súa opción de combater ó franquismo dende dentro dos propios aparatos do réxime, esencialmente os sindicatos verticais.

A oposición interior ao franquismo só adquiriu importancia fundamentalmente a partir da reorganización do movemento obreiro. Débese destacar a este respecto a fundación das Comisións Obreiras a principios dos sesenta. Os conflitos sociais adquiriron con frecuencia unha dimensión política pola ausencia de mecanismos de diálogo e participación, aspecto sobre o que poden poñerse exemplos como os acontecementos de 1972 en Ferrol e Vigo. Cómpre sinalar tamén certo protagonismo dos universitarios, que dende 1956, e sobre todo a partir de 1968, rexeitaron masivamente a ausencia de liberdades e reivindicaron un cambio político. Débese mencionar o incremento das protestas en Cataluña, o País Vasco e, en menor medida, Galicia, nas que se reclamaban ademais dereitos nacionais (lingüísticos, culturais, políticos) para estas comunidades. Os nacionalismos, duramente reprimidos, foron adquirindo unha influencia crecente, incluso entre forzas alleas a estas ideoloxías antes da guerra civil.

7- España, da transición democrática á actualidade.

A transición democrática. A Constitución de 1978: valores, dereitos e deberes. O Estado das Autonomías e institucións representativas. O Estatuto Galego. A situación socioeconómica ata os anos 90.

Cómpre vincular o inicio da transición ao incremento das mobilizacións democratizadoras e á propia morte do ditador, que determina por si mesma a fin da ditadura no que tiña de réxime autocrático, explicando a diverxencia entre o anquilosado réxime político e o crecente dinamismo da sociedade (a aparición dun "Parlamento de papel"). Completando a análise feita no bloque anterior é recomendable coñecer as posicións rupturistas das forzas de oposición (nas súas agrupacións "Junta Democrática" e "Plataforma Democrática") a través dos aspectos centrais da súa proposta política para o posfranquismo (formas de Estado, fórmulas de reconciliación). Convén facer o mesmo cos grupos do réxime, dende o Búnker ao reformismo pragmático.

Os alumnos deben comprender a dinámica política posterior (1976-1977) a partir da imposibilidade de manter un réxime autoritario e simple continuador do franquismo (fracaso de Arias Navarro). Isto fixo necesario un achegamento continuo entre as elites políticas á busca dun compromiso que evitase os males do pasado, exemplificado na Reforma (ruptura pactada), a legalización do PCE, a amnistía e os Pactos da Moncloa. Para ilustrar as dificultades do proceso, cómpre atender a algúns conflitos que acompañaron a conquista das liberdades (prensa e opinión, folga, manifestación). Por último, debe comprenderse o período 1977-1982 dende as dificultades da normalización democrática: os poderes fácticos, o golpe de estado e os fenómenos terroristas que tendían a impedir o proceso.

A Constitución de 1978 debe interpretarse dende a perspectiva do consenso (necesario pola debilidade das forzas políticas implicadas, incapaces cada unha delas de se impoñer) e da correlación de forzas derivada das primeiras eleccións. Neste sentido cómpre coñecer o sistema de partidos que se

establece e os fundamentos do sistema electoral, así como a evolución do mapa político nas sucesivas eleccións. É preciso poñer en relación a análise da Constitución co estudado para períodos anteriores, tanto respecto de conceptos constitucionais básicos (a soberanía), como do tratamento de institucións que tiveron grande influencia nas vicisitudes da España contemporánea (o Exército, a Igrexa, a Monarquía) ou dos tres poderes, para entender en perspectiva histórica as solucións adoptadas en 1978.

A creación do Estado das Autonomías supón a primeira modificación do modelo de Estado e da súa administración territorial dende 1833, e debe entenderse en relación coa radicalización (no caso de Euskadi), unidade (en Cataluña) e reivindicación histórica (en Galicia) das forzas nacionalistas na transición. O alumnado debe ter algunha idea sobre as diferentes vías de desenvolvemento estatutario, en relación cos niveis máximo e mínimo de transferencias de competencias do Estado ás autonomías (da orde pública e educación á simple descentralización; tamén debe coñecer a solución que permite o recoñecemento dos tres idiomas. É conveniente que a concreción destes aspectos se faga a través do tratamento que se lles dá no Estatuto Galego, para o que tamén deben coñecerse os pasos e atrancos concretos que acompañaron á súa elaboración e tramitación.

Debe coñecerse a política internacional española posterior a 1975, vinculándoa co recoñecemento internacional da democracia española e coa normalización progresiva de relacións. Resulta conveniente analizar como un período coherente a este respecto a denominada "década socialista" (1982-1992), en relación coa entrada nos organismos internacionais que determinan o aliñamento do Estado español no ámbito occidental na fin da era dos bloques. Neste sentido debe coñecerse o proceso de integración na OTAN, no Consello de Europa e noutros organismos, así como a celebración de importantes conferencias internacionais en España.

Respecto da entrada na CE, deben coñecerse as súas condicións e as principais consecuencias nos sectores produtivos, así como a evolución posterior á adhesión. Cómpre tratar así mesmo o papel español na construción da Unión Europea e a participación política nas institucións comunitarias

(Parlamento, Comisión). Repasaranse tamén os problemas de aceptación de España antes de 1980, para comprender a adhesión dende a consideración do aval definitivo á chamada integración do Estado español no espazo europeo.

No estudo das relacións internacionais que mantén España, farase especial referencia a Latinoamérica, subliñando as súas raíces e razóns históricas, así como a evolución da liña política e dos intercambios comerciais mantidos nos últimos anos. Respecto das relacións co mundo mediterráneo, destacarase as mantidas cos países árabes e a normalización das relacións con Israel (Conferencia de Paz de Madrid...), contrastándoas co illamento e a escasa relevancia internacional de España durante o franquismo.

Galicia no marco español e europeo. As peculiaridades demográficas, económicas, culturais e políticas.

A-PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN EN 2º BAC Hª ARTE.

Realizaranse probas iniciais para detectar o punto de partida e posibles carencias. Teranse en conta os seguintes instrumentos:

- ❖ As probas escritas
- ❖ Actitude e participación na clase e disciplina en relación ao profesorado e compañeiros
- ❖ Disposición do material como o libro de texto e bloc de notas que deben estar ao día
- ❖ Realización e entrega de tarefas, esquemas, sínteses dos temas, traballos grupais ou individuais, orais e escritos e preguntas directas no momento que se soliciten

- ❖ Valorarase tamén o interese pola materia e o emprego de expresións axeitadas propias da materia así como a reflexión sobre os feitos artísticos

A nota de cada avaliación será a media dos exames de avaliación, máis os aspectos recollidos no caderno do profesor. Ao ser avaliación continua en cada exame entrará a materia dada ata ese momento e non se contempla a recuperación agás naqueles casos que o profesor o considere oportuno.

A nota final non é só produto da media aritmética das notas obtidas nas avaliacións senón que se incluírá a estimación fundada polo profesorado a través da avaliación cualitativa que vai realizando ao longo do curso atendendo a progresión ou retroceso nas aprendizaxes do alumnado

No caso de ter que repetir unha proba escrita será necesario un xustificante oficial que explique a ausencia á convocatoria inicial. O alumnado que se ausente aínda de xeito xustificado terá que procurar manter ao día o material co que se teña traballado e entregar os comentarios e exercicios solicitados.

Instrumentos de avaliación para o alumno que perdeu a posibilidade de que lle sexa aplicado o dereito a avaliación continua.

Para aqueles alumnos e alumnas que perderan, polos motivos que constan no regulamento de réxime interno, o dereito a avaliación continua no Departamento elabóranse un exame final de avaliación de toda a materia. Neste exame incluíranse todos os contidos traballados durante o curso e constará de cuestións extraídas entre os contidos mínimos que figuran na programación. Considerarase avaliación positiva aquelas que obteñan unha nota igual ou superior a 5.

B- MÍNIMOS ESIXIBLES PARA OBTENIR UNHA AVALIACIÓN POSITIVA

O feito de que a asignatura sexa obxecto de exame nas probas de acceso á Universidade lévanos a ter que seguir as indicacións que o Grupo de Traballo da CIUG suxire respecto á contidos esenciais da materia como ao modelo de exame que van ter que superar. Polo tanto é necesario que o alumnado domine:

☒ Empregar un método de análise ordenado para cada obra de arte a analizar, con redacción e terminoloxía axeitada e sen incoherencias.

☒ Definición precisa dos conceptos artísticos básicos establecidos polo Grupo de Traballo

☒ Clasificación, análise formal e iconográfico así como do contexto histórico-artístico das obras máis destacadas das seguintes unidades que o Grupo de Traballo considera necesario insistir ao ser esenciais e significativas na formación e desenvolvemento da arte occidental

En canto aos contidos estes son os establecidos polo grupo de traballo

Raíces da arte europea: o legado da arte clásica.

☒ Grecia. A Arquitectura grega. As ordes. A Acrópole de Atenas. A evolución da escultura grega (facendo especial fincapé na escultura do período clásico).

☒ A visión do clasicismo en Roma: a arquitectura romana. Tipoloxías construtivas (insistindo no concepto espazo interno, como característico de arquitectura romana fronte á grega, para o cal analizaremos polo miúdo o Panteón).

☒ Achegas á primeira arte cristiá: a basílica. Arte bizantina centrándose en Santa Sofía de Constantinopla.

Nacemento da tradición artística occidental: a arte medieval

☒ prerrománico español e a súa incidencia en Galicia analizando Santa Comba de Bande e San Miguel de Celanova.

☒ A arte románica como primeira definición de Occidente. A arte no camiño de Santiago, estudando como prototipo a catedral de Santiago, tanto en arquitectura como escultura. Innovacións cara ao gótico. Os mosteiros cistercienses en Galicia, centrándose no mosteiro de Oseira.

☒ A arte gótica como expresión da cultura urbana; o sistema construtivo. A catedral gótica (estudárase como prototipo arquitectónico Reims e como escultóricos o Pórtico Real de Chartres e a Anunciación e a Visitación de Reims. En canto a pintura, destacarase as innovacións de Giotto.

Desenvolvemento e evolución da arte europea no mundo moderno

☒ A contribución dos primitivos flamengos. Centrarase en Van Eyck e as súas innovacións, moitas das cales serven de referencia á pintura italiana contemporánea

☒ Quattrocento italiano: a reformulación da linguaxe clásica. Centrarémonos en Brunelleschi, Donatello e Massaccio como creadores dunha nova linguaxe, con ingredientes clásicos e humanistas en arquitectura, escultura e pintura.

☒ Cinquecento: clasicismo e manierismo na arte italiana. Tomaremos como exemplo Leonardo, Miguelanxo, Rafael e Tiziano. A Miguelanxo analizáremolo como pintor, escultor e arquitecto (cúpula de San Pedro do Vaticano).

☒ Renacemento en España. Analizaremos fundamentalmente o Escorial e a pintura do Greco.

☒ Unidade e diversidade do Barroco. Faremos fincapé en San Pedro do Vaticano como obra de arte total xunguindo arquitectura, escultura e pintura, o que ademais nos servirá para engarzar coas achegas de Miguelanxo e Rafael que vimos no apartado anterior e para desenvolver a obra de Bernini como exemplo de arquitectura e escultura barroca italiana.

☒ Na pintura barroca destacaremos o tenebrismo de Caravaggio.

☒ No barroco español e galego, veremos as peculiaridades da nosa arquitectura analizando a obra de Domingo de Andrade (torre do reloxo da catedral compostelá), Fernando de Casas (Obradoiro) e Simón Rodríguez (fachada do convento de Santa Clara de Santiago); imaxinería a través de Gregorio Fernández e pintura a través de Velázquez.

O Século XIX : a arte dun mundo en transformación.

☒ A personalidade independente de Goya.

☒ Estudaremos a tendencia naturalista da arte do século XIX co seu apoxeo no impresionismo, centrándonos en Manet e Monet, e a súa transformación por Cezanne, Van Gogh e Gauguin. Aquí poderemos de pasada facer referencia ao descubrimento da fotografía e as súas consecuencias e a importancia do cartel (aínda que non sexan obxecto de pregunta no exame).

A Ruptura da tradición : a arte na primeira metade do s.XX

☒ Para non nos dispersarmos demasiado, explicaremos cada unha das vangardas facendo referencias a un só artista: o expresionismo (Munch), fauvismo (Matisse), cubismo analítico e sintético (Picasso, que tamén estudaremos nas outras etapas da súa evolución), abstracción (Kandinsky), neoplasticismo (Mondrian), dadá (Marcel Duchamp) e surrealismo (Dalí).

☒ Renovación da linguaxe arquitectónica: arquitectura funcional e orgánica; analizaremos a Le Corbusier e Wright.

☒ Faremos unha cita mínima ao estilo internacional na arquitectura (poderíanos servir de exemplo unha obra dun arquitecto galego, como Albalat; o edificio da Coca-Cola na Coruña), outra que nos sirva de base para a análise da arquitectura postmoderna e posteriormente veremos o deconstrutivismo (pódenos servir de exemplo a cidade da cultura de Santiago, aínda que sexa un deconstrutivismo final e xa moi mesturado).

☒ Nas artes plásticas centrarémonos no expresionismo abstracto (Pollock), o informalismo (Tapiés) e o pop art (Warhol e Lichstein, o que nos servirá para facermos unha referencia á banda deseñada). En escultura analizaremos a obra de Leiro, que nos valerá para ilustrarmos os cambios producidos na arte galega a partir da democracia e do estatuto.

☒ Se temos tempo, faremos unha referencia ás últimas tendencias.

O vocabulario de conceptos artísticos específico foi establecido polo Grupo de Traballo. É o seguinte:

Ábsida, Altorrelevo, Aparello almofadado, Aparello de cachotería, Aparello de cantería, Arcobotante, Arco apuntado, Arco de ferradura, Arco de medio punto, Arco de faixa, Arco formeiro, Arco peraltado, Arco rebaxado, Arquivolta, Baixorrelevo, Baldaquino, Baptisterio, Base, Bóveda de arista, Bóveda de canón, Bóveda de crucería, Canon, Capitel composto, Capitel corintio, Capitel dórico, Capitel xónico, Ciborio, Claroscuro, Clave dun arco, Cor plana, Cor primaria, Cor secundaria ou binaria, Cor complementaria, Columna salomónica, Contraforte, Contraposto, Cornixa, Cadro de Historia, Cadro de xénero, Cúpula, Curva praxiteliana, Deambulatorio, Doela, Espazo límite (escultura. Véxase H. Focillon, “La vida de las formas”), Espazo medio (escultura. Véxase H. Focillon, “La vida de las formas”)a), Entablamento, Éntase Escultura de vulto redondo, Escultura exenta, Esfumado/sfumato, Estatua ecuestre, Estatua-columna, Estilo, Friso, Fuste, Iconografía, Iconoloxía, Imposta, Liña serpentinata, Ménsula, Métop, Modelado, Nártice, Natureza morta/bodegón, Paisaxe, Parteluz, Pendente, Perspectiva xerárquica, Perspectiva aérea, Perspectiva lineal, Pictórico, Piar, Pilastra, Plan central, Planta basilical, Planta cruz grega, Planta cruz latina, Plástico, Presbiterio, Retrato, Rosetón, Técnica de panos mollados, Tímpano, Torso, Tribuna Triforio, Triglifo, Trompa, Veladura, Xamba.

A-PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN DE 2º BACH –XEOGRAFIA E HISTORIA DE GALICIA.

A avaliación será continua e diferenciada . Faremos unha avaliación inicial. Ademais de valorar o traballo, actitude e participación na clase. Probas escritas: unha por avaliación. Caderno de clase. Traballos individuais ou grupais. A nota final é a media aritmética das notas obtidas nas avaliacións, tendo en conta todos os factores anteriores. Durante este curso en situacións de ensino non presencial ou semipresencial utilizarase o Google Classroom como medio de comunicación.

Para aqueles alumnos que perderon o dereito á avaliación continua. O Departamento fará un exame final cuxos contidos estarán extraídos dos mínimos . A Avaliación positiva será de 5 igual ou superior.

B-MÍNIMOS ESIXIBLES PARA UNHA AVALIACIÓN POSITIVA.

Adquirir o dominio dun vocabulario histórico e xeográfico con corrección.

Dominar a denominación xeográfica e cronolóxica

Buscar e seleccionar información da contorna.

Coñecer e analizar os trazos da Prehistoria Galega

Coñecer as etapas da Historia Antiga Galega

Adquirir os coñecementos da sociedade medieval e a orixe e expansión do Islam.

Coñecer as principais características da Idade Moderna galega .

Coñecer a historia contemporánea de Galicia .

Coñecer a evolución demográfica, relevo, unidades de paisaxe, as migracións de Galicia

Distinguir obras de arte galegas, A súa tendencia artística

Coñecer aspectos da organización urbana galega.

5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS.

PRINCIPIOS METODOLÓXICOS XERAIS.

Un enfoque metodolóxico baseado nas Competencias clave e nos resultados da aprendizaxe conleva importantes cambios a concepción do proceso de ensino-aprendizaxe, cambios na organización e na cultura escolar, require unha estreita colaboración entre docentes no desenvolvemento curricular e na transmisión de información sobre a aprendizaxe do alumnado, así como cambios na práctica de traballo e nos métodos de ensinanza. Os métodos didácticos han de elixirse en función do que sabemos é óptimo para acadar as metas propostas e en función do contexto en que ten lugar a ensinanza. A natureza mesma da materia, os condicionantes socioculturais, os recursos e as características do alumnado condicionan o proceso de ensino-aprendizaxe, polo que cómpre que o método se axuste a estes condicionantes. Así, os cambios físicos propios da puberdade, o proceso aberto de definición da propia identidade, a inseguridade, o cuestionamento da autoridade establecida, a influencia do grupo de iguais, etc, son factores a ter en conta na situación ensinanzaaprendizaxe. Por outra banda, as posibilidades intelectuais destes estudantes cambian de xeito cualitativo ao longo da etapa,e é tamén o momento no que o alumno/a completa o seu proceso de socialización, que tamén terá a súa expresión no ámbito escolar. Os métodos deben partir da perspectiva do docente como orientador, promotor e facilitador do desenvolvemento competencial do alumnado, ademais debe enfocarse á realización de tarefas ou situación-problema plantexadas cun obxectivo concreto, que o alumnado debe resolver facendo uso dos coñecementos, destrezas, actitudes e valores, así mesmo debe ter en conta a atención á diversidade e o respecto aos distintos ritmos e estilos de aprendizaxe mediante prácticas de traballo individual e cooperativo. En primeiro lugar, para que a aprendizaxe sexa eficaz cómpre tomar como referencia o nivel de partida, é dicir, o nivel competencial previo de cada alumno/a. Se a base da que dispón este está moi lonxe dos novos contidos,

non poderá conectar de xeito natural con eles e só conseguirá unha aprendizaxe memorística. É por isto que resulta necesario que cada profesor/a recorde e active os coñecementos previos de xeito sistemático, xa que sobre eles se han asentar os novos coñecementos. Por outra banda, o grao de motivación afecta directamente ao rendemento académico. Para incrementar a motivación convén que o profesor/a faga explícita a utilidade dos contidos que se imparten, tanto no ámbito académico como no ambiente cotián do alumno/a. Ademais, presentar algunhas tarefas coma un desafío, coma unha meta con certo grao de dificultade pero asemade asequible, aumentará o interese nos adolescentes e contribuirá a incrementar o grao de autonomía e a consideración positiva cara ao esforzo, o que implica un novo papel do alumno, activo e autónomo, consciente de ser responsable da súa aprendizaxe. Ademais o alumnado non só debe comprender o que aprende, senón para que o aprende e ser quen de usar o aprendido en contextos dentro e fóra da aula. Así que se require unha metodoloxía activa e contextualizada, unha aprendizaxe por proxectos ou baseada en problemas para favorecer a implicación, a experimentación, a aprendizaxe funcional que posibilitará o desenvolvemento das competencias. Ese traballo por proxectos axudará ao alumnado a organizar o seu pensamento favorecendo a reflexión crítica, a elaboración de hipóteses e a tarefa investigadora a través dun proceso no que cada un asume a responsabilidade da súa aprendizaxe, aplicando os seus coñecementos e habilidades a proxectos reais.

6-MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

6.1- ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PROXECTO LECTOR: TRATAMENTO DO FOMENTO DA LECTURA

En cada curso o alumno conta cun libro de texto, a partir do cal se organizan as actividades de aprendizaxe . Por outra banda, úsanse fotocopias de fichas e textos que durante este curso reduciranse ás imprescindibles, procurando utilizar a vía telemática (Google Classroom). A **Biblioteca** do Centro conta con numerosos recursos para consulta e fomento da lectura . Contamos co **Plan Lector** . Para reforzar o estudo contamos con:

- CD audio para traballar a comprensión oral
- Fotocopias de textos seleccionados para comentar (a través de Classroom)
- Fotocopias de actividades de reforzo (a través de Classroom)
- Distintas páxinas web suxeridas ao alumnado.

Dedicar tempo á lectura durante o desenvolvemento das clases é unha actividade imprescindible ligada á metodoloxía e aos procedementos específicos das disciplinas que imparte o departamento. Dadas as características intrínsecas das materias de Xeografía, Historia, e Historia da Arte a lectura non só se aplica a textos senón que amplíase a imaxes, gráficas, táboas, mapas, obras de arte etc. A lectura de documentos é a base do traballo en Historia e, xunto coa análise e a interpretación dos mesmos, forma parte esencial da aprendizaxe dos alumnos, e dicir, a ensinanza e o estudo da Historia baséase nunha grande medida nos documentos escritos. Na Historia da Arte o maior peso recae na análise e interpretación de obras de arte

pero non é posible realizar esa interpretación sen o concurso do contexto histórico nin sen o estudo das fontes textuais de todo tipo. Na Xeografía adquiren unha maior importancia as técnicas de análise e interpretación de mapas, gráficos e estatísticas.

Salientamos que a aportación das materias de XEOGRAFÍA E HISTORIA Xeografía e Historia ao fomento da lectura xa é en orixe moi elevada.

Ademais o Departamento en aplicación da Orde do 6 de setembro de 2007, publicada no DOG o 12-09-07 establece as seguintes accións para o fomento da lectura :

a)Actividades sistemáticas

- Utilización do libro de texto que soe ser o útil de traballo básico. Con el refórzase a lectura comprensiva e a resolución de problemas.
- Lectura na clase de textos, fragmentos ou seleccións
- Elaboración do caderno de clase no que se traballe a redacción, ordenación e claridade expositiva.
- Realización de exercicios, tanto os plantexados nos manuais como outros, dirixidos a reforzar a comprensión máis a construción de temas de xeito discursivo.
- Consultas en Internet ou bibliografía, sobre temas puntuais ou que xorden no traballo diario
- Consulta da prensa escrita para actualizar datos ou comentar noticias de actualidade vinculadas aos temas tratados nas aulas.

b)Actividades puntuais

- Elaboración de traballos monográficos coa recollida, tratamento e elaboración de material
- Confección de paneis e murais explicativos
- Recollida e selección de noticias de prensa
- Posible participación Proxecto Terra

Proxección de películas. Trabállase a pescuda de información sobre o filme a través de Internet para logo completalo con redaccións e sínteses.

Aproveitamento de lecturas básicas elaboradas especificamente para reforzar a lectura.

Pescudas na biblioteca

Para non truncar o gusto pola lectura imponendo obras de lectura obrigada cada profesor suxerirá diversas obras aos alumnos para que as lean de xeito voluntario. Este curso traballarase a lectura Asterix e o Pictos en 1º de ESO e Pequeño País de Gaël Faye en 3º de ESO. Dedicarase tempo a ler obras completas ou partes das mesmas na aula.

Dende o Departamento propoñemos as seguintes no **ITINERARIO LECTOR:**

2º ESO:

- *Mallorquí, César; La Catedral. Ed. SM*
- *Gallego, Laura; Finis Mundi. El Barco de Vapor. Ed SM.*
- *Irving, Washington; Cuentos de la Alhambra. Ed. Espasa Calpe.*
- *Olaizola, José Luis; El vendedor de noticias. Ed. Espasa Calpe.*
- *Clazada, Gorka; Magallanes y el Cano, la primera vuelta al mundo. Editorial El Rompecabezas.*
- *Nonidez, Manuel; El aliento negro de Dios. ED. Everest.*
- *Molina, Mª Isabel; El Señor del cero. Ed. Alfaguara.*
- *Martínez Menchén; La espada y la rosa. Ed. Alfaguara Juvenil*
- *Sierra i Fabra, Jordi; Y le llamaron Colón. Ed. Edebé. Plan lector.*
- *Merino, Jodé María; El oro de los sueños. Ed. Alfaguara*
- *Dickinson, Peter; El Clan.Ed. SALamandra.*

4º ESO:

- *Asensi, Matilde; Iacobus. Ed. Plaza y Janés.*
- *Spiegelman, Art; Maus. Ed. Mondadori.*
- *Perez Reverte, Arturo; Las aventuras del capitán Alatriste. Ed. Alfaguara.*
- *Perez Reverte, Arturo; El sol de Breda. Ed. Alfaguara.*
- *Perez Galdós, Benito; Trafalgar. Ed. Anaya.*

2º BACHARELATO: HISTORIA DE ESPAÑA

- *Chacón, Dulce; La voz dormida. Punto de lectura.*
- *Perez Galdós, Benito; Episodios Nacionales. Trafalgar. Debolsillo.*
- *Pérez Reverte, Arturo, Un día de cólera. Debolsillo.*

2º BACHARELATO: HISTORIA DA ARTE

- Eco, Umberto; *El nombre de la rosa*. Debolsillo

- Pérez Reverte, Arturo; *La tabla de Flandes*. Debolsillo

-Chevalier, Tracy-*La joven de la perla*.Debolsillo

-Sierra,Javier-*La cena secreta* .Debolsillo

FICHA PARA TRABALLAR A LECTURA.

1º CONTIDO
- Idea principal
- Resumo
2º MARCO
- Espazo (descripción dos lugares, ambientes sociais, países etc. onde se desenvolva o relato)

- Tempo (época na que se desenvolve, tempo que transcorre...)
- Análise dos personaxes (nome, descrições, maneira de falar, sentimentos, características culturais, o que fan...)
3º - OPINIÓN PERSOAL
Deberá contemplar a valoración razoada sobre aspectos como:
- Expresión e vocabulario
- Contido
- Os personaxes
- Valores que aparecen na obra
4º VOCABULARIO
Sinalar as palabras descoñecidas e o seu significado utilizando o dicionario.

6.2- ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TICs

As TIC abren novas vías de aprendizaxe e modifican o papel do profesor que ten que deixar de ser exclusivamente un transmisor de contidos e pasar a ser un desencadeador de procesos de aprendizaxe. Os libros de texto actuais ofrecen múltiples posibilidades para polas en práctica: direccións útiles en Internet, visitas virtuais, Google Earth, Web-Quest, actividades lúdicas...se ben hai que aclarar que os recursos dos que se dispón no centro son limitados e asemade non todo o alumnado ten o acceso desexado a estas posibilidades, ben por non ter ordenador, ben por non ter conexión a Internet. Durante este curso en situacións de ensino non presencial ou semipresencial utilizarase o Google Classroom como medio de comunicación.

No actual curso empregaremos as TICs en:

- Presentacións Power Point para explicar algúns temas do currículo na ESO e no Bacharelato
- Busca de información na rede, por parte dos alumnos, para facer pequenos traballos de investigación
- Fomentar o uso da busca desta información a través de exercicios con preguntas dirixidas
- Visitas a páxinas de cartografía dixital e a bancos de imaxes xeográficas para meteoroloxía, localización espacial etc
- Visitas a páxinas de contidos históricos e xeográficos para realización de xogos e actividades lúdicas

7-CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN , CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN.

A avaliación será continua , formativa e integradora .Os referentes para a comprobación do grao de adquisición das competencias clave e o logro dos obxectivos de etapa nas avaliacións continua e final da materia son os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe , que xa aparecen anteriormente .

Realizaranse 3 avaliacións coas súas correspondentes calificacións , coincidindo cos momentos ou datas fixadas pola Xefatura de Estudos , coincidindo co final de cada trimestre .

Terase en conta o comportamento , a actitude , o traballo diario . O Alumno deberá:

Traer o libro de texto, e material que o profesor demande .Manter a asignatura ao día .Manter un comportamento correcto cos compañeiros e profesor-a. Participar activamente , entregar os exercicios en tempo e forma .Boa actitude.

No Departamento de Historia, a promoción estrutúrase deste xeito:

A nota obtense a partires de exame , 2 por trimestre 80%

Exercicios e traballos axustados no tempo indicado 10%

Entrega de libreta para revisar e comportamento 10%

As recuperacións da materia realizaranse despois das vacións de Nadal, Semana Santa e antes do verán.

Nota mínima para aprobar un 5. A PROMOCIÓN está suxeita ao logro dos estándares e grao de adquisición das competencias correspondentes. No caso de Bacharelato os comentarios de texto , son de obrigado cumprimento a súa entrega no prazo establecido . En 1º Bach , o comentario vale 5 puntos , e as preguntas teóricas outros 5. No comentario de texto ten que obter o alumno unha nota mínima de 2,5 , sobre 5 , para aprobar o trimestre correspondente. En 2º Bacharelato , traballaremos só cos comentarios de texto de Hª de España, Vocabulario e preguntas de teoría , En Historia da Arte: Láminas de arte e vocabulario . En Xeografía: gráficas , mapas, vocabulario e preguntas a desenvolver. .Ademais do vocabulario específico de cada materia e a adquisición dos coñecementos propios de cada disciplina . O alumno que se pille copiando , valorárselle a parte do exame non copiada .

O baremo de cualificación de setembro será o mesmo que en xuño.

CONTIDOS A TRABALLAR EN HISTORIA

Confección e interpretación de eixes cronolóxicos

- Análise, comentario e composición de textos
- Interpretación e comentario de mapas históricos
- Comentario de gráficas e estatísticas

- Comentario e recollida de noticias de prensa
- Comentario de películas e documentais
- Recabar información sobre aspectos históricos do entorno máis próximo co fin de ter un coñecemento máis directo da realidade na que se vive.

HISTORIA DA ARTE

CONFECCIÓN E INTERPRETACIÓN DE EIXES CRONOLÓXICOS EN FUNCIÓN DOS ESTILOS ARTÍSTICOS

- Recabar información sobre obras de arte do entorno (Mosteiros de Camanzo e Carboeiro, Igrexa de Orrea...) co fin de visualizar os conceptos xerais no entorno máis inmediato
- Lectura, clasificación, análise e comentario de obras de arte
- Investigacións sobre obras de arte importantes

O grado de profundidade co que se traballará estas técnicas variará en función dos niveis, de xeito que no primeiro ciclo da ESO estas serán sinxelas e guiadas mentres a medida que avancemos de nivel (2º ciclo da ESO e Bacharelato) iranse complicando, en especial nos cursos de 2º de Bacharelato.

7.1-CRITERIOS XERAIS DE AVALIACIÓN

A avaliación levarase a cabo tendo en conta os obxectivos educativos, así como os criterios de avaliación das distintas áreas do currículo. Coa avaliación identifícanse logros, dificultades e erros para incidir inmediatamente sobre eles. A avaliación concíbese e practícase da seguinte maneira:

- Individualizada, centrándose na evolución de cada alumno e na súa situación inicial e particularidades.
- Integradora, para o cal contempla a existencia de diferentes grupos e situacións e a flexibilidade na aplicación dos criterios de avaliación que se seleccionan. Cualitativa, na medida en que se aprecian tódolos aspectos que inciden en cada situación particular e se avalían de forma equilibrada os diversos niveis de desenvolvemento do alumno, non só os de carácter cognitivo.
- Orientadora, dado que achega ó alumno ou alumna a información precisa para mellora-la súa aprendizaxe e adquirir estratexias apropiadas.
- Continua, xa que atende á aprendizaxe como proceso, contrastando os diversos momentos ou fases.
- Criterial, posto que realízase seguindo uns criterios preestablecidos.
- Sumativa, dado que a cualificación, tanto nas avaliacións durante o curso como na avaliación final e na de setembro, procede da media aritmética das cualificacións de probas, traballos, exames, actitudes, procedementos... Precisamos que a media aritmética estará matizada por aspectos como a participación, o esforzo, a progresión do

alumno de tal xeito que pode non darse unha coincidencia exacta entre a media aritmética e a nota.

- Formativa, en tanto que valora, competencias, capacidades, actitudes e procedementos.

É necesario, polo tanto:

- Sabe-lo esencial: definir, clasificar, comparar, sintetizar, explicar, analizar, valorar e argumentar.
- Elaborar e/ou interpretar: mapas, gráficos, bosquejos, fontes textuais e imaxes...
- Actividades de repasos, sínteses, mapas conceptuais...
- Empregar unha correcta expresión oral ou escrita (en galego ou castelán)
- Nos criterios de avaliación e nos niveis mínimos expresados en cada unidade da Programación da E.S.O. queda de manifesto o que o alumnado debe acadar para a súa avaliación positiva.

Os tipos de probas son os seguintes:

Probas de elección de resposta.

Tamén denominadas probas obxectivas, consisten en proporcionarlle ó alumno varias opcións entre as que debe escolle-la correcta. Se están ben formuladas, atópanse correlacións moi altas entre os rendementos avaliados con elas e os avaliados con probas máis complexas.

Probas de construción de resposta.

Destacamos tres tipos:

- Probas de resposta pechada. Por exemplo, completar unha frase, encher un cadro ou un mapa de conceptos...
- Probas de resposta restrinxida.
- Probas de resposta aberta. Distinguímo-las de resposta breve, coma as cuestións, e as de resposta ampla, como a redacción de textos ou probas tipo ensaio.

- Probas non convencionais.

Existen probas non convencionais para avaliar non só coñecementos, senón tamén formas de actuación: a capacidade para enfrontarse a problemas, resolver tarefas complicadas, planificar o traballo, avaliar resultados... En suma, permiten coñecer un pouco mellor a evolución de cada alumno ou alumna, exemplo: a realización de tarefas, a corrección na presentación do caderno de clase, a participación en clase, prestar atención, responder as cuestións inmediatas que xorden na aula, propostas de dúbidas.... que nos permiten detectar erros conceptuais e proporcionan unha guía para coñecer cómo se planifican.

En todas as probas deberán constar a data e a valoración dos ítems que o alumnado debe contestar.

7.2- ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

A educación secundaria obrigatoria organízase de acordo cos principios de educación común e de atención á diversidade. As medidas de atención á diversidade estarán orientadas a responder ás necesidades educativas concretas do alumnado e a consecución das competencias básicas e dos obxectivos .Aconséllase o seu uso cando as dificultades de aprendizaxe non son moi importantes. As características fundamentais deste tipo de medidas son:

☒ Non precisan dunha organización moi diferente á habitual.

☒ Non afectan ás compoñentes prescritivas do currículo.

Algunhas das máis usuais son:

☒ Metodoloxías diversas en función de que o tipo de axuda que ofrecen responda ás necesidades que en cada intre demandan os alumnos.

☒ As adaptacións en metodoloxía didáctica son un recurso que se pode introducir nas formas de enfocar ou presentar determinados contidos ou actividades Estas modificacións non deberían producirse só como resposta á identificación de dificultades, senón como prevención das mesmas.

☒ Actividades de aprendizaxe diferenciadas: reforzo e ampliación.

As actividades educativas que se formulen deben situarse entre o que xa saben facer os alumnos de maneira autónoma e o que son capaces de facer coa axuda do profesor ou dos seus

compañeros, de tal forma que nin sexan demasiado fáciles e, por conseguinte, pouco motivadoras para algúns alumnos, nin que estean tan afastadas do que poden realizar que lles resulten igualmente desmotivadoras, ademais de contribuír a crear unha sensación de frustración nada favorable para a aprendizaxe. Cando se trata de alumnos que manifestan algunha dificultade para traballar determinados contidos, débese axusta-lo grao de complexidade da actividade e os requirimentos da tarefa ás súas posibilidades. É preciso ter previsto un número suficiente de actividades para cada un dos contidos considerados como fundamentais, con distinto nivel de complexidade, que permita traballar estes mesmos contidos con esixencias distintas. No material, libros de texto e guías de profesor dispoñemos de material axeitado para desenvolver diferentes estratexias de ensino co obxectivo de facilitar aprendizaxes en función das necesidades concretas.

No que respecta ás Adaptacións Curriculares e aos Programas de Diversificación o departamento ten a disposición do Departamento de Orientación material con distinto nivel de complexidade, que permita traballar os contidos relativos a materia de XEOGRAFÍA E HISTORIA, Xeografía e Historia.

7.4-.CRITERIOS DE AVALIACIÓN -2º ESO

1. Describir os trazos sociais, económicos, políticos, culturais e artísticos que caracterizan a Europa medieval a partir das funcións desempeñadas pola nobreza, o clero e o campesiñado e recoñecer a súa evolución ata a aparición do Estado moderno.

Trátase de comprobar se os alumnos e alumnas recoñecen os elementos básicos que caracterizan a economía feudal, o papel social dos distintos estamentos coas súas relacións, identificando os cambios sociais, culturais e artísticos que introduce o renacemento das cidades e o fortalecemento progresivo da autoridade monárquica ata a aparición do Estado moderno.

2. Situar no tempo e no espazo as diversas unidades políticas que coexistiron na Península Ibérica durante a Idade Media, distinguindo as súas peculiaridades e recoñecendo na España actual exemplos da pervivencia do seu legado cultural e artístico, particularmente no mundo urbano.

Pretende coñecer como se identifican as distintas etapas na formación e consolidación dos reinos cristiáns e de Al-Andalus, as características políticas, económicas, sociais e culturais fundamentais

e se recoñece a súa contribución cultural e artística a partir da análise dalgunhas obras relevantes e, en particular, a pervivencia destas contribucións nas cidades de orixe cristiá e musulmá.

3. Valorar a identidade do período medieval galego nos seus momentos fundamentais, destacando o papel hexemónico que exerce a Igrexa na economía, na cultura ou na articulación do poboamento e establecendo unha relación entre as súas crises sociais e a xeral do feudalismo.

Trátase de saber se o alumnado é quen de situar no tempo e valorar o momento de auxe do Reino de Galicia e as súas manifestacións culturais e sociais. Tamén, se sabe interpretar a significación particular do movemento irmandiño.

4. Distinguir os principais momentos na formación e evolución do Estado moderno destacando as características máis relevantes da monarquía hispánica e do imperio colonial español.

Trátase de comprobar se se identifican as distintas etapas da monarquía hispánica e as súas características políticas, así como o seu relevo na hexemonía europea, recoñecendo a importancia económica e política, para España e para América, do descubrimento ea formación do imperio colonial español. Así mesmo, destacar a posición dependente de Galicia neste contexto temporal e a particular forma de relación socioeconómica que se establece no mundo rural galego.

5. Identificar e localizar os principais estilos artísticos do Medievo e da Idade Moderna, e aplicar ese coñecemento á análise dalgunhas obras e autores representativos destes estilos.

Trátase de comprobar se as alumnas e os alumnos diferencian os elementos básicos dos estilos artísticos medievais e da Idade moderna, contextualizándoos e subliñando a importancia dos estilos Románico e Barroco en Galicia.

6. Describir os factores que condicionan os comportamentos e movementos demográficos, utilizando os conceptos e indicadores básicos, caracterizando as tendencias predominantes e aplicando este coñecemento á análise do actual réxime demográfico de Galicia e España.

Preténdese avaliar se o alumnado coñece e se as alumnas e os alumnos son capaz de explicar, co vocabulario axeitado, as tendencias demográficas e as súas causas, utilizando estes coñecementos para analizar os contrastes, problemas e perspectivas que actualmente existen en Galicia, en España e no mundo. Do mesmo xeito, terán que analizarse as etapas da emigración galega e as súas consecuencias.

7. Identificar os trazos que caracterizan as sociedades actuais distinguindo a diversidade de grupos sociais que as configuran, e expoñendo algunha situación que reflecta a desigualdade social.

Trátase de avaliar se se coñecen os trazos da organización social, identificando os cambios que se produciron nos últimos tempos na familia, na mobilidade social, nos valores, etc., analizando os contrastes que se producen en diferentes áreas do mundo. Adoptarase unha actitude crítica fronte a manifestacións sexistas, racistas....

8. Analizar o crecemento das áreas urbanas e as súas novas modalidades, a diferenciación social e funcional do espazo urbano e algúns dos seus problemas, aplicando este coñecemento a exemplos de cidades españolas e galegas.

Trátase de coñecer se o alumnado é consciente das causas que provocan o aumento da poboación urbana. Tamén se trata de avaliar, a través dalgún exemplo galego, se se identifican os sectores e funcións do espazo urbano e se se analizan os seus problemas e impactos, propondo medidas que contribúan a melloralo.

9. Realizar de forma individual e tamén en grupo, coa axuda do profesor, un traballo sinxelo de carácter descritivo sobre algún pazo ou mosteiro da comarca, utilizando fontes diversas (prensa, bibliografía, páxinas web, etc.), seleccionando a información máis relevante, integrándoa nun esquema ou guión e comunicando os resultados do estudo de forma intelixible.

Trátase de avaliar en que medida o alumnado é capaz de planificar e realizar un pequeno traballo de síntese ou indagación, se selecciona información pertinente en función do obxectivo proposto e a organiza adecuadamente. Por outra parte, permite comprobar se asume con responsabilidade as tarefas que lle corresponden como membro dun grupo .

7.6-CRITERIOS DE AVALIACIÓN -4º ESO

A avaliación é continua e integradora aínda que diferenciada segundo as distintas áreas e materias. O modelo avaliativo é de carácter procesual-formativo e a través dese proceso identifícanse logros,

dificultades e erros para incidir sobre eles. A avaliación das aprendizaxes será continua e levarase a cabo tendo en conta os obxectivos educativos así como os criterios de avaliación que a continuación se sinalan:

1.-Situarse no tempo e no espazo períodos, feitos e procesos históricos relevantes aplicando as convencións habituais no estudo da historia.

Trátase de avaliar se as alumnas e os alumnos coñecen as principais etapas e períodos cronolóxicos e son capaces de comprender as nocións de simultaneidade e cambio, e os momentos e procesos que caracterizan o tránsito dunhas etapas a outras, aplicando estas nocións á evolución histórica desde o século XVIII ao momento actual

2. -Identificar as causas e consecuencias de feitos e procesos históricos significativos, establecendo conexións entre elas e recoñecendo a causalidade múltiple que comportan os feitos sociais.

Trátase de comprobar que se é capaz de explicar os factores que inflúen nun feito ou proceso histórico significativo, recoñecendo a natureza, xerarquización e interrelación das causas, así como as súas consecuencias a curto e longo prazo.

3. Expoñer as características sociais, económicas e políticas do Antigo Réxime derivando delas as transformacións que se producen en Europa no século XVIII e explicando os trazos significativos do reformismo borbónico en España e en Galicia.

Trátase de comprobar, partindo do coñecemento dos trazos xerais da sociedade no Antigo Réxime, que se recoñecen os cambios producidos no século XVIII, describindo o carácter centralizador e reformista do despotismo ilustrado en España e Galicia, destacando neste caso os esforzos de mellora económica e a reivindicación dunha cultura propia

4. Identificar os trazos fundamentais das revolucións industriais e liberal-burguesas, valorando os grandes procesos de transformación que experimentou o mundo occidental, e analizando as particularidades destes procesos en España e Galicia en comparación con outros exemplos representativos.

Búscase comprobar que se recoñecen os cambios que a revolución industrial introduciu na produción e os diferentes ritmos de implantación do proceso en Europa e en Galicia, así como as transformacións que dela se derivan coa aparición de grupos sociais que planean reivindicacións desde posicións sindicais, socialistas ou anarquistas. Tamén, comprobar se identifican e se saben explicar as bases políticas, sociais, ideolóxicas e administrativas do liberalismo e do nacionalismo

e o xeito particular de implantación do Estado liberal en España e en Galicia, coa significación que ten o proceso desamortizador e o sistemacaciquil.

5. Explicar as razóns da hexemonía política e económica dos países europeos desde a segunda metade do século XIX, identificando os conflitos e problemas que caracterizan estes anos, tanto entre como dentro dos estados, especialmente os relacionados coa expansión colonial e coas tensións sociais e políticas.

Trátase de avaliar que se coñecen os acontecementos máis relevantes que explican o protagonismo de Europa durante a época do imperialismo e as consecuencias desta expansión colonial no ámbito das relacións internacionais e dos propios países.

6. Caracterizar e situar cronolóxicamente e xeográficamente as grandes transformacións e conflitos mundiais que tiveron lugar na primeira metade do século XX.

Preténdese valorar se se identifican os principais acontecementos e procesos e as súas interaccións no panorama internacional desta época -como son a revolución rusa, as guerras mundiais, a gran depresión-, e os trazos básicos dos totalitarismos contraponéndolos cos réximes democráticos.

7. Analizar os procesos de cambio desde a segunda metade do século XX, e aplicar este coñecemento á comprensión de algúns dos problemas internacionais máis destacados da actualidade.

Trátase de comprobar que o alumnado é quen de analizar os procesos de descolonización, a división do mundo en bloques, a súa crise e a problemática conformación dunha nova orde mundial, co fin de

comprender mellor a realidade presente. Será de interese comprobar a capacidade de analizar algúns problemas internacionais actuais á luz dos acontecementos citados.

8. Identificar e caracterizar as distintas etapas da evolución política, social e económica de España e de Galicia durante o século XX e os avances e retrocesos no camiño cara á modernización económica, á consolidación do sistema democrático, e á pertenza á Unión Europea.

Trátase de avaliar se o alumnado recoñece as causas da crise da monarquía parlamentaria, as políticas reformistas emprendidas durante a Segunda República, a quebra que supón a guerra civil, a caracterización e evolución do franquismo –desenvolvemento económico e cambios

sociais- e a transición política ata a Constitución de 1978, e a consolidación do Estado democrático e autonómico no marco da pertenza de España e de Galicia á Unión Europea.

9. Realizar traballos individuais e en grupo sobre algún foco de tensión política ou social no mundo actual, indagando os seus antecedentes históricos, analizando as causas e previndo posibles desenlaces, utilizando para iso diversas fontes de información, incluídas as que permitan obter interpretacións diferentes ou complementarias dun mesmo feito.

Trátase de avaliar a capacidade do alumnado para abordar, asesorado polo profesor, o estudo dunha situación do mundo en que vive, buscando os antecedentes e causas que a orixinan, aplicando os seus coñecementos para prever, desde a lóxica, as súas posibles consecuencias. Tamén de comprobar se ten

iniciativa para planificar o traballo, acceder con certa autonomía a diversas fontes de información, analizar e organizar esta e presentar as conclusións de maneira clara utilizando, de ser o caso, as posibilidades que ofrecen as TIC.

10. Realizar en pequeno grupo unha investigación no contorno sobre algún aspecto da historia recente, utilizando fontes orais que permitan traballar aspectos de vida cotiá e memoria histórica, e procurar conectalos a contextos máis amplos, sendo capaz de expoñer e defender as súas conclusións.

11. Libros de lectura obligatoria: 1era avaliación: “María Antonieta” de Stephan Zweig; 2ª avaliación: “Kim de la India” de Ruyard Kipling, 3era avaliación: “Los pícaros Borbones: de Felipe V a Alfonso XIII” de José María Solé

7.8-. CRITERIOS DE AVALIACIÓN. 2º BAC - Hª ESPAÑA

- Analizar e comentar mapas, imaxes e textos históricos relacionados cos contidos da unidade.
- Identificar os elementos característicos das primeiras culturas peninsulares.
- Empregar correctamente a terminoloxía específica da unidade.
- Analizar e comentar mapas, imaxes e textos históricos relacionados cos contidos da unidade.

- Identificar e caracterizar os trazos característicos do feudalismo peninsular.
- Empregar correctamente a terminoloxía específica da unidade.
- Situar no tempo e no espazo as diversas culturas medievais peninsulares.
- Relacionar fontes de información diversas como explicativas de procesos históricos complexos.
- Coñecer algúns dos aspectos e acontecementos máis relevantes desta etapa histórica relacionados co contorno máis inmediato do alumnado.
- Identificar e caracterizar os trazos característicos da monarquía hispánica.
- Empregar correctamente a terminoloxía específica da unidade.
- Relacionar fontes de información diversas como explicativas de procesos históricos complexos.
- Coñecer algúns dos aspectos e acontecementos máis relevantes desta etapa histórica relacionados co contorno máis inmediato do alumnado.
- Demostrar a capacidade de relacionar novos conceptos con outros xa adquiridos e traballados con anterioridade.
- Recoñecer a orixe e xustificación da monarquía absoluta.
- Coñecer algúns aspectos do pensamento ilustrado.
- Identificar e caracterizar os trazos característicos do Antigo Réxime.
- Empregar correctamente a terminoloxía específica da unidade.
- Relacionar fontes de información diversas como explicativas de procesos históricos complexos.
- Coñecer algúns dos aspectos e acontecementos máis relevantes desta etapa histórica relacionados co contorno máis inmediato do alumnado.
- Demostrar a capacidade de relacionar novos conceptos con outros xa adquiridos e traballados con anterioridade.
- Identificar as características principais do Estado liberal moderado en comparación con outros modelos de réxime representativa.
- Identificar os elementos característicos do sistema liberal.

- Recoñecer nos acontecementos revolucionarios do século XIX as bases do sistema democrático.
- Identificar as ideoloxías políticas dominantes e as minoritarias do século XIX en España.
- Empregar correctamente a terminoloxía específica da unidade.
- Coñecer os feitos históricos máis relevantes do século XIX español.
- Identificar os elementos característicos do sistema político da Restauración.
- Identificar as causas que levan á crise do sistema.
- Relacionar fontes de información diversas como explicativas de procesos históricos complexos.
- Coñecer algúns dos aspectos e acontecementos máis relevantes desta etapa histórica relacionados co contorno máis inmediato do alumnado.
- Coñecer e valorar a diversidade rexional e a súa evolución cara ao nacionalismo
- Identificar e caracterizar os trazos característicos do desenvolvemento económico no século XIX.
- Recoñecer as principais correntes de pensamento dos movementos sociais.
- Mostrar capacidade crítica á hora de analizar distintas interpretacións históricas.
- Coñecer a orixe e o desenvolvemento da Guerra civil.
- Recoñecer as principais forzas políticas que se desenvolven neste período.
- Empregar correctamente a terminoloxía específica da unidade.
- Situar no tempo e no espazo os principais acontecementos e procesos relacionados co tema tratado.

7.9- CRITERIOS DE AVALIACIÓN.2ºBAC-XEOGRAFÍA.

1. Describir os trazos xerais do medio natural español, recoñecer e localizar a diversidade de medios ecoxeográficos de Galicia e de España, identificando as variables e as relacións dinámicas que os configuran.

Mediante este criterio trátase de avaliar se o alumnado é capaz de recoñecer e localizar os principais medios ecoxeográficos en Galicia e en España e de explicalos desde un enfoque sistémico. Deberá avaliarse tamén a comprensión da orixinalidade das distintas paisaxes naturais, apreciando a súa riqueza e o seu carácter irrepetible.

2. Identificar e analizar os principais riscos e problemas ambientais que afectan España, coñecendo as políticas que ao respecto se propoñen no ámbito estatal e internacional e mais aplicando este coñecemento ao estudo dun problema ambiental, identificando as súas causas, relacionándoas coa actividade humana e comprometéndose activamente na súa solución.

Trátase de comprobar se o alumnado analiza o impacto das accións humanas sobre o medio, valorando o grao de conservación ou destrución dun espazo concreto a partir da observación directa e do manexo de diferentes documentos xeográficos. Valorarase, así mesmo, a toma de conciencia sobre o uso racional dos recursos, o respecto ao medio natural e o desenvolvemento sustentable, así como a importancia das medidas e políticas orientadas para tal fin, coñecendo os compromisos internacionais acadados para a conservación e recuperación do medio natural.

3. Caracterizar os diferentes espazos produtivos españois, identificando os factores de localización e de distribución, as tipoloxías resultantes, así como a súa dinámica recente e as tendencias actuais, tendo en conta os contextos europeo e mundial.

Este criterio trata de avaliar a capacidade para situar e caracterizar os principais espazos agrarios, industriais e de servizos, cunha perspectiva dinámica que permita recoñecer os factores de cambio e a incidencia das actuacións políticas, en especial, da pertenza á Unión Europea. Tamén se terá en conta a comprensión dos fenómenos espaciais a que dan lugar as actividades económicas: identificación e análise de paisaxes, desequilibrios na distribución en Galicia e en España, relación e impacto en procesos territoriais. A análise detallada centrarase nalgún sector de marcada relevancia na economía galega.

4. Analizar a distribución, estrutura, dinámica e perspectivas da poboación española e galega, valorando a importancia dos movementos migratorios e recoñecendo a segregación espacial derivada das situacións de inxustiza cara aos desfavorecidos economicamente, cara aos inmigrantes e cara ás mulleres.

Este criterio trata de avaliar a comprensión de conceptos demográficos básicos, a destreza no manexo e interpretación de distintas fontes e formas de representación gráfica. Deberase analizar a evolución da poboación española e galega e proxectala cara ao futuro, apreciando as consecuencias da estrutura demográfica e o papel que a inmigración ten na nosa sociedade,

contextualizándoo no marco europeo e mundial. Teranse en conta as repercusións que os cambios na situación sociolaboral das mulleres e as políticas sociais tendentes á súa plena integración social en pé de igualdade teñen no movemento natural español e galego.

5. Analizar o proceso de urbanización español como o resultado da concorrencia de distintos axentes e intereses, así como de decisións políticas e técnicas, dando lugar a unha morfoloxía e estrutura determinada. Identificar o papel do sistema urbano na configuración do territorio.

Con este criterio preténdese comprobar se o alumnado sabe relacionar o proceso de urbanización con outros de tipo socioeconómico e comprender o alcance que as novas pautas de crecemento urbano teñen

no territorio español, dada a intensidade do proceso e as súas peculiaridades na etapa máis recente, a través dalgún exemplo de Galicia. Trátase tamén de valorar se identifica, a partir de planos e outras fontes, a estrutura e dinámica da cidade. Interesa igualmente que se comprenda a importancia da planificación urbana e a xestión democrática como mecanismos de contención dos procesos especulativos, o crecemento anárquico e a segregación espacial.

6. Comprender o papel da ocupación do territorio e das actividades económicas na conformación das grandes unidades paisaxísticas de Galicia e de España, localizándoas e identificando os seus elementos e dinámicas, tomando conciencia da necesidade de políticas globais de ordenación territorial.

Este criterio pretende comprobar a comprensión sistémica das paisaxes como síntese das dinámicas xeográficas. Avaliarase tamén o nivel de competencia para analizar criticamente os modelos de ocupación do territorio predominantes en Galicia e en España, considerando a ordenación territorial como mecanismo para conciliar os distintos intereses e garantir o desenvolvemento sustentable e harmónico.

7. Analizar a organización política e administrativa española e os seus efectos espaciais para percibir, mediante a utilización de distintos indicadores, a desigual distribución de riqueza e poboación entre as comunidades autónomas e no seu interior e mais valorando as políticas españolas e europeas de corrección de desequilibrios rexionais e os mecanismos de organización e participación activa da cidadanía.

Este criterio pretende comprobar se o alumnado comprende o territorio español como unha realidade xeográfica plural construída a través do tempo e organizada na actualidade en distintos espazos político- administrativos. Avaliarase a súa identificación e localización, así como a comprensión dos efectos espaciais derivados desta organización administrativa. Trátase tamén

de comprobar a capacidade para analizar as diferenzas e desequilibrios entre as comunidades autónomas, mostrando coñecemento das políticas de cohesión e a súa incidencia en Galicia e mais competencia para a participación activa e autónoma na sociedade civil.

8. Identificar as características do sistema mundo e os trazos básicos da Unión Europea para comprender os factores que explican a inserción de España nunha área xeoeconómica e xeopolítica determinada e as súas consecuencias espaciais, atendendo de xeito especial as que afectan a Galicia e o seu papel nas políticas transfronteirizas.

Este criterio pretende comprobar se o alumnado comprende como afecta a globalización ao territorio español. Será especialmente importante que este coñecemento abranxa a comprensión das repercusións da pertenza á Unión Europea, así como a relación con outras áreas xeoeconómicas, evidenciando o proceso de universalización do espazo xeográfico, afectado por problemas comúns e con centros de decisión supranacionais.

9. Obter, seleccionar e utilizar información xeográfica de fontes variadas (o propio contorno, cartográficas, estatísticas, textos e imaxes, tecnoloxías da información e comunicación) para interpretar a realidade xeográfica, empregando na súa comunicación un vocabulario específico e as técnicas gráficas e cartográficas.

Con este criterio preténdese comprobar que se adquiriron as competencias necesarias para a abstracción do espazo e destreza no manexo de distintas fontes de información, entre as que deben figurar con especial relevancia as cartográficas, as achegadas polas tecnoloxías da información e da comunicación e a observación directa ou en imaxes. Deberán interpretarse, relacionándoas cos coñecementos aprendidos, empregando as técnicas xeográficas oportunas.

10. Realizar saídas ao contorno e traballos de campo, formular cuestións ou problemas sobre a área de estudo, recoller directamente a información e elaborar e presentar un informe estruturado utilizando un vocabulario xeográfico correcto.

Este criterio trata de avaliar en que medida o alumnado é quen de participar na planificación e realizar un traballo de indagación sobre o terreo. Trátase de avaliar especialmente a aplicación dos conceptos, técnicas e destrezas da xeografía á análise e interpretación da realidade próxima.

7.10-CRITERIOS DE AVALIACIÓN Hª DA ARTE -2º BAC.

Realizar e expor traballos sobre calquera aspecto da historia da arte que requiran a utilización das fontes de información ao seu alcance, así como a análise e utilización rigorosa da información obtida, empregando a terminoloxía específica das artes visuais.

Con este criterio preténdese avaliar a capacidade e autonomía do alumnado á hora de utilizar os recursos que ten ao seu alcance para obter información, así como para seleccionar e tratar esa información seguindo criterios científicos.

Tamén valoraranse as seguintes actitudes, valores e normas

- Interese por coñece-los aspectos constitutivos dunha obra de arte.
- Interese por desenvolve-lo gusto estético persoal e respecto pola diversidade de percepcións e de sensacións persoais ante a obra de arte.
- Sensibilidade e preocupación por conserva-lo contorno artístico local.
- Valoración da influencia dos factores históricos nas obras de arte.
- Valoración das obras de arte do contorno mediante a súa comprensión histórica e artística.
- Respecto e valoración crítica de concepcións estéticas e formas artísticas afastadas do gusto persoal.
- Valoración do protagonismo do mecenas e do comitente no proxecto e na creación das obras e nos programas artísticos.
- Sensibilización ante a obra de arte como manifestación da creatividade humana e como conciencia crítica da historia.
- Actitude aberta diante das linguaxes artísticas de vangarda como resposta ante problemas estéticos.
- Sensibilidade e interese polo coñecemento e conservación do patrimonio artístico e cultural galego.

7.11- CRITERIOS DE AVALIACIÓN-XEOGRAF E Hª DE GALICIA

1. Recoñecer e valorar os procesos máis significativos para a formación histórica da identidade colectiva de Galicia.

Trátase de avaliar a capacidade de situar temporalmente e explicar a importancia histórica de fenómenos como o megalitismo atlántico, a cultura castrexa, o camiño de Santiago, a revolta antinobiliaria dos irmandiños, o poboamento disperso ou a xestión agroecolóxica da paisaxe. Valorarase a capacidade de identificar e contextualizar ese legado material e simbólico para a sociedade galega actual.

2. Analizar e explicar os cambios estruturais producidos en Galicia durante o Antigo Réxime no contexto peninsular e europeo.

Trátase de comprobar que o alumnado entende as consecuencias das reformas administrativas implantadas polos Reis Católicos e as características da expansión demográfica e económica dos séculos XVII e XVIII, comparándoas co contexto ibérico e europeo da época.

3. Coñecer e caracterizar as grandes correntes ideolóxicas e movementos sociopolíticos que influíron na evolución histórica da Galicia contemporánea, identificando as achegas dos pensadores máis destacados e os avances que produciron esas ideas e reivindicacións nos ámbitos das liberdades civís e políticas e do benestar das persoas.

Trátase de comprobar que o alumnado entende os principios das ideoloxías políticas que influíron na evolución da organización política da sociedade galega nos séculos XIX e XX, desde a desmobilización imposta polo clientelismo ata a construción dunha sociedade aberta, inclusiva e participativa.

4. Comprender as características da industrialización, da expansión comercial e da modernización agraria na Galicia do primeiro terzo do século XX e os conflitos sociopolíticos derivados deses cambios estruturais.

Trátase de comprobar que o alumnado entende as peculiaridades do desenvolvemento económico da Galicia anterior á Guerra Civil, as características da emigración de retorno e a importancia dos movementos sociopolíticos e do patrimonio industrial na formación dunha identidade colectiva.

5. Comprender os conflitos sociais e os cambios que se produciron en Galicia durante a ditadura franquista.

Con este criterio comprobarase se o alumnado ten competencia para analizar e explicar a multicausalidade dos procesos históricos, a natureza dos réximes políticos e a súa capacidade para institucionalizarse e xerar apoios sociais. Valorarase positivamente o rexeitamento das ditaduras, das políticas económicas agresivas co medio natural e do espolio dos recursos endóxeos das poboacións dun territorio.

6. Describir as características do proceso autonómico en Galicia, identificar as características do Estatuto de autonomía no marco da Constitución de 1978 e coñecer as organizacións e persoeiros que protagonizaron os cambios políticos, económicos, sociais e culturais na Galicia do último cuarto do século XX.

Trátase de avaliar a capacidade do alumnado para explicar esas mudanzas estruturais e o papel dos actores individuais e colectivos na construción dunha sociedade democrática, participativa e comprometida coa preservación da nosa identidade cultural e riqueza ambiental fronte aos problemas derivados da globalización neoliberal e do cambio climático.

7. Comprender a estrutura e os principios que regulan a organización política e territorial do Estado español en comunidades autónomas, e a importancia do ingreso na Unión Europea, que achegou as condicións de vida da sociedade galega aos niveis de liberdades políticas e benestar da Europa máis desenvolvida.

Trátase de comprobar que o alumnado é quen de entender e explicar o marco institucional e internacional da Galicia actual, valorando a democratización, o desenvolvemento económico e o benestar social acadados desde os anos 80 do século pasado.

8. Coñecer e utilizar adecuadamente as técnicas básicas de investigación en XEOGRAFÍA E HISTORIA, como seleccionar a información relevante en fontes diversas e analizala criticamente no marco das explicacións actuais sobre o pasado colectivo e a conformación da identidade galega, utilizando con rigor o vocabulario específico e traballando en grupo cunha actitude participativa e colaborativa na resolución de conflitos.

9. Coñecer os principais trazos dos séculos medievais, a orixe e expansión do Islam. Historia Moderna e Contemporánea de Galicia.

7.12- CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN NA ESO.

Os referentes para a comprobación do grao de adquisición das competencias clave e logro dos obxectivos de etapa nas avaliacións contínuas e final da materia son os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe, que xa aparecen anteriormente.

A avaliación será formativa e integradora. Cando o progreso dun alumno non sexa o adecuado, estableceremos medidas de reforzo, procurando mellorar o proceso de aprendizaxe. Realizaranse 3 avaliacións con as cualificacións correspondentes.

ESO- Podemos pensar que o criterio de cualificación debe de ser a suma ponderada das medias dos resultados do alumnado nos diferentes instrumentos de avaliación empregados.

Nos cursos de 1º ESO a 4º ESO, se valorarán os coñecementos, a expresión escrita, a presentación de traballos e exame, xunto con a libreta. As incorreccións ortográficas descontando o xeito acordado no pasado curso, establecidas para todos os Departamentos do IES Marco do Camballón. A actitude na clase, a participación e o interese.

Teremos 3 recuperacións ó longo do curso. Faranse despois da reunión de avaliación á volta das vacacións de Nadal, Semana Santa e antes do verán.

Cando o alumno obteña tras a ponderación, unha calificación igual ou superior a 5 puntos, considerarase aprobado e promocionará. Para a promoción na nosa área, cumprirá ter en conta o que recolle a LOMCE. **–Repetirán curso cando teñan 3 ou mais áreas suspensas, salvo que excepcionalmente, o equipo docente considere outra opción.**

AVALIACIÓN 2º BAC.Hª DE ESPAÑA

EXAME (COMENTARIO DE TEXTO).PREGUNTA VOCABULARIO	90%
TEXTOS ENTREGADOS EN PRAZO	10%

XEOGRAFÍA DE ESPAÑA 2º BAC e Hª da ARTE

Proba extraordinaria, trátase dunha proba única e definitiva na que para aprobar hai que chegar ao 5 . En setembro entran todos os bloques de contido. No Bacharelato o alumno/ a pasará a segundo cando teña un máximo de dúas materias suspensas e en segundo curso deberá de matricularse das áreas suspensas de primeiro.

7.13-CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN NO BACHARELATO.

O Bacharelato ten como finalidade proporcionar ao alumno a consecución de determinados obxectivos (madurez, formación coñecementos e habilidades). Contribuirá a desenvolver as capacidades que lle permitan a desenvolver as capacidades que lle permitan exercer a cidadanía democrática . Consolidar a madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable . Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre os homes e as mulleres . Afianzar os hábitos de lectura , estudo e disciplina . Coñecer e valorar críticamente a realidade dun mundo contemporáneo . Ter un espírito emprendedor con actitudes de creatividade.

As decisión sobre a PROMOCIÓN, serán adoptadas de forma colexiada atendendo ó logro dos obxectivos da etapa , e grao de consecución das competencias. A repetición é unha medida excepcional , e tomarase tras as medidas de reforzo e apoio para superar as dificultades de aprendizaxe . Pódese pasar de curso tendo valoración negativa en 2 materias como máximo. De forma excepcional , poderá autorizarse a promoción de un alumno con avaliación negativa en 3 materias , en determinadas circunstancias , consultar ORDE 9 XUÑO 2016.

Quenes teñan algunhas materias superadas e outras non . Deberan matricularse das non superadas .

8-INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE .

Un dos aspectos que non debemos de esquecernos de avaliar é o proceso de ensino e a nosa propia práctica docente.Elaboramos unha serie de indicadores de logro que recollen dimensións básicas .

-O seguimento da Programación.

-Atención á diversidade

-Ejercicios , actividades ou tarefas na aula .

-Aplicación dos criterios de avaliación e cualificación.

8-TÁBOA INDICADORES DE LOGRO

	1	2	3	4
Como norma xeral fanse explicacións para todo o alumnado. Ofréñense a cada alumno as explicacións individualizadas.				
Elabóranse actividades atendendo á diversidade. Elabóranse probas de avaliación adaptadas				
Utilízanse diversas estratexias en función dos temas . Combínase o traballo individual e en equipo. Incorpóranse as TIC Préstase atención á transversalidade.				
Propoñemos actividades de mais nivel para os que acadan facilmente os obxectivos Cóméntase ó alumno as probas escritas Grao de implicación do profesorado nas función de titoría As medidas de apoio , reforzo vinculadas aos estándares .				
En función das características dos alumnos propoñemos tarefas e logros diferentes. Organízase o tempo en relación das actividades a realizar. Realizamos as actividades complementarias e extraescolares				

Para todo isto , previamente teño que ter claro os obxectivos didácticos a conseguir, seleccionando os contidos , estratexias de programación de actividades según os alumnos Establecendo os instrumentos de avaliación e autoavaliación. A continuación propoño un modelo .

Varias rúbricas por curso.

RÚBRICA XENÉRICA

Cada actividade será valorada de acordó coa seguinte rúbrica xenérica:

CUALIFICACIÓN	SIGNIFICADO	Valor da nota
MM	Moi mal a actividade non satisfai ningún criterio	0%
M	Mal-A actividade satisfai de modo insuficiente os criterios de cualificación.	25%
R	Ben-A ctividade satisfai de modo suficiente os criterios de avaliación	50%
B	Ben-Satisfai de modo notable	75%
MB	Moi ben-Satisfai de modo excelente .	100%

RÚBRICA PARA AVALIAR UNHA TAREFA 2º ESO-2ºBAC.XEOGRAFÍA

Criterios de avaliación	Indicadores asociados aos criterios de avaliación.	Competencia asociada	Instrumentos de avaliación	Grao de consecución de competencias .			
				O consegue	Non totalmente	Con dificultade	Non o consegue
Describir os rasgos físicos dos distintos continentes e localizalos no espazo.	1-. Búsqueda información	CAA	Rexistro do traballo na aula.	Selecciona ben as fontes.	Non as selecciona ben.	Nin selecciona nin organiza a información	Non selecciona información
Facer a representación dos rasgos climáticos .	2-Organizar a información.	CD	Traballo de campo.	Organiza a información moi ben	Organiza a información parcialmente.	Non organiza a información.	Non organiza información

	3- Representación de gráficas	CD/CSIEE	Corrección do traballo na aula	Fai as gráficas ben	Comete erros	Non sabe .	
--	-------------------------------------	----------	-----------------------------------	------------------------	--------------	------------	--

RÚBRICA PARA 4º ESO . RÚBRICA SOBRE UNHA PERSONAXE HISTÓRICA

CATEGORÍA	SOBRESAÍNTE	NOTABLE	APROBADO	INSUFICIENTE
FORMATO	Nome da personaxe, materia a tratar e autor de biografía. Identificados Texto organizado en apartados identificados . Biografía que inclúe ilustracións , ben ubicadas .	Aparecen ben ubicados : personaxe , autor e biografía. Texto ben organizado en apartados . As ilustracións , a vezes non ligadas co contido escrito.	Aparecen ben identificados e ubicados : personaxe , autor e biografía . Tipos de letra e presentación suficientes . Algunhas lustracións fora de lugar .	Aparecen non ben identificados : Personaxe, autor e biografía. Texto mal presentado e organizado.
REDACCIÓN	Con claridade e coherencia . Vocabulario adecuado	Claridade na expresión .	Redacción poco clara .	A redacción non permite entender o contido.
ORTOGRAFÍA	Ningún erro	Algún erro puntual	Alguns erros non graves	Erros graves
CONTIDO	Datos básicos ben expostos . Linguaxe fluída . Valoración da personaxe . Fontes , ben nomeadas	Datos básicos ben expostos . Linguaxe fluída . Non fai valoración da personaxe . Nomea algunas fontes .	Poucas referencias ás fontes e non fai a valoración.	Non aporta datos básicos .

2º BAC.Hª da Arte.

RÚBRICA COMO AVALIAR A CREACIÓN DUNHA OBRA DE ARTE .

CATEGORÍA	SOBRESAÍNTE	NOTABLE	APROBADO	INSUFICIENTE
INFORMACIÓN PREVIA	<i>Información exhaustiva, antes de crear a obra</i>	Moita información antes de crear a obra	Suficiente información antes de crear a obra	Pouca información

A OBRA DE ARTE É	<i>Moi creativa e plasma moi ben o tema</i>	Bastante creativa e plasma ben o tema	Suficientemente creativa	Nin crea , nin plasma o tema
TÍTULO	<i>Orixinal e suxerente</i>	Bastante orixinal	Título algo creativo	No título , non aporta nada
DESCRIPCIÓN	<i>Descrición moi detallada</i>	Bastante detallada	Suficientemente detallada	Pouco detallada
ORTOGRAFÍA	<i>Non existen erros ortográficos</i>	Falta algún acento	Ortografía suficiente	Moitas faltas de ortografía
TÉCNICA	<i>Técnica moi axeitada</i>	Técnica bastante axeitada	Suficientemente axeitada	Técnica non axeitada

RÚBRICA 2º BAC –HISTORIA DE ESPAÑA-SOBRE LA REDACCIÓN DUN TEXTO

ASPECTOS A AVALIAR	Sobresainte	Notable	Ben	Suficiente	Insuficiente
Tempo de entrega	Entrega no día e hora acordados	Entrega o texto 1 día tarde	Entrega o texto 2 días tarde	Entrega 3 días tarde	Despois de 3 días .
Redacción	Claridade, sencillez. Cumple con a introducción, desenv conclusión	Redacción ambigua.Pero cumpre co básico	Pouca claridade e precisión	Non cumpre cos principios básicos	Non presenta boa redacción
Ortografía	Non presenta erros	Texto con menos de 3 erros ortográficos.	Entre 4 e 6 erros ortográf.	Entre 6 e 10 erros ortográf	Máis de 10 erros.
Extensión	Cunha extensión acertada	Pásese un pouco do que se pedía	O escrito é menor a 2 páxinas	Unha páxina	Menos de Unha páx.
Contido	Se adapta ó tema solicitado	Discordancia co tema	Hasta chegar ao 50% do contido non existe relación co tema.	Ideas non claras	Non se trata o tema
Limpeza	Moi ben sen tachóns.	Algúns tachóns	Moitos tachóns	Moitos tachóns	Tachóns e sucia
Presentación	Manuscrito, lexible.	En unha folla diferente á solicitada.	Nalgunhas partes non se le ben.	Folla dierente á solicitada	llexible
Portada	Adáptase ao que se lle pedía	Portada incompleta	Ten algún erro ortogrf.	Omitiu datos	Non presentou portada

Formato	Utiliza marxes de 2 cm de ancho	Non se axusta ó marxe.	Non respeta o marxe.	Non respeta o formato.	So respeta un dos elementos d o formato.
---------	---------------------------------	------------------------	----------------------	------------------------	--

RÚBRICA DA COMPETENCIA SOCIAL E CÍVICA.

	EXCELENTE1,5	SATISFACTORIO1	BÁSICO0,5	ESCASO0
Traballa coas compañeiras e compañeiros	<p>Sempre traballa con tolerancia e de bo grao con calquera das compañeiras e compañeiros.</p> <p>Nunca mostra actitudes sexistas nin discriminatorias.</p> <p>Nunca usa linguaxesexistae/ou discriminatoria.</p> <p>Sempre respecta a diversidade.</p>	<p>Case sempre traballa con tolerancia e de bo grao con calquera das compañeiras e compañeiros.</p> <p>Case nunca mostra actitudes sexistas nin discriminatorias .</p> <p>Case nunca usa unha linguaxe sexistae/ou discriminatoria e, se o fai, autocorríxese.</p> <p>Case sempre respecta a diversidade.</p>	<p>Ás veces traballa con tolerancia e de bo grao cos compañeiras/os pero prefire traballar só con parte deles/as.</p> <p>Ás veces mostra actitudes sexistas e/ou discriminatorias.</p> <p>Ás veces usa unha linguaxe sexistae/ou discriminatoria pero trata de autocorririrse.</p> <p>Ás veces respecta a diversidade.</p>	<p>Ten dificultades para traballar con todos ou case todos os seus compañeiros/as.</p> <p>Con frecuencia mostra actitudes sexistas e/ou discriminatorias.</p> <p>Con frecuencia usa unha linguaxe sexistae/ou discriminatoria e non trata de autocorririrse.</p> <p>Nunca ou case nunca respecta a diversidade.</p>
Coidado do material	<p>Sempre participa activamente nas actividades propostas.</p> <p>Sempre se interesa por manter en bo estado o material, propio e alleo, e respecta as normas de uso.</p>	<p>Case sempre participa activamente nas actividades propostas.</p> <p>Case sempre se interesa por manter en bo estado o material, propio e alleo, e respecta as normas de uso.</p>	<p>Ás veces participaactivamentenas actividades propostas.</p> <p>Ás veces interésasepor manter en boestadoomaterial, propio e alleo, e respecta as normas de uso.</p>	<p>Nuncaou case nuncaparticipaactivamente nas actividades propostas.</p> <p>Ten dificultades para manter en boestadoomaterial, propio e alleo, e para respectar as normas de uso.</p>
Resolución de valores	<p>Sempre é solidario/ae ofrece a súa axuda cando alguén a necesita.</p> <p>Sempre cumpreasnormasporque comprende a súa importancia para evitar conflitos e, se os hai, sempre se involucra na súa solución.</p> <p>Sempre adopta, por iniciativa propia, actitudes de respecto e coidado do</p>	<p>Case sempre é solidario/aeadoitaofrecer a súa axuda cando alguén a necesita.</p> <p>Case sempre cumpre as normas para evitar conflitos e, se os hai, adoita involucrase na súa solución.</p> <p>Case sempre adopta, por iniciativa propia, actitudes de respecto e coidado do medio ambiente.</p>	<p>Ás veces é solidario/ae ofrece a súa axuda cando alguén a necesita.</p> <p>Ás veces noncumpre as normas, pero se hai conflitos trata de involucrase na súa solución.</p> <p>Ás veces adopta, por iniciativa propia, actitudes de respecto e coidado do medio ambiente.</p>	<p>Nunca ou case nuncaésolidario/aetendificultad es para ofrecer a súa axuda cando alguén a necesita</p> <p>Nunca ou case nuncarespecta as normas e non adoita involucrase na solución dos conflitos.</p> <p>Nunca ou case nuncaadoptaactitudes de respecto e coidado do medio ambiente.Nunca ou case</p>

	medioambiente. Sempre aplicah hábitos de hixiene e saúde.	Case sempre aplicahábitos de hixiene e saúde.	Ás veces aplica hábitos de hixiene e saúde.	nunca aplica hábitos de saúde e hixiene.
participación no grupo	Sempre participa activamente no traballo en grupo, implícase na organización, achega ideas e traballa colaborativamente. Sempre admite e respecta todas as opinións e axuda a resolver conflitos se os hai. Sempre respecta as quendas.	Case sempre participa no traballo en grupo, adoita implicarse na organización, achegar ideas e traballar colaborativamente. Case sempre admite e respecta as opinións e axuda a resolver conflitos se os hai. Case sempre respecta as quendas.	Participa no traballo en grupo pero só ás veces se implica na organización, achega ideas e traballa colaborativamente. Só ás veces admite e respecta as opinións ou parte delas e cústalle axudar a resolverconflitos se os hai. Só ás veces respecta as quendas.	Nunca ou case nunca participa no traballo en grupo nin se implica na organización nin achega ideas nin traballa colaborativamente. Nunca ou case nunca admite nin respecta as opinións nin axuda a resolverconflitos. Nunca ou case nunca respecta as quendas.
responsabilidade	Sempre cumpre cos prazos marcados e realiza todas as tarefas. Sempre éresponsableá hora de traer omaterialnecesario.	Case sempre cumpre cos prazos marcados e realiza todas as tarefas. Case sempre é responsable á hora de traer o material necesario.	Ás veces nonrespecta os prazos, pero realiza a maioría das tarefas. Ás veces non é responsable á hora de traer o material necesario.	Nunca ou case nunca respecta os prazosnin realiza a maioría das tarefas. Nunca ou case nunca trae o materialnecesario.
D/A:	NOTA: 0,75			

RÚBRICA DA COMPETENCIA DIXITAL

	EXCELENTE (2,5-2 puntos)	SATISFACTORIO (2-1,5 puntos)	BÁSICO (1,5-1 puntos)	ESCASO (1-0 puntos)
Fontes de información (2,5 puntos)	<p>Procura información na rede demostrando habilidade no seu filtrado.</p> <p>Extrae a información precisa, escollendo con criterio o que realmente necesita.</p> <p>Procesa a información e manipúlala tratando de evitar o copiado literal.</p>	<p>Procura información na rede pero ten certa dificultade no seu filtrado.</p> <p>Extrae a información precisa, aínda que ás veces necesita axuda.</p> <p>Procesa a información e manipúlala, pero non se preocupa por evitar o copiado literal.</p>	<p>Procura información na rede de forma guiada.</p> <p>Non ten un criterio claro para extraer a información precisa e necesita axuda constante.</p> <p>Fai unha manipulación da información moi básica e cópiala toda ou case toda de xeito literal.</p>	<p>Cústalle moito a procura de información na rede aínda que sexa de forma guiada.</p> <p>Non é capaz de extraer da información os datos que precisa.</p> <p>Non manipula nin procesa a información.</p>
Capacidade para traballar coas TIC (2,5 puntos)	<p>Coñece e usa aplicacións informáticas axeitadas á tarefa para confeccionar, compartir e/ou presentar os seus traballos. Manéxas con destreza e crea documentos de calidade.</p>	<p>Coñece e usa a maioría das aplicacións informáticas axeitadas á tarefa para confeccionar, compartir e/ou presentar os seus traballos. Manexa a maioría delas con bastante destreza e crea documentos dixitais dunha calidade aceptable.</p>	<p>Coñece e usa só algunhas aplicacións informáticas axeitadas para confeccionar, compartir e presentar os seus traballos. Necesita bastante axuda para manexalas e para que os documentos xerados sexan dunha calidade mínima.</p>	<p>Non coñece nin usa as aplicacións máis comúns axeitadas á tarefa para confeccionar, compartir e presentar os seus traballos. Necesita axuda constante para o seu manexo e, mesmo de xeito guiado, produce documentos de baixa calidade.</p>
Linguaxe específica (2,5 puntos)	<p>Interpreta correctamente a simboloxía propia das aplicacións informáticas, de modo que é capaz de iniciarse de forma autónoma no seu manexo.</p>	<p>Interpreta correctamente a simboloxía propia das aplicacións informáticas, pero precisa de axuda para iniciarse no seu manexo.</p>	<p>Ten dificultades na interpretación da simboloxía propia das aplicacións informáticas e presenta dificultades para desenvolverse con elas, precisando de axuda.</p>	<p>Non coñece a simboloxía propia das aplicacións informáticas e non é quen de utilizalas correctamente aínda que sexa de forma guiada.</p>
Respecto no uso de recursos dixitais (2,5 puntos)	<p>Sempre inclúe nas súas producións as referencias ás fontes utilizadas.</p> <p>Sempre respecta os principios legais e éticos na utilización de fontes de información e/ou contidos, incluso ao compartilos nas redes sociais.</p>	<p>Case sempre inclúe as referencias ás fontes utilizadas.</p> <p>Case sempre respecta os principios legais e éticos na utilización de fontes de información e/ou contidos, incluso ao compartilos nas redes sociais.</p>	<p>Esquécese con frecuencia de facer referencia ás fontes utilizadas.</p> <p>Hai que lembrarlle a cotío que respecte os principios legais e éticos na utilización de fontes e/ou contidos.</p>	<p>Non fai referencias ás fontes utilizadas.</p> <p>Non amosa interese polo respecto aos principios legais e éticos na utilización de fontes e/ou contidos, incumpríndoos intencionadamente.</p>

RÚBRICA DA COMPETENCIA CONCIENCIA E EXPRESIÓNS CULTURAIS (CCEC)

	EXCELENTE (2,5-2 puntos)	SATISFACTORIO (2-1,5 puntos)	BÁSICO (1,5-1 puntos)	ESCASO (1-0 puntos)
Respecto pola cultura (2,5 puntos)	<p>Sempre mostra interese e respecto por diferentes manifestacións artísticas e culturais.</p> <p>Sempre amosa interese pola conservación do patrimonio e implicase activamente cando corresponde.</p>	<p>Case sempre mostra interese e respecto por diferentes manifestacións artísticas e culturais.</p> <p>Case sempre amosa interese pola conservación do patrimonio e é doado conseguir que se implique nesta tarefa.</p>	<p>Ás veces mostra interese e respecto por diferentes manifestacións artísticas e culturais.</p> <p>Ás veces amosa interese pola conservación do patrimonio, pero non adoita implicarse nesta tarefa.</p>	<p>Nunca ou case nunca mostra interese e /ou respecto por diferentes manifestacións artísticas e culturais.</p> <p>Non lle dá ningunha importancia á conservación do patrimonio.</p>
Goce da cultura (2,5 puntos)	<p>Sempre goza coas diferentes manifestacións culturais e artísticas, enténdelas como parte do desenvolvemento do pensamento e como unha riqueza e patrimonio dos pobos.</p> <p>Aprecia as manifestacións artístico-culturais cotiás como arquitectura, vivenda, moda, folclore etc.</p>	<p>Case sempre goza coas manifestacións culturais e artísticas, enténdelas como parte do desenvolvemento do pensamento e como unha riqueza e patrimonio dos pobos.</p> <p>Case sempre aprecia manifestacións artístico-culturais cotiás como arquitectura, vivenda, moda, folclore etc.</p>	<p>Ás veces goza con algunhas manifestacións culturais e artísticas, pero non as entende como parte do desenvolvemento do pensamento nin como unha riqueza e patrimonio dos pobos.</p> <p>Só ás veces aprecia algunhas manifestacións artístico-culturais cotiás.</p>	<p>Nunca ou case nunca goza coas manifestacións culturais nin as considera importantes no desenvolvemento do pensamento nin como riqueza dos pobos.</p> <p>Nunca ou case nunca aprecia manifestacións artístico-culturais cotiás.</p>
Participación (2,5 puntos)	<p>Sempre participa nas actividades artístico-culturais organizadas na propia comunidade.</p>	<p>Case sempre participa nas actividades artístico-culturais organizadas na propia comunidade.</p>	<p>Ás veces participa nas actividades artístico-culturais organizadas na propia comunidade.</p>	<p>Nunca ou case nunca participa nas actividades artístico-culturais organizadas na propia comunidade.</p>
Habilidades creativas (2,5 puntos)	<p>Ten unha grande iniciativa e creatividade para expresarse a través de diferentes códigos artísticos e empregar distintos materiais e técnicas no deseño de proxectos ou na realización das actividades propostas.</p>	<p>Ten iniciativa e bastante creatividade para expresarse a través de diferentes códigos artísticos e empregar distintos materiais e técnicas no deseño de proxectos ou na realización das actividades propostas.</p>	<p>Ten iniciativa suficiente e unha creatividade básica para expresarse a través dalgúns códigos artísticos e empregar algúns materiais e técnicas no deseño de proxectos ou na realización das actividades propostas.</p>	<p>Non ten iniciativa nin creatividade para expresarse a través dalgún código artístico e/ou empregar algún material e técnica no deseño de proxectos ou na realización das actividades propostas.</p>

RÚBRICA DA COMPETENCIA APRENDER A APRENDER

	EXCELENTE (2,5-2 puntos)	SATISFACTORIO (2-1,5 puntos)	BÁSICO (1,5-1 puntos)	ESCASO (1-0 puntos)
Esfuerzo e actitude (2,5 puntos)	Sempre amosa capacidade de atención, concentración e memoria. Sempre se interesa polas actividades da clase. Sempre amosa curiosidade, motivación e esforzo na comprensión de conceptos.	Case sempre amosa capacidade de atención, concentración e memoria. Case sempre se interesa polas actividades da clase. Case sempre amosa bastante curiosidade e motivación. Xeralmente esforzase na comprensión de conceptos.	Ás veces perde a atención, desconcéntrase e/ou cústalle memorizar. Ás veces interésase polas actividades da clase. Ás veces amosa certa curiosidade e/ou motivación. Só se esforza ás veces na comprensión de conceptos.	Nunca ou case nunca presta atención, perde a concentración con frecuencia e cústalle moito memorizar. Nunca ou case nunca se interesa polas actividades da clase. Nunca ou case nunca amosa curiosidade nin se esforza na comprensión de conceptos.
Organización e planificación (2,5 puntos)	Sempre organiza e planifica axeitadamente as súas tarefas e distribúe ben os tempos. Sempre salienta nos traballos os aspectos esenciais fronte aos secundarios.	Case sempre organiza e planifica as súas tarefas, pero ás veces ten que redistribuír os tempos. Case sempre salienta nos traballos os aspectos esenciais fronte aos secundarios.	Ás veces comete erros na organización e planificación das súas tarefas e ten dificultades coa adecuada distribución dos tempos. Ás veces cústalle diferenciar nos traballos os aspectos esenciais dos secundarios.	Nunca ou case nunca organiza nin planifica as súas tarefas e case sempre ten problemas coa distribución dos tempos. Nunca ou case nunca destaca nos traballos os aspectos esenciais fronte aos secundarios.
Estratexias e xestión da aprendizaxe (2,5 puntos)	Sempre selecciona adecuadamente as técnicas de estudo e as estratexias de resolución de exercicios ou problemas para obter o máximo rendemento. Sempre analiza, organiza e sintetiza conceptos e infire conclusións. É capaz de elaborar mapas conceptuais, esquemas ou resumos axeitados para avanzar na aprendizaxe.	Case sempre selecciona adecuadamente as técnicas de estudo e as estratexias de resolución de exercicios ou problemas para obter un rendemento satisfactorio. Sempre analiza, organiza e sintetiza conceptos e case sempre infire conclusións. Case sempre é capaz de elaborar mapas conceptuais, esquemas ou resumos axeitados para avanzar na aprendizaxe.	Coñece distintas técnicas de estudo e estratexias de resolución de exercicios ou problemas, pero ás veces non as selecciona con acerto. Ás veces ten dificultades para analizar, organizar e sintetizar conceptos. Con frecuencia precisa axuda para inferir conclusións e elaborar mapas conceptuais, esquemas ou resumos que lle permitan avanzar na aprendizaxe.	Non aplica distintas técnicas de estudo e estratexias de resolución de exercicios ou problemas ou faino sempre de xeito errado. Case nunca ou nunca é quen de sintetizar e organizar conceptos nin inferir conclusións. Non é capaz de elaborar mapas conceptuais, esquemas ou resumos que lle sirvan para avanzar na aprendizaxe.
Autonomía e capacidade de autoavaliación (2,5 puntos)	Sempre avalía criticamente as súas producións e o proceso seguido para melloralas.	Case sempre avalía satisfactoriamente as súas producións e o proceso seguido para melloralas.	Ás veces avalía as súas producións pero só ocasionalmente obtén conclusións para melloralas.	Nunca ou case nunca avalía as súas producións. Nunca ou case nunca usa os recursos que ten ao seu alcance para

	EXCELENTE (2,5-2 puntos)	SATISFACTORIO (2-1,5 puntos)	BÁSICO (1,5-1 puntos)	ESCASO (1-0 puntos)
	Sempre utiliza os recursos ao seu alcance para documentarse sobre o que descoñece ou como apoio/ampliación para realizar as tarefas.	Case sempre usa os recursos ao seu alcance para documentarse sobre o que descoñece ou como apoio para realizar as tarefas.	Ás veces usa algúns dos recursos que ten ao seu alcance como apoio para realizar as tarefas.	documentarse nin como apoio para realizar as tarefas.

9-ORGANIZACIÓN DE ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE PENDENTES .

A atención ao alumnado coa materia de XEOGRAFÍA E HISTORIA suspensa de cursos anteriores correspóndelle ao Departamento. Realizarase en función do establecido no Plan de Pendentes. Se lles entregarán un total de 12 entregas ao longo do Curso Académico, sobre a materia propia de cada Currículo. O medio utilizado para a entrega e corrección de tarefas será o Gogle Classroom. Tendo un mínimo 8 tarefas feita , para seguir o proceso de avaliación das mesmas. En xaneiro e maio celebraranse probas que tratarán sobre a materia entregada nesas tarefas . Considerarase que o alumno superou a materia , se obtivo un 5 ou unha nota superior. No exame escrito ten que ter mínimo de 3,5.

10-ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE LLE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS EN DETERMINADAS MATERIAS , NO CASO DO BACH.

Non existen materias no Departamento aos que lle afecte este apartado . Non é de aplicación.

11-DESEÑO DO MODELO DE AVALIACIÓN INICIAL. Mostramos un ejemplo .Curso 1º ESO

<p>NOMBRE Y APELLIDOS _____</p> <p>CURSO _____ FECHA _____</p> <p><i>Lee atentamente todas las preguntas. Puedes responder en el orden que quieras (empieza por lo que mejor sepas) pero señala el nº de pregunta que realizas. Pregunta lo que no sepas y piensa antes de contestar, ¡suerte!</i></p>	 <p>FALTAS DE ORTOGRAFÍA:</p> <p>TU NOTA ES:</p>
--	---

1. **VOCABULARIO.** Define brevemente las siguientes palabras:

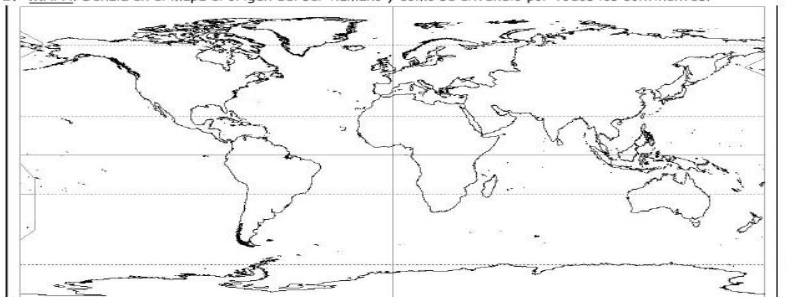
- Historia:

- Evolución:

- Edad de los Metales:

- Prehistoria:

2. **MAPA.** Señala en el mapa el origen del ser humano y cómo se extendió por todos los continentes.

4. **PREGUNTAS "CORTAS"**. Responde **sólo 5 preguntas**:

- a) Explica qué diferencia hay entre la economía cazadora-recolectora y la economía productora. Además, ¿a qué período de la Prehistoria corresponde cada una?

- b) Señala dos semejanzas y dos diferencias entre la civilización mesopotámica y la civilización egipcia.

- c) ¿Qué fueron las colonizaciones griegas? ¿Qué causas las motivaron?

- d) ¿Qué modelos políticos utilizaban las polis de Atenas y Esparta? ¿En qué se diferenciaban?

- e) ¿Quiénes lucharon en las *Guerras Médicas*? ¿Y en las *Guerras del Peloponeso*? ¿Por qué?

- f) ¿Qué es la mitología? Explica brevemente tres características y enumera alguno de los dioses del Olimpo.

3

A avaliación parte de :

-A observación do grupo e actitude de cada alumno.

DEPARTAMENTO DE CIENCIAS SOCIAIS, XEOGRAFÍA E HISTORIA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA CURSO 2022-2023

- Breves entrevistas con algún.
- Proba escrita de mínimos
- Datos relativos ao entorno socio-familiar
- Intervención educativa que se levará a cabo con determinados alumnos .

12-MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

A maior novidade da Lomce neste apartado son os PEMAR (programas de mellora da aprendizaxe e do rendemento). Desaparecendo os PCPI e creando a Formación Profesional Básica , estruturada en dous cursos.

Posibles medidas de atención :

- Variación da metodoloxía.
- Apoios individualizados
- Adaptar o materia didáctico
- Diminuir ou aumentar o ritmo de presentación dos contidos.

En situacións de ensino semipresencial ou non presencial a comunicación con este alumnado realizarase a través do Google Classroom.

Neste curso académico 2020-21 faremos unha adaptación curricular (ACS) ao alumno Nicolás Pena Morgosa 1º ESO A. Esta Adaptación está en mans do Departamento de Orientación do Centro . Continuamos con a do curso pasado pero con modificacións na metodoloxía. Este curso contamos con dúas especialistas que traballan, parte das xornadas, na aula co alumno.

13-CONCRECIÓNS DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS

ACTIVIDADES QUE O DEPARTAMENTO DE CIENCIAS SOCIAIS-XEOGRAFÍA E Hª PROPÓN: os coidados a través da situación da muller

Durante este curso participaremos no proxecto Club de Letras, xunto con outros Departamentos do Centro. Traballaremos contidos relativos á situación da muller e os coidados. O alumnado de 1º da ESO investigará diversos aspectos relacionados coa muller durante a Idade Antiga.

Os contidos transversais cos que se traballará en todos os cursos adaptándose ao seu nivel de madurez relaciónanse a continuación:

-A educación cívica-Será o punto de saída para os demais contidos transversais . Esta educación quere formar hábitos de convivencia que reforcen os valores de xustiza , solidariedade, cooperación e respecto.

-Educación para a igualdade de oportunidades en ámbolos sexos .A prevención da violencia de xénero ou en contra das persoas discapacitadas persegue que as desigualdades non sexan transmitidas pola educación académica .

-Educación para a paz- é educar en valores e ademais unha educación para a acción.

-Educación para a saúde – oriéntase no senso da saúde física , biolóxica , mental e social. Rexeitar conductas sexistas , tanto nos medios de comunicación , como no ámbito familiar . E asumir pautas de conducta integradoras .

-Educación e seguridade viaria- Responsabilidade dos peóns, viaxeiros e conductores de bicicletas e vehículos a motor. Respectando as normas e sinais .

-A educación do consumidor –Valorando críticamente a sociedade de consumo, actuando de forma responsable.

14. PREVISIÓN DO DESENVOLVEMENTO DA PROGRAMACIÓN NOS ESCENARIOS DE ACTIVIDADE LECTIVA PRESENCIAL, SEMIPRESENCIAL E NON PRESENCIAL E APRENDIZAXES NON ADQUIRIDAS NO CURSO ANTERIOR

14.1 USO DE GOOGLE CLASSROOM

No suposto de educación a distancia, e co alumnado que parcialmente estea en situación de corentena cando non exista suspensión da actividade presencial co conxunto da aula, utilizarase Google Classroom.

A principio de curso as integrantes do Departamento crearán os cursos necesarios para atender aos diferentes grupos e facilitarán a clave de acceso ao alumnado. Realizaranse actividades que permitan dar a coñecer o funcionamento do seu curso e da metodoloxía a seguir nunha situación de ensino a distancia.

O ensino non presencial, en caso de ser necesario, será impartido polo profesorado ordinario do alumnado a través do curso de Classroom de cada grupo. O profesorado realizará o seguimento dese alumnado impartindo os coñecementos da materia de xeito virtual. Igualmente os integrantes do Departamento poderán establecer tarefas que reforcen o contido da materia ou a avaliación continua dela.

15-ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES 2022-23

ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES 2022-23

Avaliación	Actividades	Departamentos colaboradores	Cursos
2ª	Visita ao Parlamento e á Xunta		3º ESO
2ª	Visita á Catedral de Santiago	Departamento de Relixión	2º ESO
1ª	Visita ás Torres do Oeste e lagoa de Pedras Negras de Catoira		2º BAC
2ª	Visita ao Castro de Neixón		2º BAC
3ª	Viaxe en tren a Vigo e visitas ao		2º BAC

	Museo Marco e ao Museo das Salinas		
3ª	Visita ao Museo de Pontevedra		1º ESO

16-MECANISMOS DE REVISIÓN , AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN, EN RELACIÓN COS RESULTADOS E PROCESOS DE MELLORA

A Programación está a disposición da comunidade educativa, na páxina web do Centro. Podendo sufrir algunha modificación e beneficio do proceso educativo . Tales modificacións figurarán nunha Acta do Departamento e recolleranse a final de curso na Memoria.

A avaliación da Programación faise por medio dos indicadores de logro que avalían o proceso de ensino e a práctica docente . A análise dist e dos resultados académicos, realizada nas reunión de Departamento ao longo do curso e cuxo contido quedará reflectido no libro de actas. Pode suponer a modificación de aspectos da mesma, tanto no nivel de obxectivos , como de recursos ou metodoloxía procurando sempre aportar cambios que supoñan una mellora .

A continuación metemos una serie de táboas de indicadores de logro, da práctica docente e da propia avaliación da Programación.

Para valorar o axuste entre a programación e os resultados obtidos, o Departamento deseñou este instrumento, no que 4 é a cualificación máis alta e 1 , a máis baixa :

TÁBOA DE MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN.

INDICADORES	1	2	3	4
Adecuación do deseño das unidades a partir do currículo.				
Secuenciación e temporalización.				
Adecuación do grao mínimo de consecución.				
Fixación dunha estratexia metodolóxica común.				
Adecuación de secuencia de traballo na aula.				
Adecuación dos materiais didácticos utilizados .				
Adecuación do libro de texto os obxectivos.				
Adecuación da proba de avaliación inicial ó nivel do curso.				
Adecuación dos criterios de avaliación de pendentes.				
Adecuación dos criterios para o exame de recuperación da materia.				
Adecuación dos exames dependendo de cada estándar.				
Adecuación das medidas específicas no alumnado NEAE				
Grao de desenvolvemento de actividades extraescolares .				
Adecuación dos mecanismos para informar aos pais sobre criterios de avaliación.				
Adecuación de seguimento e revisión da programación.				
Contribución dende a materia ao plan de lectura do Centro.				
Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				

Os criterios para realizar a avaliación da presente programación son:

- ❖ Analizar o seguimento temporal da programación e o desenvolvemento da mesma indicando os problemas atopados.
- ❖ Cotexar o axuste da secuenciación dos contidos establecida na Programación cos contidos impartidos en cada avaliación.
- ❖ Contrastar a adecuación dos obxectivos, contidos e criterios de avaliación ás características do alumnado e á dinámica do grupo correspondente.
- ❖ Analizar a eficacia das medidas de apoio e reforzo empregadas.
- ❖ Analizar a adecuación da metodoloxía tanto da xeral como da específica de cada materia.
- ❖ Analizar a adecuación e a eficacia dos procedementos de avaliación.

- ❖ Analizar o aproveitamento dos recursos do Centro.
- ❖ Analizar a idoneidade dos materiais curriculares.
- ❖ Analizar a coordinación no ámbito do Departamento.

As correccións, matizacións e cambios introducidos na programación ao longo do curso escolar recolleranse nas Actas de Reunión do Departamento e expresarase as razóns dos mesmos.

Os resultados da avaliación da Programación así coma as medidas de corrección adoptadas, figurarán na Memoria Final.

ANEXO

Dado que no presente curso 2021-2022 o Departamento impartirá a materia de **Xeografía e Historia de Galicia** aportamos o seguinte anexo:

Índice

1. Introdución e contextualización	2
2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave	3
3. Relación de estándares de aprendizaxe avaliados da Xeografía e Historia de Galicia que forman parte dos perfís competenciais	4
4. Concreción de obxectivos por curso	10
5.- Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliada: (criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, competencias clave e temporalización)	1
1	
6.- Criterios de cualificación	23
7.- Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e práctica docente	24
8.- Metodoloxía	25
9.- Medidas de atención á diversidade	26
10.- Concreción dos elementos transversais en cada curso	26
11.- Actividades complementarias e extraescolares	27
12.- Materiais e recursos	28
13.- Contribución ao proxecto lector	29

14.- Contribución ás TIC	29
15.-Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación	30

INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

O currículo debe adaptarse ás características dos alumnos e ó contexto no que se desenvolve o proceso educativo, é dicir, debe ser un elemento máis dun proxecto educativo que responda ós intereses, necesidades e trazos específicos do contexto histórico, social, cultural e natural desta comunidade autónoma, sen o desligar doutros contextos máis amplos.

Galicia é unha das tres nacionalidades históricas recollidas na Constitución española de 1978, debido a que posúe evidentes aspectos específicos xeográficos, históricos, culturais e lingüísticos, xa que ten lingua propia, a diferencian doutras comunidades, e debido tamén a que manifestou a súa vontade autonomista plebiscitariamente nos anos 30 que foi plasmada, por vez primeira, no Estatuto de 1936 e, despois, no actual ordenamento constitucional e estatutario de 1981.

Tendo en conta o anterior o estudo científico dos aspectos xeográficos, históricos, artísticos e antropolóxicos do noso país teñen unha grande trascendencia para coñecer e explicar a evolución e a situación da sociedade galega actual, polo tanto esta materia curricular debe ter a misión de achegarlle ao alumnado unha visión crítica e integral do pasado e do presente da súa propia Comunidade ademais de ter outras funcións como a de formar unha cidadanía responsable, comprometida coa recuperación da identidade colectiva de seu e participativa na construción dunha sociedade xusta e igualitaria para todas as persoas.

Con referencia a competencia social, na avaliación de diagnóstico, concluímos na necesidade de traballar a lectura e comprensión de documentos históricos, artísticos e xeográficos xunto coa descripción e análise de gráficos, taboas e imaxes.

2.-AS COMPETENCIAS CLAVE NA AREA DE XEOGRAFÍA E HISTORIA

A LOMCE establece que todas as áreas ou materias do currículo deben participar no desenvolvemento das distintas competencias clave do alumnado. Estas competencias son as sete seguintes:

- 1.º Comunicación lingüística.
- 2.º Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
- 3.º Competencia dixital.
- 4.º Aprender a aprender.
- 5.º Competencias sociais e cívicas.
- 6.º Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
- 7.º Conciencia e expresións culturais.

As competencias que o alumnado desta etapa educativa debe ter adquiridas na etapa educativa anterior, por iso só faremos unha referencia moi somera a este aspecto centrándonos en aquelas que deben ser reforzadas especialmente.

a) Competencia lingüística centrarase na adquisición do vocabulario específico da materia en lingua galega.

b) Competencia social e cidadá que permita ao noso alumnado desenvolver habilidades sociais, establecer escalas de valores, convivir en liberdade e harmonía e exercer unha cidadanía responsable no exercicio dos seus dereitos e na asunción dos seus deberes. Nela están integrados coñecementos diversos e habilidades complexas que deben permitir participar, tomar decisións, elixir como comportarse en determinadas situacións e responsabilizarse das eleccións e decisións adoptadas. Empregarase a reflexión sobre os conceptos de democracia, liberdade, solidariedade, corresponsabilidade, participación e cidadanía, con especial atención aos dereitos e deberes (tanto no pasado como no presente). Potenciarase o diálogo a través da participación en debates nos que se expresen as propias ideas e se escoiten as dos demais. Buscarase tamén o desenvolvemento do sentido colaborativo e participativo por medio da elaboración de traballos en grupo

c) Competencia para aprender a aprender e consolidar unha madurez persoal e social que lles permita actuar de maneira responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais. Reforzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para aproveitar eficazmente as aprendizaxes e mais como medio para o desenvolvemento persoal, favorecendo o coñecemento e valorando criticamente as realidades de Galicia, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución.

d) Competencia no tratamento da información e competencia dixital que permita buscar e obter información, procedente de fontes variadas, formular criterios de selección e realizar análises críticos da mesma que se tratará de desenvolver por medio de traballos específicos da materia.

e) Competencia cultural e artística para desenvolver a sensibilidade artística, así como o sentido estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural empregando como punto de partida o estudo da arte galega.

f) Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico para valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

3. RELACIÓN DE ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES DENTRO DO PERFIL COMPETENCIAL

As competencias clave anteriormente citadas concretanse, para o caso de Xeografía e Historia de Galicia de 2º Bacharelato, nos seguintes estándares de aprendizaxe que nos serven para trazar o **perfil competencial** deste curso .

COMP. CLAVE	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / XEOGRAFÍA E HISTORIA DE GALICIA
CCL	<p>XHGB4.1.1. Explica as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e o mundo megalítico.</p> <p>XHGB4.1.3. Describe a evolución do mundo castrexo e coñece os principais depósitos arqueolóxicos, tanto costeiros como do interior.</p> <p>XHGB4.2.1. Explica, con criterios derivados da metodoloxía histórica, o concepto de romanización.</p> <p>XHGB4.3.1. Resume as características do reino dos suevos canto a organización política, modo de vida, crenzas e polaridade social.</p> <p>XHGB4.4.2. Comenta a evolución económica da Galicia medieval posta en relación coa súa estrutura social.</p> <p>XHGB5.1. Explica as consecuencias das reformas administrativas implantadas polos Reis Católicos e as características da expansión demográfica e económica dos séculos XVII e XVIII, comparándoas co contexto ibérico e europeo da época.</p> <p>XHGB5.4.1. Fai un relato crítico en torno ás estruturas sociais na Idade Moderna.</p> <p>XHGB6.1.1. Entende os principios ideolóxicos que influíron na evolución da organización política da sociedade galega dos séculos XIX e XX, desde a desmobilización imposta polo clientelismo ata a construción dunha sociedade aberta, inclusiva e participativa.</p> <p>XHGB6.3.1. Describe o funcionamento real do sistema político da Restauración.</p> <p>XHGB7.1.1. Describe as peculiaridades da evolución económica da Galicia anterior á Guerra Civil, a importancia dun morno desenvolvemento e as súas consecuencias sociais e políticas.</p> <p>XHGB7.2.1. Diferencia a ideoloxía das forzas políticas de apoio e oposición á II República, e describe as súas razóns e as principais actuacións.</p> <p>XHGB8.1.1. Analiza e explica a multicausalidade dos procesos históricos, a natureza dos réximes políticos e a súa capacidade para institucionalizarse e xerar apoios sociais.</p> <p>XHGB8.2.1. Diferencia as etapas do franquismo, as razóns para a perpetuación dun sistema e as súas características esenciais.</p>

CD	<p>XHGB1.1.1. Selecciona, analiza e utiliza a información que achega a documentación xeográfica e histórica de diversa natureza, e manexa as tecnoloxías da información e da comunicación.</p> <p>XHGB1.1.2. Formula explicacións razoadas e críticas da evolución xeográfica e histórica de Galicia, comunicadas oralmente e por escrito, que demostren as súas capacidades para chegar a sínteses e conclusións relevantes, alcanzando o desenvolvemento da conciencia para a preservación do patrimonio cultural e da paisaxe galega.</p> <p>XHGB2.2.1. Describe e compara as variantes climáticas de Galicia, analizando os factores e os elementos característicos destes a través de mapas de tempo, gráficas climáticas, etc.</p> <p>XHGB2.3.1. Identifica os recursos hídricos e relaciónaos coas súas posibilidades de aproveitamento sustentable.</p> <p>XHGB2.4.1. Localiza no mapa as paisaxes naturais, e identifica e formula os problemas suscitados pola acción humana.</p> <p>XHGB3.1.1. Identifica e analiza os problemas demográficos e urbanos, coa metodoloxía que lle é propia.</p> <p>XHGB3.3.1. Analiza as características do desenvolvemento industrial e comercial en Galicia, e explica os problemas e as expectativas principais de desenvolvemento na actualidade.</p>
-----------	---

	<p>XHGB3.4.1. Explica a incidencia do sector de servizos na economía galega, e comenta gráficas e estatísticas que expliquen a articulación do tecido comercial e as súas múltiples interrelacións.</p> <p>XHGB4.4.3. Elabora un traballo que explica a transcendencia do camiño de Santiago na Idade Media europea, sinalando os diferentes camiños a Compostela e as principais poboacións que atravesan.</p> <p>XHGB5.2.1. Representa gráficas explicativas das tendencias demográficas.</p> <p>XHGB5.3.1. Elabora traballos sobre o desenvolvemento da economía galega de Antigo Réxime.</p> <p>XHGB6.2.1. Describe as dificultades suscitadas polo cambio de paradigma político e social no século XIX galego.</p> <p>XHGB6.2.2. Elabora un repertorio gráfico que reflecta os resultados dos procesos desamortizadores en Galicia.</p>
--	--

<p>CSC</p>	<p>XHGB1.1.2. Formula explicacións razoadas e críticas da evolución xeográfica e histórica de Galicia, comunicadas oralmente e por escrito, que demostren as súas capacidades para chegar a sínteses e conclusións relevantes, alcanzando o desenvolvemento da conciencia para a preservación do patrimonio cultural e da paisaxe galega.</p> <p>XHGB2.3.1. Identifica os recursos hídricos e relaciónaos coas súas posibilidades de aproveitamento sustentable.</p> <p>XHGB3.1.1. Identifica e analiza os problemas demográficos e urbanos, coa metodoloxía que lle é propia.</p> <p>XHGB3.2.1. Identifica e coñece as actividades propias do sector primario, así como a modernización agraria de Galicia experimentada a partir do primeiro terzo do século XX.</p> <p>XHGB3.4.1. Explica a incidencia do sector de servizos na economía galega, e comenta gráficas e estatísticas que expliquen a articulación do tecido comercial e as súas múltiples interrelacións.</p> <p>XHGB4.1.1. Explica as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e o mundo megalítico.</p> <p>XHGB4.1.2. Analiza a evolución da metalurxia e a súa vinculación coas rutas atlánticas de intercambio.</p> <p>XHGB4.3.1. Resume as características do reino dos suevos canto a organización política, modo de vida, crenzas e polaridade social.</p> <p>XHGB4.4.1. Explica a evolución política dos reinos peninsulares e o papel representado polo territorio de Galicia nese proceso.</p> <p>XHGB4.4.2. Comenta a evolución económica da Galicia medieval posta en relación coa súa estrutura social.</p> <p>XHGB5.1. Explica as consecuencias das reformas administrativas implantadas polos Reis Católicos e as características da expansión demográfica e económica dos séculos XVII e XVIII, comparándoas co contexto ibérico e europeo da época.</p> <p>XHGB5.4.1. Fai un relato crítico en torno ás estruturas sociais na Idade Moderna.</p> <p>XHGB5.5.1. Describe as principais institucións da Galicia do Antigo Réxime, as súas funcións e a súa evolución histórica.</p> <p>XHGB6.1.1. Entende os principios ideolóxicos que influíron na evolución da organización política da sociedade galega dos séculos XIX e XX, desde a desmobilización imposta polo clientelismo ata a construción dunha sociedade aberta, inclusiva e participativa.</p> <p>XHGB6.2.1. Describe as dificultades suscitadas polo cambio de paradigma político e social no século XIX galego.</p> <p>XHGB6.2.2. Elabora un repertorio gráfico que reflecta os resultados dos procesos desamortizadores en Galicia.</p> <p>XHGB6.3.1. Describe o funcionamento real do sistema político da Restauración.</p> <p>XHGB7.1.1. Describe as peculiaridades da evolución económica da Galicia anterior á Guerra Civil, a importancia dun morno desenvolvemento</p>
-------------------	---

e as súas consecuencias sociais e políticas.

XHGB7.2.1. Diferencia a ideoloxía das forzas políticas de apoio e oposición á II República, e describe as súas razóns e as principais actuacións.

XHGB8.1.1. Analiza e explica a multicausalidade dos procesos históricos, a natureza dos réximes políticos e a súa capacidade para institucionalizarse e xerar apoios sociais.

XHGB8.2.1. Diferencia as etapas do franquismo, as razóns para a perpetuación dun sistema e as súas características esenciais.

XHGB9.1. Explica as mudanzas estruturais e o papel dos actores individuais e colectivos na construción dunha sociedade democrática, participativa e comprometida coa preservación da nosa identidade cultural e da riqueza ambiental.

XHGB9.2. Analiza e explica o marco institucional e internacional da Galicia actual, valorando a democratización, o desenvolvemento económico e o benestar social alcanzados desde os anos 80 do século pasado.

<p>CCEC</p>	<p>XHGB1.1.1. Selecciona, analiza e utiliza a información que achega a documentación xeográfica e histórica de diversa natureza, e manexa as tecnoloxías da información e da comunicación.</p> <p>XHGB1.1.2. Formula explicacións razoadas e críticas da evolución xeográfica e histórica de Galicia, comunicadas oralmente e por escrito, que demostren as súas capacidades para chegar a sínteses e conclusións relevantes, alcanzando o desenvolvemento da conciencia para a preservación do patrimonio cultural e da paisaxe galega.</p> <p>XHGB2.4.1. Localiza no mapa as paisaxes naturais, e identifica e formula os problemas suscitados pola acción humana.</p> <p>XHGB3.1.1. Identifica e analiza os problemas demográficos e urbanos, coa metodoloxía que lle é propia.</p> <p>XHGB4.1.3. Describe a evolución do mundo castrexo e coñece os principais depósitos arqueolóxicos, tanto costeiros como do interior.</p> <p>XHGB4.2.1. Explica, con criterios derivados da metodoloxía histórica, o concepto de romanización.</p> <p>XHGB4.4.3. Elabora un traballo que explica a transcendencia do camiño de Santiago na Idade Media europea, sinalando os diferentes camiños a Compostela e as principais poboacións que atravesan.</p> <p>XHGB6.3.1. Describe o funcionamento real do sistema político da Restauración.</p> <p>XHGB7.1.1. Describe as peculiaridades da evolución económica da Galicia anterior á Guerra Civil, a importancia dun morno desenvolvemento e as súas consecuencias sociais e políticas.</p> <p>XHGB7.2.1. Diferencia a ideoloxía das forzas políticas de apoio e oposición á II República, e describe as súas razóns e as principais actuacións.</p> <p>XHGB8.1.1. Analiza e explica a multicausalidade dos procesos históricos, a natureza dos réximes políticos e a súa capacidade para institucionalizarse e xerar apoios sociais.</p> <p>XHGB8.2.1. Diferencia as etapas do franquismo, as razóns para a perpetuación dun sistema e as súas características esenciais.</p> <p>XHGB9.1. Explica as mudanzas estruturais e o papel dos actores individuais e colectivos na construción dunha sociedade democrática, participativa e comprometida coa preservación da nosa identidade cultural e da riqueza ambiental.</p> <p>XHGB9.2. Analiza e explica o marco institucional e internacional da Galicia actual, valorando a democratización, o desenvolvemento</p>
--------------------	--

	económico e o benestar social alcanzados desde os anos 80 do século pasado.
CAA	<p>XHGB1.1.1. Selecciona, analiza e utiliza a información que achega a documentación xeográfica e histórica de diversa natureza, e manexa as tecnoloxías da información e da comunicación.</p> <p>XHGB1.1.2. Formula explicacións razoadas e críticas da evolución xeográfica e histórica de Galicia, comunicadas oralmente e por escrito, que demostren as súas capacidades para chegar a sínteses e conclusións relevantes, alcanzando o desenvolvemento da conciencia para a preservación do patrimonio cultural e da paisaxe galega.</p> <p>XHGB2.1.1. Identifica e coñece as unidades xeomorfolóxicas de Galicia e coñece a súa evolución xeolóxica.</p> <p>XHGB2.2.1. Describe e compara as variantes climáticas de Galicia, analizando os factores e os elementos característicos destes a través de mapas de tempo, gráficas climáticas, etc.</p> <p>XHGB4.1.1. Explica as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e o mundo megalítico.</p> <p>XHGB4.1.2. Analiza a evolución da metalurxia e a súa vinculación coas rutas atlánticas de intercambio.</p> <p>XHGB4.3.1. Resume as características do reino dos suevos canto a organización política, modo de vida, crenzas e polaridade social.</p> <p>XHGB4.4.1. Explica a evolución política dos reinos peninsulares e o papel representado polo territorio de Galicia nese proceso.</p> <p>XHGB5.2.1. Representa gráficas explicativas das tendencias demográficas.</p> <p>XHGB6.1.1. Entende os principios ideolóxicos que influíron na evolución da organización política da sociedade galega dos séculos XIX e XX, desde a desmobilización imposta polo clientelismo ata a construción dunha sociedade aberta, inclusiva e participativa.</p> <p>XHGB8.1.1. Analiza e explica a multicausalidade dos procesos históricos, a natureza dos réximes políticos e a súa capacidade para institucionalizarse e xerar apoios sociais.</p> <p>XHGB9.1. Explica as mudanzas estruturais e o papel dos actores individuais e colectivos na construción dunha sociedade democrática, participativa e comprometida coa preservación da nosa identidade cultural e da riqueza ambiental.</p> <p>XHGB9.2. Analiza e explica o marco institucional e internacional da Galicia actual, valorando a democratización, o desenvolvemento económico e o benestar social alcanzados desde os anos 80 do século pasado.</p>

<p>CMCCT</p>	<p>XHGB2.1.1. Identifica e coñece as unidades xeomorfolóxicas de Galicia e coñece a súa evolución xeolóxica.</p> <p>XHGB2.2.1. Describe e compara as variantes climáticas de Galicia, analizando os factores e os elementos característicos destes a través de mapas de tempo, gráficas climáticas, etc.</p> <p>XHGB2.3.1. Identifica os recursos hídricos e relaciónaos coas súas posibilidades de aproveitamento sustentable.</p> <p>XHGB2.4.1. Localiza no mapa as paisaxes naturais, e identifica e formula os problemas suscitados pola acción humana.</p> <p>XHGB3.1.1. Identifica e analiza os problemas demográficos e urbanos, coa metodoloxía que lle é propia.</p> <p>XHGB4.1.2. Analiza a evolución da metalurxia e a súa vinculación coas rutas atlánticas de intercambio.</p> <p>XHGB5.2.1. Representa gráficas explicativas das tendencias demográficas.</p> <p>XHGB5.3.1. Elabora traballos sobre o desenvolvemento da economía galega de Antigo Réxime.</p> <p>XHGB6.2.1. Describe as dificultades suscitadas polo cambio de paradigma político e social no século XIX galego.</p>
---------------------	---

	XHGB6.2.2. Elabora un repertorio gráfico que refleje los resultados de los procesos desamortizadores en Galicia.
--	--

	XHGB7.1.1. Describe las peculiaridades de la evolución económica de Galicia anterior a la Guerra Civil, la importancia de un desarrollo
--	---

4.Concreción de obxectivos en relación coa Xeografía e Historia de Galicia de 2º Bacharelato

- a Recoñecer a existencia de aspectos naturais, culturais e históricos, que definen a Galicia como nacionalidade histórica
- b Analizar as repercusións das actividades humanas sobre o medio físico e contribuír activamente á súa defensa, conservación e mellora
- c Identificar e situar no espazo e no tempo os procesos de cambio e os feitos máis relevantes da historia de Galicia e as características do seu territorio, das formas de poboamento e da paisaxe, para comprender a súa evolución ata o presente.
- d Coñecer as características das transformacións económicas, sociais, políticas e culturais que se produciron en Galicia desde o século XVIII, para comprender a especificidade da súa integración no escenario estatal e nos mercados mundiais.
- e Desenvolver unha perspectiva actualizada e integradora da historia de Galicia, que potencie actitudes de solidariedade, compromiso coas normas que regulan o ordenamento constitucional e o marco estatuario
- f Seleccionar e analizar información procedente de diversas fontes aplicando as técnicas propias das ciencias sociais para explicar documentos escritos, imaxes, mapas e gráficos en diversos soportes, desenvolvendo a capacidade de interpretación crítica.

5. Concreción para cada estándar de aprendizaje evaluable: (criterios de evaluación, estándares de aprendizaje, competencias clave e temporalización)

1. Aspectos metodológicos

CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE	TEMPORALIZACIÓN (1º, 2º, 3º trimestre)	PROCEDIMIENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRADO DE CONSECUCCIÓN MÍNIMA	COMP. CLAVE
-------------------------	---------------------------	--	---	------------------------------	-------------

<p>B1.1. Coñecer e utilizar adecuadamente as técnicas básicas de investigación en ciencias sociais, como seleccionar a información relevante en fontes diversas primarias (históricas) e secundarias (historiográficas) en bibliotecas, internet, etc., e analízala criticamente no marco das explicacións actuais sobre o pasado colectivo e a conformación da identidade xeográfica e histórica galega, utilizando con rigor o vocabulario específico da materia.</p>	<p>XHGB1.1.2. Formula explicacións razoadas e críticas da evolución xeográfica e histórica de Galicia, comunicadas oralmente e por escrito, que demostren as súas capacidades para chegar a sínteses e conclusións relevantes, alcanzando o desenvolvemento da conciencia para a preservación do patrimonio cultural e da paisaxe galega.</p>	<p>1º</p>	<p>Proba escrita e oral</p>	<p>1.1.1. Formula dous razoamentos coherentes.</p>	<p>CAA CD CCEC CSC</p>
---	---	-----------	-----------------------------	--	------------------------------------

2. O medio físico de Galicia: relevo, clima e formas de hábitat

CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMPORALIZACIÓN (1º, 2º, 3º trimestre)	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRAO DE CONSECUCIÓN MÍNIMA	COMP. CLAVE
B2.1. Distinguir as singularidades do espazo xeográfico galego, situando e analizando as súas unidades de relevo.	XHGB2.1.1. Identifica e coñece as unidades xeomorfológicas de Galicia e coñece a súa evolución xeolóxica.	1º	Proba escrita	1.1.1. Sitúa tres unidades e explica as súas principais características.	CMCCT CAA
B2.2. Distinguir as variantes climáticas galegas, sinalando os elementos e os factores que as conforman.	XHGB2.2.1. Describe e compara as variantes climáticas de Galicia, analizando os factores e os elementos característicos destes a través de mapas de tempo, gráficas climáticas, etc.	1º	Proba escrita	2.1.1. Explica dúas características de cada variante climática.	CMCT CAA CD

B2.3. Describir as cuncas fluviaais galegas e analizar o aproveitamento destes recursos hídricos.	XHGB2.3.1. Identifica os recursos hídricos e relaciónaos coas súas posibilidades de aproveitamento sustentable.	1º	Traballos con mapas	3.1.1.Localiza as cuncas fluviaais e cita algún aproveitamento	CMCCT CD CSC
B2.4. Describir e reflectir nun mapa as paisaxes naturais de Galicia e relacionar o	XHGB2.4.1. Localiza no mapa as paisaxes naturais, e identifica e formula os problemas suscitados pola acción humana.	1º	Traballos con mapas e imaxes	4.1.1.Sinala tres características de cada unha das imaxes ou mapas a comentar	CMCCT CD CCEC

medio natural coa actividade humana.		1º	Traballos con mapas e imaxes		
--------------------------------------	--	----	------------------------------	--	--

3. A poboación e os sectores produtivos de Galicia

CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMPORALIZACIÓN (1º, 2º, 3º trimestre)	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRAO DE CONSECUCIÓN MÍNIMA	COMP. CLAVE
B3.1. Analizar a realidade demográfica galega e a súa evolución histórica, e comprender os factores que a determinan e a cuestión do avellentamento poboacional. Identificar as redes urbanas de Galicia.	XHGB3.1.1. Identifica e analiza os problemas demográficos e urbanos, coa metodoloxía que lle é propia.	1º	Proba escrita	3.1.1. Explicar tres factores que provocan o avellentamento poboacional. Nun mapa sinalar as principais redes urbanas	CMCCT CD CCEC CSC

<p>B3.2. Identificar o espazo rural e as actividades do sector primario (agricultura e gandería). Apreciar a importancia do mar na economía e na sociedade galegas (evolución das técnicas de pesca e industrialización do sector), así como os</p>	<p>XHGB3.2.1. Identifica e coñece as actividades propias do sector primario, así como a modernización agraria de Galicia experimentada a partir do primeiro terzo do século XX.</p>	<p>1º</p>	<p>Proba escrita</p>	<p>3.2.1.Explica cinco características sobre cada un dos temas a desenvolver</p>	<p>CSC CSIEE</p>
---	---	-----------	----------------------	--	----------------------

riscos e as oportunidades da explotación forestal.					
B3.3. Recoñecer os factores da industria en Galicia. Describir os eixes de desenvolvemento industrial. Identificar as liñas mestras da problemática industrial galega.	XHGB3.3.1. Analiza as características do desenvolvemento industrial e comercial en Galicia, e explica os problemas e as expectativas principais de desenvolvemento na actualidade.	1º	Proba escrita	3.1.1.Citar tres factores e localizar nun mapa os principais eixes de desenvolvemento industrial.	CD CSIEE
B3.4. Analizar a terciarización da economía galega, utilizando as fontes dispoñibles na rede e na bibliografía. Coñecer as pautas do seu desenvolvemento e os seus sectores.	XHGB3.4.1. Explica a incidencia do sector de servizos na economía galega, e comenta gráficas e estatísticas que expliquen a articulación do tecido comercial e as súas múltiples interrelacións.	1º	Proba con gráficos e imaxes	4.1.1.Sinala tres características de cada unha das imaxes ou gráficos a comentar sobre a terciarización da economía.	CSC CD CSIEE

4. As raíces históricas de Galicia

CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE	TEMPORALIZACIÓN (1º, 2º, 3º trimestre)	PROCEDIMIENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRADO DE CONSECUCIÓN MÍNIMA	COMP. CLAVE
B4.1. Reconocer e valorar os procesos máis significativos para a	XHGB4.1.1. Explica as diferenzas entre a economía e a organización social do	2º	Proba escrita	1.1.1. Explica tres características do Paleolítico, o	CCL CAA

<p>formación histórica da identidade de Galicia. Coñecer a cronoloxía dos feitos culturais da prehistoria, as principais estacións arqueolóxicas e as características principais dos achados materiais, e valorar a súa significación documental.</p>	<p>Paleolítico e o mundo megalítico.</p> <p>XHGB4.1.2. Analiza a evolución da metalurxia e a súa vinculación coas rutas atlánticas de intercambio.</p> <p>XHGB4.1.3. Describe a evolución do mundo castrexo e coñece os principais depósitos arqueolóxicos, tanto costeiros como do interior.</p>			<p>mundo megalítico, a época da metalurxia e o mundo castrexo en Galicia.</p>	<p>CSC CMCCT CCEC</p>
<p>B4.2. Explicar a globalidade do fenómeno coñecido como a romanización, os novos usos sociais e económicos, e a articulación viaria do territorio.</p>	<p>XHGB4.2.1. Explica, con criterios derivados da metodoloxía histórica, o concepto de romanización.</p>	2º	Proba escrita	<p>2.1.1.Explica cinco características da romanización en Galicia</p>	<p>CCL CCEC</p>
<p>B4.3. Procurar información sobre a monarquía sueva, o seu ámbito territorial e a súa organización, e explicar as circunstancias que a levaron a verse dominada polos visigodos.</p>	<p>XHGB4.3.1. Resume as características do reino dos suevos canto a organización política, modo de vida, crenzas e polaridade social.</p>	2º	Traballos con mapas	<p>3.1.1.Localiza o ámbito territorial e explica as principais características desa monarquía</p>	<p>CCL CAA CSC</p>

XHGB4.3.1. Analizar os fundamentos xeopolíticos da mudante estrutura dos reinos	XHGB4.4.1. Explica a evolución política dos reinos peninsulares e o papel representado polo territorio de	2º	Traballos con mapas, imaxes e gráficos	4.1.1.Sinala tres características de cada unha das imaxes , gráficos e	CSC CAA CCL
---	---	----	--	--	-------------------

<p>peninsulares en permanente dialéctica con Al-Andalus e o papel representado polo territorio galego. Entender a evolución dos tempos medievais cara ao restablecemento das producións artesanais e os intercambios comerciais, baixo os parámetros dunha sociedade fundamente estamental, valorando a importancia cardinal do camiño de Santiago.s características do reino dos suevos canto a organización política, modo de vida, crenzas e polaridade social.</p>	<p>Galicia nese proceso. XHGB4.4.2. Comenta a evolución económica da Galicia medieval posta en relación coa súa estrutura social. XHGB4.4.3. Elabora un traballo que explica a transcendencia do camiño de Santiago na Idade Media europea, sinalando os diferentes camiños a Compostela e as principais poboacións que atravesan.</p>			<p>mapas a comentar sobre a evolución política, a estrutura social e o camiño de Santiago</p>	<p>CCEC CD</p>
--	--	--	--	---	--------------------

5. Galicia no Antigo Réxime (séculos XVI a XVIII)

CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMPORALIZACIÓN (1º, 2º, 3º trimestre)	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRAO DE CONSECUCIÓN MÍNIMA	COMP. CLAVE
-------------------------	---------------------------	--	--	----------------------------	-------------

B5.1 Analizar e explicar os cambios estruturais producidos en Galicia durante o	XHGB5.1. Explica as consecuencias das reformas administrativas implantadas polos Reis Católicos e as	2º	Proba escrita	1.1.1.Define de forma precisa seis conceptos	CCL CSC
---	--	----	---------------	--	------------

Antigo Réxime no contexto peninsular e europeo.	características da expansión demográfica e económica dos séculos XVII e XVIII, comparándoas co contexto ibérico e europeo da época.				
B5.2. Explicar as peculiaridades do intenso crecemento da demografía galega na Idade Moderna, a pronta superación da crise do século XVII e o forte crecemento experimentado no século XVIII, facendo referencia ao caso específico de Ferrol en relación co establecemento do arsenal e do estaleiro real.	XHGB5.2.1. Representa gráficas explicativas das tendencias demográficas.	2º	Traballo con gráficos	2.1.1.Explica cinco características das tendencias demográficas.	CD CAA CMCCT

<p>B5.3. Analizar a estrutura xeral dun sistema produtivo de Antigo Réxime de base agraria e economía de subsistencia. Explicar as claves de acumulación de capital necesarias para o desenvolvemento comercial e</p>	<p>XHGB5.3.1. Elabora traballos sobre o desenvolvemento da economía galega de Antigo Réxime.</p>	<p>2º</p>	<p>Traballo con imaxes</p>	<p>3.1.1.Explica as características principais do sistema produtivo, así coma tres factores do desenvolvemento comercial.</p>	<p>CD CMCCT</p>
---	--	-----------	----------------------------	---	---------------------

manufactureiro.					
B5.4. Describir as características da sociedade estamental galega do Antigo Réxime.	XHGB5.4.1. Fai un relato crítico en torno ás estruturas sociais na Idade Moderna.	2º	Proba escrita	4.1.1.Sinala tres características da sociedade estamental	CCL CSC
B5.5. Describir as principais institucións galegas da Idade Moderna: Xunta do Reino de Galicia, Real Audiencia, Real Intendencia e concellos.	XHGB5.5.1. Describe as principais institucións da Galicia do Antigo Réxime, as súas funcións e a súa evolución histórica.	2º	Proba escrita	5.1.1. Identifica as institucións e as súas funcións.	CSC

6. Inercias e transformacións: Galicia no tránsito ao liberalismo

CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMPORALIZACIÓN (1º, 2º, 3º trimestre)	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRAO DE CONSECUCIÓN MÍNIMA	COMP. CLAVE
-------------------------	---------------------------	--	--	----------------------------	-------------

<p>B6.1. Caracterizar as grandes correntes ideolóxicas e os movementos sociopolíticos que propiciaron a evolución histórica da Galicia contemporánea, desde una sociedade rexida baixo o predominio dos</p>	<p>XHGB6.1.1. Entende os principios ideolóxicos que influíron na evolución da organización política da sociedade galega dos séculos XIX e XX, desde a desmobilización imposta polo clientelismo ata a construción dunha sociedade aberta,</p>	<p>2º</p>	<p>Proba escrita</p>	<p>1.1.1. Define de forma precisa as correntes ideolóxicas</p>	<p>CCL CAA CSC</p>
---	---	-----------	----------------------	--	----------------------------

grupos sociais tradicionais ata o triunfo do liberalismo.	inclusiva e participativa.				
B6.2. Describir as dificultades do tránsito dunha economía e unha estrutura demográfica tradicionais cara á modernidade.	XHGB6.2.1. Describe as dificultades suscitadas polo cambio de paradigma político e social no século XIX galego. XHGB6.2.2. Elabora un repertorio gráfico que reflicta os resultados dos procesos desamortizadores en Galicia.	2º	Proba escrita	2.1.1. Explica tres características dese proceso.	CMCCT CD CSC
B6.3. Explicar a arquitectura do proceso político e institucional ideado por Cánovas del Castillo e a súa aplicación en Galicia. Fortalezas e debilidades da quenda pacífica.	XHGB6.3.1. Describe o funcionamento real do sistema político da Restauración.	2º	Proba escrita	3.1.1. Elabora un comentario sobre ese proceso	CCL CSC CCEC

7. Galicia no camiño da modernización (1874-1936)

CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE	TEMPORALIZACIÓN (1º, 2º, 3º trimestre)	PROCEDIMIENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRADO DE CONSECUCIÓN MÍNIMA	COMP. CLAVE
B7.1. Describir as características da	XHGB7.1.1. Describe as peculiaridades da evolución	2º	Proba escrita	1.1.1. Cita tres características dese proceso	CCL CMCTT

industrialización, da expansión comercial e da modernización agraria na Galicia do primeiro terzo do século XX, e os conflitos sociopolíticos derivados deses cambios estruturais.	económica da Galicia anterior á Guerra Civil, a importancia dun morno desenvolvemento e as súas consecuencias sociais e políticas.				CSC CCEC
B7.2. Explicar a evolución política de Galicia durante a II República ata o comezo da Guerra Civil.	XHGB7.2.1. Diferencia a ideoloxía das forzas políticas de apoio e oposición á II República, e describe as súas razóns e as principais actuacións.	2º	Proba escrita	2.1.1.Explica cinco características sobre cada unha das ideoloxías	CCL CSC CCEC

8. Galicia durante a Guerra Civil e o Franquismo

CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMPORALIZACIÓN (1º, 2º, 3º trimestre)	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRAO DE CONSECUCIÓN MÍNIMA	COMP. CLAVE
-------------------------	---------------------------	--	--	----------------------------	-------------

B8.1. Analizar a Guerra Civil e coñecer as características esenciais da posguerra e a economía autárquica propia do primeiro franquismo.	XHGB8.1.1. Analiza e explica a multicausalidade dos procesos históricos, a natureza dos réximes políticos e a súa capacidade para institucionalizarse e xerar apoios sociais.	3º	Proba escrita	1.1.1.Elabora un comentario de texto coas principais características dese periodo	CCL CSC CCEC CAA
B8.2. Diferenciar as características do franquismo na súa	XHGB8.2.1. Diferencia as etapas do franquismo, as razóns para a perpetuación dun sistema	3º	Proba escrita	2.1.1.Explica cinco características sobre cada unha	CCL CSC CCEC

evolución no tempo, especificando as transformacións políticas, económicas e sociais que se produciron.	e as súas características esenciais.			das etapas do franquismo.	CSIEE
---	--------------------------------------	--	--	---------------------------	-------

9. Galicia na actualidade

CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMPORALIZACIÓN (1º, 2º, 3º trimestre)	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRAO DE CONSECUCIÓN MÍNIMA	COMP. CLAVE
-------------------------	---------------------------	---	--	----------------------------	-------------

<p>B9.1. Describir as características do proceso autonómico en Galicia, identificar as características do Estatuto de autonomía no marco da Constitución de 1978 e coñecer as organizacións e os persoeiros que protagonizaron os cambios políticos, económicos, sociais e culturais na Galicia do último cuarto do século XX.</p>	<p>XHGB9.1. Explica as mudanzas estruturais e o papel dos actores individuais e colectivos na construción dunha sociedade democrática, participativa e comprometida coa preservación da nosa identidade cultural e da riqueza ambiental.</p>	<p>3º</p>	<p>Proba escrita</p>	<p>1.1.1.Sinala as principais características do proceso autonómico.</p>	<p>CAA CSC CCEC</p>
--	--	-----------	----------------------	--	-----------------------------

<p>B9.2. Analizar a estrutura e os principios que regulan a organización política e territorial do Estado español en comunidades autónomas, e a importancia do ingreso na Unión Europea, que achegou as condicións de vida da sociedade galega aos niveis de liberdades políticas e benestar da Europa máis desenvolvida. Analizar e describir as dificultades e as oportunidades que se lle presentan na actualidade á sociedade galega.</p>	<p>XHGB9.2. Analiza e explica o marco institucional e internacional da Galicia actual, valorando a democratización, o desenvolvemento económico e o benestar social alcanzados desde os anos 80 do século pasado.</p>	<p>3º</p>	<p>Proba escrita</p>	<p>2.1.1. Realiza un comentario sinalando os puntos clave da organización política e territorial da Galicia actual.</p>	<p>CAA CSC CCEC</p>
---	---	-----------	----------------------	---	-----------------------------

6. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

As probas obxectivas non serán o único instrumento de avaliación. Sinálase tamén a porcentaxe que se lle fará corresponder, de xeito xenérico, ás múltiples actividades que complementan os exames ou probas obxectivas. Recalcamos e concretamos estes aspectos: No Bacharelato as actividades diarias repercutirán na nota, de xeito xenérico, nunha porcentaxe do 5%, as probas obxectivas suporán o 90% da nota final e o 5% restante corresponde o traballo e a motivación do alumno/a na clase diaria. Tódalas actividades desenvolvidas terán repercusión na nota final. O alumnado que non acade unha puntuación igual ou superior a cinco puntos en cada unha das avaliacións trimestrais terá a oportunidade de supera-la materia mediante probas obxectivas de recuperación de carácter trimestral e/ou unha proba de recuperación no último mes do curso para aqueles alumnos que non teñan suspensa máis de unha avaliación, todo isto sen perxuízo do carácter formativo e continuo da avaliación. En caso de obter nota inferior a 5 puntos o alumnado ten dereito a realizar a proba extraordinaria de setembro, que elabora e corrixe o departamento. O número de probas escritas será como mínimo de 1 proba obxectiva por avaliación.

7.-INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

Para avaliar a práctica docente utilizaremos a seguinte táboa de avaliación:

AVALIACIÓN DA PRÁCTICA DOCENTE			
ELEMENTOS	CRITERIOS	RESULTADOS	PROPOSTAS DE MELLORA
Adecuación aos tempos fixados na programación didáctica	Temporalización		
	Secuenciación		
Metodoloxía	Interdisciplinariade		
	Diversidade de metodoloxías		
	Fomento da motivación e participación		
	Equilibrio no traballo coas distintas destrezas		
Recursos	Variedade		
	Diversidade de soporte		
	Adecuación ao nivel		
Avaliación	Diversidade de instrumentos		
	Aplicación dos criterios de cualificación		
	Información ao alumnado do tipo e cualificación das probas		
	Entre todo o profesorado		

Coordinación	Entre profesorado do mesmo nivel		
	Con profesorado doutros dep. de linguas		

8.- METODOLOXÍA

Utilizarase unha metodoloxía expositiva e indagatoria que leva a unha aprendizaxe a través de pequenas investigacións por parte dos alumnos e alumnas. Únese a isto unha metodoloxía activa e práctica para indagar sobre a revisión de coñecementos previos do alumnado. A continuación, haberá unha explicación de cada unidade acompañada de material práctico e uso das TIC, con tarefas prácticas e dos contidos máis cercanos do alumno e alumna.

Combinaranse actividades individuais e colectivas (debates, postas en común, etc.), partindo sempre do máis cercano ao máis lonxano, de aspectos xeográficos, históricos, artísticos ou culturais que estean no contorno máis próximo ao alumnado para que establezan relacións e similitudes, que lle serva como exemplos ou modelos, co máis afastado a eles.

A metodoloxía empregada enmárcase dentro dunha concepción construtivista da aprendizaxe e será basicamente colaborativa, intentando atender á diversidade da aula. Unha concepción construtivista da aprendizaxe supón implicar o individuo para que aporte as súas estruturas previas á situación de aprendizaxe e ir construíndo o novo significado a partir delas.

Esta metodoloxía levarase a cabo da seguinte forma:

- Exposición por parte do profesor, presentando os contidos dunha forma atractiva e útil para estimular e activar ao alumnado.
- Debate. O debate resulta enriquecedor das ideas. Este debate pode ter lugar entre alumnos e profesor ou entre os propios alumnos sen participación activa do profesorado. Optamos así por unha metodoloxía na que construímos entre todos os novos coñecementos.
- Traballo práctico apropiado.
- Realización de exercicios
- Traballos de investigación. Nestes traballos deberán establecer relacións con outras áreas de coñecemento.
- Traballos en grupos. Complementando o debate é interesante que o alumnado aprenda a confrontar as súas propias ideas coas das compañeiras e compañeiros e ser capaces de dar solucións conxuntas a problemas de maior dificultade que os que realizan individualmente. Así se afarán a defender as súas opinións e xuízos de valor con argumentos, a escoitar, a compartir as tarefas, a tolerar, a respectar ós demais,...
- Diversidade nos recursos, será moi importante nesta tarefa contar e rendibilizar en todo o posible a variedade de recursos dos que se dispoña. Dada a importancia social que hoxe en día teñen as tecnoloxías da información e a comunicación, estas

xogarán un papel moi importante á hora buscar, obter, procesar e comunicar información, para transformala en coñecemento. Dotaremos así ao alumnado de instrumentos intelectuais que lles permitirán interpretar, representar, analizar, explicar, criticar, descubrir e predicir determinados aspectos da realidade.

- Inclusión de prácticas de comprensión e fomento da lectura, a través dos recursos utilizados na clase .
- Traballo por proxectos. A través desta metodoloxía de innovación educativa e con carácter multidisciplinar o alumnado realizará actividades que lle servirán para buscar, obter, procesar e comunicar información, para transformala en coñecemento e completar a súa formación en varias disciplinas.

9. MEDIDAS DE ATENCIÓN A DIVERSIDADE

O obxectivo da ensinanza secundaria obrigatoria é atender as necesidades educativas de todos os alumnos, pero estes contan con distinta formación, intereses, necesidades,.. O tratamento da diversidade debe producirse desde o momento da detección dos distintos niveis de coñecementos e actitudes dos alumnos. Por iso, a atención a diversidade debe converterse nun aspecto característico da práctica docente diaria e que no departamento contemplaremos a tres niveis: na programación, na metodoloxía e nos materiais.

Atención á diversidade na programación

A programación terá en conta que non todos os alumnos adquiren ó mesmo tempo e coa mesma intensidade os contidos tratados. Por iso se diseña de modo que asegure un nivel mínimo para todos os alumnos o final da etapa, dando oportunidades para recuperar os coñecementos nos adquiridos no seu momento.

A atención á diversidade no programa de Xeografía concrétese, sobre todo, na súa programación circular ou en espiral. Este método consiste en prescindir dos detalles no primeiro contacto do alumno cun tema e preocuparse por ofrecer unha visión global do mesmo.

Atención á diversidade na metodoloxía

No mesmo momento en que se inicia o proceso educativo, comezan a manifestarse diferenzas entre o alumnado. A falta de comprensión dun contido pode ser debida, entre outras causas, a que os conceptos ou procedementos sexan demasiados difíciles para o nivel do alumno, ou a que se avanza con demasiada rapidez, e non dá tempo para unha adecuada comprensión. Debido a este feito organizáranse as actividades e problemas en actividades de consolidación, reforzo e ampliación, nas que poidan traballar ou afondar os alumnos menos ou máis adiantados.

Nin tódolos alumnos deben realizar tódalas actividades, nin estas teñen que ser sempre as mesmas para todos. As actividades abertas posibilitan o afondamento nas mesmas segundo o grao de desenvolvemento intelectual, a capacidade persoal e os coñecementos de cada un.

Polo tanto, cada Unidade Didáctica incluírá un gran número de actividades, con niveis de dificultade diferente, que permita unha selección axustada ás necesidades de cada alumno.

Nos casos extremos, ou de atención a necesidades educativas especiais, se levarán a cabo, en colaboración co Departamento de Orientación, as correspondentes medidas de atención á diversidade que propón a Administración Educativa.

Tamén en estreita colaboración co Departamento de Orientación se traballa co alumnado que precisa de Adaptacións Curriculares.

10. ELEMENTOS TRANSVERSAIS

O presente documento mostra integradas as ensinanzas transversais nos obxectivos, nos diferentes bloques de contido e nos criterios de avaliación. A Xeografía e Historia concretará a súa relación coas ensinanzas transversais nas propostas de aula.

Podemos mostrar a vinculación coa educación moral, cívica, para a paz e para a igualdade de oportunidades entre sexos por medio do fomento ao desenvolvemento de actitudes como:

- A tolerancia intelectual para aceptar e estar aberto a obras, opinións, interpretacións e puntos de vista diferentes dos propios, asumindo que a discrepancia é necesaria para alcanzar solucións máis ricas e integradoras,

- Crítica ante mensaxes que denotan unha discriminación sexual, racial, social etc.
- Disposición aberta a buscar parte da explicación de sucesos actuais nos seus antecedentes históricos.
- Valoración crítica dos prexuízos sexistas presentes nos nosos costumes e recuperación e integración do patrimonio cultural das mulleres.
- Disposición aberta a buscar parte da explicación de sucesos actuais nos seus antecedentes históricos.
- Valoración dos dereitos humanos como un conquista histórica e rexeitamento de calquera forma de violación destes, así como de todo tipo de discriminación por razóns de idade, sexo, raza, nacionalidade e relixión.

Tamén a educación para a saúde, para o consumo, ambiental e viaria cobran importancia subliñando actuacións vinculadas a contidos do seguinte tipo:

- Interese por coñecer e gozar de obras e obxectos artísticos.
- Contribución á conservación do patrimonio natural, histórico e artístico, especialmente o de Galicia.
- Interese por descubrir e coñecer territorios e paisaxes de distinto tipo.
- Disposición favorable á conservación e mellora do medio natural.
- Recoñecemento dos graves problemas aos que se enfrenta a vida humana sobre a Terra.
- Sensibilidade cara á racionalización no uso dos recursos naturais.
- Actitude crítica ante a repartición desigual dos recursos e solidariedade cos que sofren escaseza de alimentos e recursos.
- Disposición activa á cooperación por conservar os restos e vestixios do pasado.

11. MATERIAIS E RECURSOS

Os recursos a utilizar serán:

Atlas

Cartografía

Observación directa nos traballos de campo

Tamén se poderán utilizar os seguintes instrumentos dependendo dos tipos de contidos que se avalíen:

- Probas escritas e/ou orais

- Traballos individuais e colectivos
- Mapas e gráficos xeográficos e históricos
- Fichas de control de clase
- Exercicios de clase
- Traballos de campo
- Xornal

- Fotocopias de follas de actividades.
- Textos literarios, expositivos, xornalísticos, publicitarios, gráficos,... e recortes destes.
- Libros divulgativos recomendados para ao alumnado.
- Vídeos educativos
- Diapositivas
- Uso do ordenador na aula en determinadas sesións

12. CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LECTOR

Este curso, ademais das actividades propias do acontecer diario na aula: lecturas en alto de traballos elaborados polo propio alumnado, lectura de textos que complementan a dos propios libros de texto, textos extraídos de xornais ou publicacións periódicas,...), o Departamento propiciará:

O uso da Biblioteca do centro en colaboración co profesorado encargado da mesma.

A utilización nas clases da Biblioteca de aula xestionadas polo profesorado responsable da Biblioteca do centro.

A recomendación da lectura de libros relacionados co ámbito social e histórico. Así como a súa promoción, reflectindo en Bacharelato o aproveitamento destas lecturas en notas parciais ou finais da materia. Este aproveitamento deberá ser demostrado non só coa presentación de traballos, senón tamén co seguimento que o profesor deberá facer das lecturas escollidas polo alumnado (entrevista persoal, exposición dalgún dos temas, debate na aula con profesor e resto de compañeiros,...).

E en definitiva colaboración cos profesores responsables da Biblioteca en divulgar e promover as súas iniciativas de fomento da lectura.

13. CONTRIBUCIÓN ÁS TIC

Recomendaranse páxinas web nas que o alumnado poderá investigar pola súa conta temas de interese, ademais do uso da aula virtual da páxina web do Centro para utilizar a plataforma Moodle.

14. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN

A avaliación da aplicación da programación farase nomeadamente a través das reunións de Departamento, onde se revisará periodicamente a súa aplicación, así coma os posibles cambios que haxa que efectuar na mesma de ser necesario no decorrer do curso. Todos os acordos serán recollidos nas correspondentes actas de reunión. Amais disto, ao final de curso farase unha reflexión xeral sobre a aplicación da programación atendendo aos seguintes criterios:

AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA		SI/NON	PROPOSTAS DE MELLORA
Temporalización e recursos	Hai coherencia entre a programación e o desenvolvemento das clases.		
	Existe unha distribución equilibrada.		
	A secuenciación é axeitada		
	Validez dos recursos utilizados na clase para as aprendizaxes		
	Os libros de texto e os libros de lectura propostos axústanse ao desexado		
Estándares de aprendizaxe	O grao de consecución mínimo fixado está ben axustado		
	Os instrumentos de avaliación son os idóneos		
	O traballo con competencias está equilibrado		
Avaliación	Os criterios de cualificación están axustados á tipoloxía de actividades planificadas.		
	Os criterios de avaliación e os criterios de cualificación déronselles a coñecer: - aos alumnos - ás familias		
	Os instrumentos de avaliación permiten rexistrar distintas variables da aprendizaxe		

Departamento de Ciencias Sociais Xeografía e Hª de Galicia .IES Marco do Camballón 2022-

IES MARCO DO CAMBALLÓN
DEPARTAMENTO DE XEOGRAFÍA
E HISTORIA

Vila de Cruces, 20 de setembro de 2022

Susana Porral Vicente

Xefa do Departamento .